

00 10 11 001 0 00111 01 111 110 0001 0 1 00 1101 00 11
11 0 111 01 01 01 00 01 01 0 1 0 10 001 110 0110 1 0 1
11 0 0 11 11 00111 001001 0 0 11 0011 0110 0 0 1
00 1 1 1 1100 0 0 011 00 0 1 100 110 00 01 0
0 10 111 0 01 0 1 0 011 01 000 1 01 001
0101 00 1 0 1 1011 000 1 1 00 11 0 0
0 00 11 10 1 10 11 00 0011 10
00 1 101 0 111 0 111 11 0
1 0110 111 00 1 0
01 11 01 1110
001 11 01
011 11 0
1 01
001
1 1
0
1

Datu valsts inspekcijas

**2008. gada
publiskais pārskats**

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

00 10 11 001 0 00111 01 111 110 0001 0 1 00 1101 00 11
11 0 111 01 01 01 00 01 01 0 1 0 10 001 110 0110 1 0 1
SATURS 0 0 11 11 00111 001001 0 0 11 0011 0110 0 0 1
00 1 1 1 1100 0 0 011 00 0 1 100 110 00 01 0
0 10 111 0 01 0 1 0 011 01 000 1 01 001
0101 00 1 0 1 1011 000 1 1 00 11 0 0
0 00 11 10 1 10 11 00 0011 10
00 1 101 0 111 0 1 11 0
1 0110 111 00 1 0

Datu valsts inspekcijas direktores Signes Plūmiņas ziņojums	3.lpp
1. Pamatfunkcijas un pienākumi	5.lpp
2. Aktivitātes normatīvo un politikas dokumentu izstrādē	8.lpp
3. Personas datu apstrādes un personas datu aizsardzības speciālistu reģistrācija	23.lpp
4. Personas datu aizsardzības uzraudzības pasākumi	26.lpp
5. Atzinumi un skaidrojumi	29.lpp
6. Personas datu aizsardzības uzraudzība saistībā ar Šengenas informācijas sistēmu	42.lpp
7. Aizliegta komerciāla paziņojuma nosūtīšanas uzraudzība	45.lpp
8. Uzticama sertifikācijas pakalpojumu sniedzēja darbības uzraudzība	47.lpp
9. Datu aizsardzības uzraudzība elektronisko sakaru nozarē	48.lpp
10. Dalība tiesvedības procesos	50.lpp
11. Personas datu apstrādes audits un auditori	53.lpp
12. Sabiedrības informēšana	54.lpp
13. Informācijas atklātības likuma uzraudzība	57.lpp
14. Starptautiskās aktivitātes	59.lpp
15. Budžets un tā izlietojums	79.lpp
16. Personāla izglītošana un kvalifikācijas celšana	80.lpp
17. 2009.gadā veicamie nozīmīgākie uzdevumi un plānotie pasākumi	84.lpp

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

Datu valsts inspekcijas direktores Signes Plūmiņas ziņojums

Ir pagājuši astoņi gadi, kopš Datu valsts inspekcija uzsāka savu darbību 2001.gadā. Sagatavojot šo publisko pārskatu par Inspekcijas darbību 2008.gadā, pārlasīju Inspekcijas pirmo publisko pārskatu, kurš galvenokārt tika veltīts Inspekcijas izveides un darbības uzsākšanai. Šajā laika posmā Latvijā notikušas būtiskas izmaiņas, kas ietekmējušas arī datu aizsardzību – gan Latvijas dalība Eiropas Savienībā, gan Latvijas pievienošanās Šengenas zonai, gan globalizācijas procesi, kas veicinājuši personas datu apstrādi globālajā tīmeklī. Tomēr Inspekcijā saņemtās sūdzības un iesniegumi joprojām norāda, ka tipiskākie Fizisko personu datu aizsardzības likuma pārkāpumi ir saistīti ar personas datu apstrādi bez tiesiskā pamata, personas datu apstrādi, neievērojot principu par datu apstrādes mērķa un apjoma saskaņošanu, datu subjekta tiesību neievērošana.

Datu valsts inspekcijas darbības astotajā gadā aizvien skaidrāk un nepārprotamāk tika izjustas globalizācijas sekas. Par vienu no globalizācijas procesa stūrakmeņiem tiek uzskatīta straujā informācijas tehnoloģiju attīstība, kas veicinājusi gan uzņēmējdarbības attīstību, gan informācijas apmaiņu ne tikai nacionālajā un starptautiskajā līmenī, bet arī globāli. Vai ikdienu Latvijā ir iedomājama bez mobilo telefonu sakariem, bez interneta, norēķiniem ar banku kartēm un kredītkartēm? Mūsdienās ir iespējams ātri veikt daudzas un dažādas aktivitātes pat neizejot no savas dzīvesvietas. Šīm ērtībām ir arī otra puse, kas attiecas uz datu drošību un personas datu aizsardzības tiesiskajiem aspektiem. Tehnoloģisko iespēju rezultātā indivīds, ļoti bieži pat to neapzinoties, atstāj tā saucamos 'digitālos pēdu nospiedumus', piemēram, veicot darbības globālajā tīmeklī, kā arī izmantojot citus sakaru pakalpojumus, veicot norēķinus ar bankas kartēm, vai vienkārši staigājot pa kādas pilsētas ielām, jo, piemēram, izmantojot videonovērošanas rezultātā iegūto informāciju, ir iespējams noskaidrot, kur indivīds konkrētā laika brīdī atradies. Atstātos pēdu nospiedumus iespējams bezgalīgi kombinēt, izmantojot attiecīgus tehnoloģiskos risinājumus, radot iespēju izmantot, publicēt iegūto informāciju, kas var radīt kaitējumu kādam konkrētam indivīdam. Piemēram, ASV mūsdienās vislielākais noziegumu skaits ir saistīts ar identitātes zādzību, kas rada lielas izmaksas gan indivīdam, gan valstij kopumā. Šis jautājums ir aktuāls arī Latvijā un ne tikai

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

virtuālajā vidē, bet arī ikdienā, kad kāds indivīds uzdodas par citu indivīdu, nosaucot viņa personas datus un tādejādi, piemēram, mēģinot izvairīties no administratīvās atbildības.

2008.gads Datu valsts inspekcijai bija ļoti nozīmīgs vairākos aspektos, bet viens no būtiskākajiem paveiktajiem uzdevumiem ir saistīts ar likumprojekta „Datu valsts inspekcijas likums” izstrādi, kas nodrošinās Datu valsts inspekcijas institucionālās neatkarības statusu, atbilstoši Direktīvai 95/46/EK.

Vēlos izteikt pateicību iedzīvotājiem, kas palīdzēja Datu valsts inspekcijai novērst pārkāpumus datu aizsardzības jomā, kā arī sniedza savus priekšlikumus Datu valsts inspekcijas funkciju efektīvākai izpildei. Izvērtējot astoņus Inspekcijas darbības gadus, ar pārliecību varu teikt, ka personas datu aizsardzība ir dinamiska sfēra, kas mainās un attīstās, tādēļ pat nevaru iedomāties, kāds būs Inspekcijas darbības lauks pēc nākamajiem astoņiem gadiem. Taču man ir liels prieks, ka iedzīvotāji Latvijā ir kļuvuši aktīvāki savu tiesību aizsardzībā, jo īpaši personas datu aizsardzības jomā, un ceru, ka arī 2009.gadā Inspekcija varēs īstenot Inspekcijas stratēģijā minēto mērķi - aizsargāt indivīdu privātumu attiecībā uz personas datu aizsardzību un veicināt valsts un pašvaldības institūciju informācijas pieejamību iedzīvotājiem.

Datu valsts inspekcijas
direktore

Signe Plūmiņa

1. Pamatfunkcijas un pienākumi

Datu valsts inspekcija (turpmāk tekstā – DVI) ir Tieslietu ministrijas pārraudzībā esoša valsts pārvaldes iestāde, kas darbojas saskaņā ar Ministru kabineta 2000.gada 28.novembra noteikumiem Nr.408 “Datu valsts inspekcijas nolikums”. DVI struktūru un darba organizāciju nosaka 2007.gadā aktualizētais un apstiprinātais DVI reglaments (reglamentu skatīt DVI interneta mājas lapā – <http://www.dvi.gov.lv>).

DVI uzsāka savu darbu 2001.gadā un tās funkcijas ir noteiktas Fizisko personu datu aizsardzības likumā, Elektronisko dokumentu likumā, Informācijas atklātības likumā, Elektronisko sakaru likumā un Informācijas sabiedrības pakalpojumu likumā.

DVI Fizisko personu datu aizsardzības likuma uzraudzības ietvaros ir neatkarīga savā darbībā un lēmumu pieņemšanā. Inspekcijas pieņemtos lēmumus var pārsūdzēt administratīvajā tiesā.

DVI pienākumi personas datu aizsardzības jomā:

- 1) nodrošināt valstī personas datu apstrādes atbilstību Fizisko personu datu aizsardzības likuma prasībām;
- 2) pieņemt lēmumus un izskatīt sūdzības, kas saistītas ar personas datu aizsardzību;
- 3) reģistrēt personas datu apstrādes un personas datu aizsardzības speciālistus;
- 4) ierosināt un veikt darbības, kas vērstas uz efektīvāku personas datu aizsardzību un sniegt atzinumus par valsts un pašvaldību institūciju veidojamo personas datu apstrādes sistēmu atbilstību normatīvo aktu prasībām;
- 5) kopīgi ar Latvijas Valsts arhīvu ģenerāldirekciju lemt par personas datu apstrādes sistēmu nodošanu valsts arhīviem glabāšanā;
- 6) akreditēt personas, kas vēlas veikt auditu valsts un pašvaldību institūciju personas datu apstrādes sistēmās Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

DVI pienākumi elektronisko dokumentu jomā ir:

- 1) akreditēt sertifikācijas pakalpojumu sniedzējus atbilstoši brīvprātīgas akreditācijas principam;
- 2) pārbaudīt, vai uzticami sertifikācijas pakalpojumu sniedzēji ievēro sertifikācijas pakalpojumu sniegšanas noteikumus;

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

3) izveidot ekspertu, kam ir tiesības veikt sertifikācijas pakalpojumu sniegšanas informācijas sistēmu, iekārtu un procedūru drošību pārbaudes sarakstu;

4) uzraudzīt, lai uzticamu sertifikācijas pakalpojumu sniedzēju izsniegto, anulēto, apturēto un atjaunoto kvalificēto sertifikātu elektroniskā paraksta pārbaudes datu un laika zīmoga reģistri būtu pieejami nepārtrauktā tiešsaistes režīmā.

DVI pienākums informācijas atklātības jomā ir uzraudzīt Informācijas atklātības likuma ievērošanu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

DVI pienākums Elektronisko sakaru jomā ir uzraudzīt personas datu aizsardzību elektronisko sakaru nozarē un no 2008.gada apkopot statistisko informāciju par tiesībsargājošo institūciju pieprasījumiem saņemt saglabājamus datus un par šo datu izsniegšanu, kā arī pienākums iesniegt statistisko informāciju Eiropas Komisijai.

Kopš 2007.gada 1.jūnija DVI pienākums informācijas sabiedrības pakalpojumu jomā ir uzraudzīt nevēlama komerciāla paziņojuma sūtīšanas aizlieguma ievērošanu.

Saskaņā ar starptautiskiem normatīvajiem aktiem DVI pienākums ir iesaistīties un spiegt savu ieguldījumu darba grupās, plenārsēdēs un vienotās uzraudzības institūcijās. 2008.gadā DVI ekspertu pienākums bija pārstāvēt Latviju, piedaloties Direktīvas 95/46/EK 29.panta darba grupā, vienotajā Eiropola informācijas sistēmas uzraudzības institūciju, vienotajā Šengenas informācijas sistēmas uzraudzības institūciju, Vienotās muitas informācijas sistēmas datu uzraudzības institūciju, Eurodac sistēmas uzraudzības sanāksmēs, Eiropola Apvienotās uzraudzības iestādes Apelācijas komitejā un Eiropas Padomes Konvencijas par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi Konsultatīvā komitejā. DVI pārstāvju uzdevums šādu starptautisko aktivitāšu ietvaros ir piedalīties atzinumu un citu darba dokumentu izstrādē, informēt par aktuālajiem jautājumiem Latvijā un veikt nacionālās pārbaudes pēc vienotas metodikas, tādējādi risinot ES aktuālus jautājumus, nodrošinot datu aizsardzības principu pilnvērtīgāku ieviešanu un indivīdu tiesību aizsardzību.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

00 10 11 001 0 00111 01 111 110 0001 0 1 00 1101 00 11
11 0 111 01 01 01 00 01 01 0 1 0 10 001 110 0110 1 0 1
11 0 0 11 11 00111 001001 0 0 11 0011 0110 0 0 1
00 1 1 1 1100 0 0 011 00 0 1 100 110 00 01 0
0 10 111 0 01 0 1 0 011 01 000 1 01 001
0101 00 1 0 1 1011 000 1 1 00 11 0 0
11 10 1 10 11 00 0011 10
00 1 101 0 111 0 111 11 0
1 0110 111 00 1 0
01 11 01 1110
001 11 01
011 11 0
1 01
001
1 1
0
1

DVI prioritātes 2008.gadā:

1. Uzraudzības pasākumi Šengenas informācijas sistēmas ietvaros;
2. Pasākumi DVI pārveidošanai par patstāvīgu iestādi;
3. Personas datu aizsardzības speciālistu institūta attīstība;
4. Rekomendāciju izstrāde personas datu aizsardzības jomā.

2. Aktivitātes normatīvo aktu un politikas dokumentu izstrādē

Lai nodrošinātu Latvijas normatīvo aktu atbilstību Eiropas Savienības prasībām saistībā ar personas datu aizsardzības principiem, DVI 2008.gadā tika izstrādāti 5 normatīvo aktu projekti. Sniegti 120 atzinumi par normatīvo aktu projektiem un citiem dokumentiem par datu aizsardzības normu piemērošanu. Būtisku inspekcijas darba apjomu 2008.gadā sastādīja atzinumu sniegšana par starptautiskajiem normatīvajiem aktiem un līgumiem, kā arī atzinumu sniegšana institūcijām par Fizisko personu datu apstrādes likuma interpretāciju un piemērošanu specifiskās jomās.

2.1. 2008.gadā izstrādāti normatīvo aktu projekti:

DVI izstrādātie likumprojekti un Ministru kabineta noteikumu projekti:

- Datu valsts inspekcijas likums;
- Grozījumi Elektronisko dokumentu likumā;
- Likums „Grozījumi likumā „Par nodokļiem un nodevām””;
- Grozījums Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumos Nr.1062 „Noteikumi par personas datu apstrādes ārējo sistēmu auditoru akreditācijas valsts nodevu”;
- Noteikumi par nosacījumiem līgumam par personas datu nodošanu uz valstīm, kas nenodrošina datu aizsardzības pakāpi, kas atbilst attiecīgajai Latvijā spēkā esošajai datu aizsardzības pakāpei (turpinājās darbs pie noteikumu projekta izstrādes).

2.2. Izstrādāto normatīvo aktu projektu īss apraksts

Datu valsts inspekcijas likums

2008.gadā tika pabeigts darbs pie likumprojekta izstrādes. Likumprojekts nosaka DVI tiesisko statusu, funkcijas un uzdevumus, kā arī kārtību, kādā DVI pilda likumā noteiktās funkcijas un uzdevumus, lai varētu pilnvērtīgi realizēt indivīdu privātuma aizsardzību attiecībā uz personas datiem. Likumprojektā noteiktais DVI tiesiskais statuss paredz, ka DVI ir patstāvīga valsts iestāde, kas tieši nav pakļauta Ministru kabinetam.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

Likumprojekts 2008.gada beigās, pamatojoties uz nepieciešamību izvērtēt Datu valsts inspekcijas kā neatkarīgas institūcijas darbības nodrošināšanas iespējas, ņemot vērā ekonomisko situāciju valstī, tika atkārtoti pārstrādāts, tā saskaņošana un virzība pieņemšanai normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā uzsākta 2009.gadā.

Likumprojekts izstrādāts ņemot vērā tālāk minētos apsvērumus.

Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīvas Nr.95/46/EK „par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti” 28. pants nosaka, ka:

1) uzraudzības iestādei tai uzticēto pienākumu izpildē jādarbojas pilnīgi neatkarīgi, iestāde nekādā ziņā nevar būt funkcionāli padota valdībai;

2) katrai uzraudzības iestādei ir jāpiešķir izmeklēšanas pilnvaras, tādas kā datu, kuri veido apstrādes darbību priekšmetu, piekļuves pilnvaras un pilnvaras ievākt tās uzraudzības pienākumu izpildei visu vajadzīgo informāciju;

3) katrai uzraudzības iestādei ir jāpiešķir efektīvas iejaušanās pilnvaras, tādas kā, piemēram, saskaņā ar 20. pantu atzinumu sniegšana pirms datu apstrādes darbību veikšanas un pilnvaras nodrošināt šādu atzinumu atbilstīgu nodošanu atklātībai, likt noslēgt piekļuvi, dzēst vai iznīcināt datus, noteikt pagaidu vai galīgu aizliegumu datu apstrādei, brīdināt vai izteikt aizrādījumu personas datu apstrādātājam vai nodot jautājumu izskatīšanai valstu parlamentiem vai citām politiskām institūcijām;

4) katrai uzraudzības iestādei ir jāpiešķir pilnvaras uzsākt procesuālas darbības, ja pārkāpti saskaņā ar šo direktīvu pieņemtie attiecīgās valsts noteikumi vai darīt zināmus šos pārkāpumus tiesu iestādēm.

Ņemot vērā, ka Inspekcija atrodas Tieslietu ministrijas pārraudzībā, Eiropas Komisija atzinusi, ka Latvija nav izpildījusi Direktīvas 95/46/EK 28. panta prasības attiecībā uz personas datu uzraudzības iestādes funkcionālo neatkarību. 2004.gada 21. – 22.martā Eiropas Komisijas Iekšējā tirgus komisārs F.Bolkesteins vizītē Latvijā akcentēja, ka nav pārlicības, ka DVI neatkarība ir pilnībā nodrošināta. 2003.gada 28.maijā pārrunās ar Eiropas Komisijas Iekšējā tirgus Ģenerāldirektorāta amatpersonām tika rekomendēts nodrošināt pilnīgu datu aizsardzību uzraugošās institūcijas neatkarību saskaņā ar *acquis*. Turklāt Šengenas novērtēšanas secinājumos Datu aizsardzības sadaļā ir minēts, ka Latvijai ir jāstiprina datu uzraudzības institūcijas neatkarība.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

Ministru kabinets 2005.gada 18.maijā atbalstīja Konceptiju par neatkarīgo jeb patstāvīgo iestāžu statusa regulēšanu, kurā teikts, ka nepieciešams Datu valsts inspekciju izņemt no Ministru kabineta padotības sistēmas.

Satversmes tiesa 2006.gada 16.oktobra spriedumā lietā Nr.2006-05-01 „Par Radio un televīzijas likuma 46.panta sestās, septītās, astotās un devītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 58. un 91.pantam” norāda, ka mūsdienu demokrātiskā tiesiskā valstī nav iespējama visu izpildvaras funkciju nodošana Ministru kabinetam un tam padotajām valsts pārvaldes iestādēm un atsevišķa valsts pārvaldes sfēra var tikt izņemta no Ministru kabineta kompetences un nodota patstāvīgai valsts iestādei, ja konkrētā jomā Ministru kabinetam padota valsts iestāde nespēs nodrošināt pienācīgu pārvaldību.

Papildus minētajam, viens no galvenajiem Inspekcijas uzdevumiem, ir kontrolēt, vai tieši valsts iestādes, it sevišķi valsts pārvaldes iestādes, ievēro datu aizsardzību, un nepieciešamības gadījumā dot saistošus rīkojumus, lai novērstu pārkāpumus. Tādējādi nav pieļaujama situācija, ka "kontrolētājs ir padots kontrolējamam", t.i. Inspekcija nevar būt padota Ministru kabinetam.

Ja Inspekcija ir Ministru kabinetam padota valsts pārvaldes iestāde, nav iespējams pilnībā nodrošināt Satversmes 96.panta īstenošanu personas datu aizsardzības jomā. Satversmes tiesa norāda, ka Saeima patstāvīgu valsts iestādi var veidot tādos gadījumos, kad to prasa citu konstitucionālo normu īstenošana. Līdz ar to demokrātiskā tiesiskā valstī citādi nevar nodrošināt pienācīgu uzraudzību personas datu aizsardzības jomā, kā tikai ar patstāvīgu valsts pārvaldes iestādi. Tādējādi Inspekcijas atrašanās ārpus padotības Ministru kabinetam ir atbilstoša Satversmei un Inspekcija ir pārveidojama par neatkarīgu iestādi, kura nav Ministru kabineta padotībā.

Likumprojekts „Grozījumi Elektronisko dokumentu likumā”

Likuma „Par nodokļiem un nodevām” 11.panta otrās daļas 53.punkts paredz, ka ir maksājama valsts nodeva par sertifikācijas pakalpojumu sniedzēja akreditāciju un akreditācijas atjaunošanu. Nodevu apmērus Latvijā nosaka Ministru kabinets. Ministru kabineta noteikumi par nodevu apmēru tiek izdoti saskaņā ar speciālajos likumos, kas attiecas uz to jomu, kurā ir iekasējama nodeva, iekļauto attiecīgu deleģējumu. Ņemot vērā minēto, Elektronisko dokumentu likuma 10.pants tiek papildināts ar otro daļu, kas

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

paredz deleģējumu Ministru kabinetam noteikt Sertifikācijas pakalpojumu sniedzēja akreditācijas un akreditācijas atjaunošanas valsts nodevas apmēru un samaksas kārtību.

Likumprojekts „Grozījumi Elektronisko dokumentu likumā” ir pieņemts Saeimā 1.lasījumā (2009.gada 4.jūnijā).

Likumprojekts „Grozījumi likumā „Par nodokļiem un nodevām””

Likumprojekts tika izstrādāts ar mērķi precizēt valsts nodevu objektus atbilstoši 2007.gada 1.marta likumam „Grozījumi Fizisko personu datu aizsardzības likumā” (spēkā no 2007.gada 1.septembra), nosakot, ka valsts nodeva ir maksājama par personas datu apstrādes reģistrēšanu vai Fizisko personu datu aizsardzības likumā noteikto reģistrējamo izmaiņu izdarīšanu.

Likums „Grozījumi Par nodokļiem un nodevām” Saeimā pieņemts 2008.gada 11.decembrī un stājās spēkā ar 2009.gada 1.janvāri.

Ministru kabineta noteikumu projekts „Grozījums Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumos Nr.1062 „Noteikumi par personas datu apstrādes ārējo sistēmu auditoru akreditācijas valsts nodevu””

Noteikumu projekts tika izstrādāts ar mērķi precizēt Ministru kabineta noteikumos lietoto terminoloģiju atbilstoši 2007.gada 1.marta likumam „Grozījumi Fizisko personu datu aizsardzības likumā” (spēkā no 2007.gada 1.septembra), svītrojot no Ministru kabineta noteikumiem vārdu „sistēma” attiecīgajā locījumā.

Noteikumi Ministru kabinetā pieņemti 2008.gada 25.augustā.

Ministru kabineta noteikumu projekts „Noteikumi par nosacījumiem līgumam par personas datu nodošanu uz valstīm, kas nenodrošina datu aizsardzības pakāpi, kas atbilst attiecīgajai Latvijā spēkā esošajai datu aizsardzības pakāpei”

Ministru kabineta noteikumu projekts “Noteikumi par nosacījumiem līgumam par personas datu nodošanu uz valstīm, kas nenodrošina datu aizsardzības pakāpi, kas atbilst attiecīgajai Latvijā spēkā esošajai datu aizsardzības pakāpei” (turpmāk – projekts) tika izstrādāts ar mērķi noteikt skaidrus noteikumus kādā veidā un ar kādiem nosacījumiem būtu atļauts nosūtīt personas datus uz citām valstīm ņemot vērā pieaugošo pārziņu (fiziskā vai

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

juridiskā persona, valsts vai pašvaldību institūcija, kura nosaka personas datu apstrādes mērķus un apstrādes līdzekļus, kā arī atbild par personas datu apstrādi saskaņā ar šo likumu) interesi par personas datu nodošanu uz citām valstīm un to atbildību par nosūtīto personas datu tālāku apstrādi. Izdot minētos noteikumus paredz Fizisko personu datu aizsardzības likuma 28. panta ceturtnā daļa, kas nosaka pārziņa un personas datu saņēmēja pienākumu noslēgt līgumu par personas datu nodošanu uz valstīm, kas nenodrošina datu aizsardzības pakāpi, kas atbilst attiecīgajai Latvijā spēkā esošajai datu aizsardzības pakāpei.

Projekts nosaka līgumā obligāti ietveramo informāciju par personas datu nodošanas mērķi, datu subjektu kategorijām, personas datu veidiem, pārziņa, personas datu saņēmēja un datu subjekta tiesībām un pienākumiem, kas attiecas uz personas datu apstrādi un aizsardzību, lai pārzinis nodrošinātu tādu personas datu apstrādi, kas atbilstu Latvijā spēkā esošajai datu aizsardzības pakāpei, jo Fizisko personu datu aizsardzības likuma 28.panta otrā daļa nosaka, ka pārzinis apņemas veikt uzraudzību pār attiecīgu aizsardzības pasākumu veikšanu nododot personas datus uz valstīm, kas nenodrošina datu aizsardzības pakāpi, kas atbilst attiecīgajai Latvijā spēkā esošajai datu aizsardzības pakāpei.

Fizisko personu datu aizsardzības likuma 28. pantu ceturtnā daļa un projekts ievieš Eiropas Parlamenta un Padomes 1995.gada 24.oktobra Direktīvas 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (turpmāk – Direktīva 95/46/EK) 26.panta 2.punktu, kas nosaka, ka dalībvalsts var atļaut personas datu pārsūtīšanu vai pārsūtījumu kopumu uz trešo valsti, kura nenodrošina pietiekamu aizsardzības līmeni, ja personas datu apstrādātājs sniedz atbilstošas garantijas attiecībā uz personu privātās dzīves un pamattiesību un brīvību aizsardzību un attiecībā uz atbilstošo tiesību izmantošanu; šādas garantijas jo īpaši var izrietēt no attiecīgajiem līguma punktiem. Saskaņā ar Direktīvas 95/46/EK 26.panta 4.punktu, ja Eiropas Komisija nolemj, ka Direktīvas 95/46/EK 26.panta 2.punktā paredzētās garantijas tiek nodrošinātas ar konkrētiem līguma punktiem, dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai izpildītu Komisijas lēmumu. Tādējādi Eiropas Komisija ir pieņēmusi 2001.gada 15.jūnija lēmumu Nr.2001/497/EK par līguma standartklauzulām attiecībā uz personas datu nosūtīšanu trešajām valstīm saskaņā ar Direktīvu Nr.95/46/EK, 2001.gada 27.decembra lēmumu Nr.2002/16/EK par līguma standartklauzulām attiecībā uz personas datu nosūtīšanu trešajās valstīs reģistrētiem apstrādātājiem saskaņā ar Direktīvu 95/46/EK un 2004.gada 27.decembra lēmumu Nr.2004/915/EK, ar ko groza Lēmumu

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

Nr.2001/497/EK attiecībā uz alternatīvu līguma standartklauzulu ieviešanu personas datu nosūtīšanai trešajām valstīm. Minētie Eiropas Komisijas lēmumi nosaka līgumu par personas datu nodošanu uz valstīm, kas nenodrošina datu aizsardzības pakāpi, kas atbilst attiecīgajai Direktīvā 95/46/EK paredzētajai, nosacījumus un paraugus. Tādējādi vienlaicīgi Ministru kabineta noteikumu projekts realizē arī Direktīvas 95/46/EK 26.panta 4.punktā paredzēto dalībvalsts pienākumu.

Noteikumu projekta saskaņošanas stadijā, neskatoties, ka Saeima, pieņemot likumu „Grozījumi Fizisko personu datu aizsardzības likumā” (stājās spēkā 01.09.2008), atbalstīja noteikt visās jomās prasības līgumiem, tika konstatēts, ka ir jānosaka izņēmumi noteikumu piemērošanai attiecībā uz krimināltiesību un nacionālās drošības jomu, jo saskaņā ar Iekšlietu ministrijas sniegto informāciju, nacionālās drošības un krimināltiesību jomā praktiski visa sadarbība ar citām valstīm notiek apmainoties ar informāciju Starptautiskās kriminālpoliciju organizācijas (Interpol) ietvaros (kas aptver gan tās valstis, kas nodrošina adekvātu personas datu aizsardzības līmeni, gan tās, kurās netiek nodrošināts adekvāta personas datu aizsardzība) un izmantojot Sakaru virsniekus, kas aptver tās valstis, kas nenodrošina adekvātu personas datu aizsardzību, un darbojas uz divpusējo starpvalstu līgumu pamata. Starptautiskajā kriminālpoliciju organizācijā (Interpol) valstis darbojas tās konstitūcijas ietvaros, kas paredz neatkarīgu komisiju, kas uzrauga personas datu apstrādes atbilstību organizācijas noteikumiem.

Nemot vērā minēto, ka starptautiskās sadarbības nacionālās drošības un krimināltiesību jomu ietvaros personas datu nodošanai citām valstīm tiek piemēroti attiecīgo jomu speciālie tiesību akti, divpusējie vai daudzpusējie nolīgumi ar trešajām valstīm un starptautiskajām organizācijām un personas datu aizsardzība tiek nodrošināta minētajos tiesību aktos noteiktajā kārtībā, nav nepieciešams atsevišķi noteikt personas datu nodošanas formu starptautiskās sadarbības nacionālās drošības un krimināltiesību jomā.

Nemot vērā minēto tiek plānots 2009.gadā izstrādāt attiecīgus grozījumus Fizisko personu datu aizsardzības likumā, kas noteiktu izņēmumus attiecībā uz patreiz noteikto obligāto līguma formu, ja personas dati tiek nosūtīti uz valstīm, kas nenodrošina adekvātu personas datu aizsardzību.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

2.3. 2008.gadā sniegti atzinumi par normatīvo aktu projektiem:

2008.gadā DVI kopā sniedza aptuveni 120 atzinumus par likumprojektiem, Ministru kabineta noteikumu projektiem starptautiskiem normatīvajiem aktiem un līgumu projektiem un atzinumus iestādēm par Fizisko personu datu aizsardzības likuma interpretēšanu un piemērošanu konkrētās situācijās.

2008.gadā DVI sniedza atzinumus par šādiem likumprojektiem:

- Likums „Grozījumi Fizisko personu datu aizsardzības likumā”;
- Likumprojekts „Grozījums Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā”;
- Likumprojekts „Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likums”;

2008.gadā DVI sniedza atzinumus par šādiem Ministru kabineta noteikumu projektiem:

- Ministru kabineta noteikumu projekts „Automatizētās pirkstu nospiedumu identifikācijas sistēmas (AFIS) uzturēšanas un izmantošanas noteikumi”;
- Elektronisko identifikācijas karšu koncepcijas projekts;
- Ministru kabineta noteikumu projekts „Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistra izveides, papildināšanas un uzturēšanas kārtība”;
- Grozījumi Ministru kabineta 1999.gada 31.augusta noteikumos Nr.312 „Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības organizēšanas kārtība”;
- Ministru kabineta noteikumu projekts „Izmitināšanas centra iekšējās kārtības noteikumi”;
- Ministru kabineta noteikumu projekts „Noteikumi par veidlapas formu un saturu noziedzīgo nodarījumu novēršanas, atklāšanas un izmeklēšanas ziņu apmaiņai un atbildes sniegšanai saistībā ar ziņu pieprasījumu”;
- Par Instrukciju Padomes lēmuma projektam par Eiropas Policijas biroja (Eiropola) izveidi konsolidēto tekstu;
- Par Eiropas padomes 2007.gada 14.novembra Priekšlikumu Padomes regulai, ar ko izveido Kopienas režīmu divējāda lietojuma preču un tehnoloģiju eksporta kontrolei;

2.4. DVI sniegto atzinumu par normatīvo aktu projektiem īss apraksts

Likumprojekts „Grozījumi Fizisko personu datu aizsardzības likumā”

Likumprojektu izstrādāja Saeimas Juridiskā komisija. Likumprojekts tika izstrādāts saistībā ar likumprojektu „Grozījumi likuma „Par nodokļiem un nodevām””, ierosinot papildināt likuma 22.pantu „Konfidencialitāte” ar 2.1 daļu, kas nodokļu administrācijas ierēdnim aizliedz izpaust nodokļu maksātājam nodokļu administrācijas izveidoto nodokļu maksātāja personas datu izvērtējumu nodokļu ieņēmumu risku jomā, ja tā izpaušana var ierobežot nodokļu administrācijas normatīvajos aktos noteikto funkciju izpildi.

Datu valsts inspekcijai tika lūgts sniegt atzinumu par minēto likumprojektu un inspekcija savā atzinumā norādīja, ka šādu izņēmumu pieļauj Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 95/46/EK (1995.gada 24.oktobris) par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, kuras 13.panta 1.punkta e) apakšpunktā noteikts, ka dalībvalstis var pieņemt tiesību aktus attiecībā uz pienākumu un tiesību jomu par personas datu apstrādes un informācijas sniegšanas ierobežojumu gan, kad dati tiek ievākti no datu subjekta, gan, kad dati nav iegūti no datu subjekta, ja šāds ierobežojums ir nepieciešams aizsargpasākums dalībvalsts vai Eiropas Savienības svarīgās ekonomiskās vai finansiālās interesēs, ieskaitot monetāros, budžeta un nodokļu jautājumus.

Likums „Grozījumi Fizisko personu datu aizsardzības likumā” Saeimā pieņemts 2008.gada 21.februārī un izsludināts 2008.gada 5.martā.

Likumprojekts „Grozījums Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā”

Likumprojektu izstrādāja Iekšlietu ministrija. Likumprojekts tika izstrādāts ar mērķi noteikt normatīvo regulējumu, kas paredzētu mehānismu personas uzturēšanās vietas, kā arī mantas vai dokumenta atrašanās vietas noskaidrošanai, lai būtu iespējams realizēt administratīvo pārkāpumu lietā izvirzīto mērķi. Likumprojekts paredzēja noteikt gadījumus, kad būtu pieļaujama informācijas iekļaušana par personām, mantām un dokumentiem informācijas sistēmā, ar kuras palīdzību būtu iespējams izplatīt informāciju starp tām amatpersonām, kurām tiks piešķirtas tiesības piekļūt informācijas sistēmā iekļautajām ziņām, lai, pildot savus dienesta pienākumus, varētu pārbaudīt to redzeslokā nonākušās personas, mantas vai dokumentus.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

Datu valsts inspekcija norādīja, ka saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmās daļas 2.punkts nosaka, ka personas datu apstrādi var veikt tikai atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā. Līdz ar to, lai veiktu personas datu apstrādi ir nepieciešams konkrēts un precīzs mērķis, kam ir nepieciešama personas datu apstrāde un pamatojums, ka noteiktais mērķis tiks sasniegts un nevar būt sasniegts citādā veidā apstrādājot ievērojami mazāk personas datus vai tos vispār neapstrādājot, vai tos apstrādājot citādākā veidā. Līdz ar to personas datu apstrāde ir jāskata no tās mērķa, izvērtējot proporcionalitāti starp nepieciešamību apstrādāt personas datus un datu subjekta tiesībām uz savu personas datu aizsardzību. Savukārt personas datu apstrādes mērķim un veidiem kā sasniegt mērķi un rezultātiem ir jābūt objektīvi pamatotiem, kas sagatavotajā likumprojektā netika norādīts. Tādējādi Datu valsts inspekcija norādīja, ka neminot likumprojektā personas datu apstrādes mērķi un tā sasniegšanas ar izraudzītajiem līdzekļiem objektīvu pamatojumu, personas datu apstrāde nav pieļaujama un tādā gadījumā tā ir uzskatāma par prettiesisku.

Papildus Datu valsts inspekcija norādīja, ka saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 12.pantu personas datus, kuri attiecas uz noziedzīgiem nodarījumiem, sodāmību krimināllietās un administratīvo pārkāpumu lietās, kā arī uz tiesas nolēmumu vai tiesas lietas materiāliem, drīkst apstrādāt tikai likumā noteiktās personas un likumā noteiktajos gadījumos. Savukārt likumprojekts paredzēja deleģējumu Ministru kabinetam pieņemt noteikumus, kuri noteiktu Informācijas sistēmā iekļaujamo ziņu apjomu, ziņu iekļaušanas pamatu un mērķi, ziņu iekļaušanas, izmantošanas un dzēšanas kārtību, institūcijas, kurām ir piešķirama piekļuve iekļautajām ziņām, kā arī rīcību, konstatējot personu, mantu vai dokumentu, par kuru ziņas ir iekļautas informācijas sistēmā, kas ir pretrunā ar FPDAL 12.pantu, 10.panta pirmo un otro daļu un 7.panta 3.punktu.

Likums „Grozījums Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā” Saeimā pieņemts 2009.gada 8.aprīlī, neņemot vērā Datu valsts inspekcijas iebildumus, un izsludināts 2009.gada 29.aprīlī.

Likumprojekts „Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likums”

Likumprojektu izstrādāja Finanšu un kapitāla tirgus komisija. Likumprojekts tika izstrādāts, lai ieviestu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 2005.gada 26.oktobra Direktīvu 2005/60/EK par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai, un Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 1.augusta Direktīvu 2005/60/EK attiecībā uz politiski eksponētas personas definīciju un tehniskajiem kritērijiem vienkāršotām klienta uzticamības pārbaudes procedūrām.

Likumprojekta 41.pants paredzēja apstrādāt fizisko personu datus. Datu valsts inspekcija norādīja, ka minētā panta redakcija neatbilst Parlamenta un Padomes 2005.gada 26.oktobra direktīvas 2005/60/EK par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai 9.panta 2.punktam, ņemot vērā Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmās daļas 2.punktu. Kā arī likumprojekta 41.panta redakcija, pamatojot to ar direktīvas 2005/60/EK 9.panta 2.punktu, neatbilst arī Eiropas Parlamenta un Padomes 1995.gada 24.oktobra direktīvai 95/46/EK „par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti” (turpmāk – direktīva 95/46/EK). Direktīvas 95/46/EK 6.panta 1.punkts nosaka, ka personas datiem jābūt: a) apstrādātiem godīgi un likumīgi; b) vāktiem konkrētiem, precīzi formulētiem un likumīgiem nolūkiem un tos nedrīkst tālāk apstrādāt ar šiem nolūkiem nesavienojamā veidā; c) adekvātiem, attiecīgiem un ne pārmērīgā apjomā attiecībā uz nolūkiem, kādiem tie savākti un/vai tālāk apstrādāti.

Likumprojekta 41.pants nenoteica, kādiem mērķiem ir pieļaujama šajā pantā minēto personas datu apstrāde. Tādējādi Datu valsts inspekcija norādīja, ka atbilstoši Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmās daļas 2.punktam ir jānorāda kādam mērķim, kādā apjomā un kādos gadījumos ir pieļaujama šajā pantā norādīto personas datu apstrāde. Kā arī likumprojektā vai anotācijā nav norādīts pamatojums vai likumprojekta 41.pantā minēto iestāžu rīcībā esošā informācija un kādā veidā tā būtu nepieciešama likumprojekta 17.pantā, 19.pantā un 20.pantā norādīto funkciju veikšanai, lai sasniegtu likumprojekta 2.pantā norādīto mērķi.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

Likums „Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likums” Saeimā pieņemts 2008.gada 17.jūlijā, daļēji ņemot vērā Datu valsts inspekcijas iebildumus, un izsludināts 2008.gada 20.jūlijā.

Ministru kabineta noteikumu projekts „Automatizētās pirkstu nospiedumu identifikācijas sistēmas (AFIS) uzturēšanas un izmantošanas noteikumi”

Noteikumu projektu izstrādāja Iekšlietu ministrija. Noteikumu projekts tika izstrādāts ar mērķi ieviest Eiropas Padomes 2000.gada 11.decembra Regulas (EK) Nr.2725/2000 par pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēmas „Eurodac” izveidi, lai efektīvi piemērotu Dublinas Konvenciju prasības, kas nosaka, ka katrā dalībvalstī jānoņem katra vismaz 14 gadus veca patvēruma meklētāja, kā arī katra vismaz 14 gadus veca ārzemnieka, kas aizturēts par nelikumīgu valsts šķērsošanu vai nelikumīgu uzturēšanos valstī, visu pirkstu nospiedumi. Personas pirkstu nospiedumi tiek nosūtīti pārbaudei uz pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēmas „Eurodac” centrālo vienību, lai noskaidrotu par patvēruma meklētāju un nelegālo imigrantu atbildīgo dalībvalsti.

Noteikumu projekts nosaka Automatizētajā pirkstu nospiedumu identifikācijas sistēmā (AFIS) iekļaujamās informācijas apjomu un izmantošanas kārtību. Noteikumu projekta 8.1.punkts paredzēja, ka jebkura privātpersona var saņemt sistēmas datus. Saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmās daļas 2.punktu, lai aizsargātu datu subjekta intereses, personas datu apstrādi ir atļautas veikt tikai atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā. Ministru kabineta noteikumu projektā minētās personas datu apstrādes mērķis izriet no Imigrācijas likuma. Savukārt no Imigrācijas likuma un noteikumu projekta neizriet neviens pamatojums, kādam mērķim ir paredzēts, ka jebkura privātpersona var saņemt sistēmas datus. Ņemot vērā minēto, Datu valsts inspekcija norādīja, ka noteikumu projekta 8.1.punkts ir neatbilstošs Fizisko personu datu aizsardzības likumā noteiktajām personas datu aizsardzības prasībām un tas ir svītrojams.

Ministru kabineta noteikumi „Automatizētās pirkstu nospiedumu identifikācijas sistēmas (AFIS) uzturēšanas un izmantošanas noteikumi” pieņemti 2009.gada 3.februārī un izludināti 2009.gada 6.februārī, ņemot vērā Datu valsts inspekcijas iebildumu.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

Elektronisko identifikācijas karšu koncepcijas projekts

Koncepcijas projektu izstrādāja Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts. Koncepcijas īstenošanas mērķis ir ieviest jaunu Latvijas personu apliecinošu dokumentu – eID, kas atbilst ICAO standartiem un ES normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, kas apliecina turētāja identitāti, t.sk. elektroniskā vidē. Vienlaikus eID ietvers e-dokumentu radīšanai nepieciešamo droša e-paraksta radīšanai nepieciešamos līdzekļus.

Datu valsts inspekcija norādīja, ka Fizisko personu datu aizsardzības likuma 2.panta 3.punkts nosaka, ka personas dati ir jebkāda informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisko personu, un minētā likuma 2.panta 4.punkts nosaka, ka personas datu apstrāde ir jebkuras ar personas datiem veiktas darbības, ieskaitot datu vākšanu, reģistrēšanu, ievadīšanu, glabāšanu, sakārtošanu, pārveidošanu, izmantošanu, nodošanu, pārraidīšanu un izpaušanu, bloķēšanu vai dzēšanu. Tādējādi visa iekļaujamā informācija eID ir personas dati un visas darbības ar šiem personas datiem ir personas datu apstrāde. Līdz ar to saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmās daļas 2.punktu, lai aizsargātu datu subjekta intereses, ir jānodrošina personas datu apstrādi tikai atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā. Līdz ar to Datu valsts inspekcija norādīja, ka eID būtu izmantojama tikai personas identifikācijai, kā tas izriet no šo karšu nosaukuma un mērķa. Tādējādi eID kartēs iekļaujamā informācija var būt tikai tāda, kas saistīta ar personas identifikācijas nodrošināšanu un tās būtu izmantojamas:

- 1) kā personu apliecinošs dokuments Latvijas pilsonim vai nepilsonim, kas dzīvo Latvijā;
- 2) kā ceļošanas dokuments, dodoties uz ārvalstīm, ja tas paredzēts Latvijas Republikai saistošos starptautiskajos līgumos;
- 3) kā personas elektroniskā paraksta nesējs.

Koncepcijas projekts izsludināts 2009.gada 2.jūlija Valsts sekretāru sanāksmē, ņemot vērā Datu valsts inspekcijas atzinumā norādīto.

Ministru kabineta noteikumu projekts „Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistra izveides, papildināšanas un uzturēšanas kārtība”

Noteikumu projekta mērķis ir vienotas ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu informācijas datu bāzes izveidošana, kurā iekļautie dati tiks izmantoti veselības aprūpes

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

nozares statistisko pārskatu sagatavošanai, zinātniskiem un pētnieciskiem nolūkiem u.c. gadījumos. Bez tam, reģistrā iekļautā informācija nodrošinās statistiskās informācijas valsts programmas izpildi (Ministru kabineta 2007.gada 18.decembra noteikumu Nr.882 „Noteikumi par Valsts statistiskās informācijas programmu 2008.gadam” 9.sadaļā „Veselības aprūpes statistika” noteiktais), kā arī starptautisko saistību izpildi statistiskās informācijas apkopošanā un sniegšanā (reģistrā iekļautā informācija tiek sniegta Pasaules Veselības organizācijai, Eiropas Komisijas Veselības un patērētāju aizsardzības direktorātam, kā arī Eiropas Kopienu Statistikas birojam (Eurostat)). Noteikumu projekts aizmāj līdzšinējos Ministru kabineta 2006.gada 4.aprīļa noteikumus Nr.263 „Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistra izveides, papildināšanas un uzturēšanas kārtība”. Noteikumu projekts noteica ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistrā iekļaujamās informācijas apjomu, informācijas iesniegšanas veidus un termiņus, papildu prasības reģistrā iekļauto fizisko personu datu aizsardzības nodrošināšanai.

Noteikumu projekta 11.punkts paredzēja, ka iespēja identificēt konkrēto pacientu ir aģentūrai, kā arī tai ārstniecības iestādei, kas sniegusi informāciju par šo pacientu. Tā kā saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmās daļas 2.punktu personas datu apstrāde var tikt veikta tikai atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā, no kā arī izriet subjektu tiesības apstrādāt personas datus, Datu valsts inspekcija norādīja, ka ir nepieciešams precizēt, kam ir tiesības identificēt konkrētu pacientu – vai tas ir visam konkrētās ārstniecības iestādes personālam, vai tikai ārstniecības iestādes konkrētajam darbiniekam (ārstam un tml.), kas ir sniedzis ziņas par pacientu. No minētā izriet arī nenoteiktība par kārtību, kādā veidā tiks nodrošināta 11.punkta darbība – gadījumā, ja tiesības identificēt konkrēto pacientu ir ārstniecības iestādes darbiniekam (ārstam), kurš ir sniedzis reģistram datus par pacientu, vai šim konkrētajam ārstam saglabāsies tiesības identificēt konkrēto pacientu, ja šis ārsts nomaina darba vietu un vai ārstniecības iestādei šādā gadījumā saglabāsies tiesības identificēt konkrētu pacientu.

Noteikumu projekta 13. punkts paredzēja, ka reģistrā iekļauto informāciju uzglabā papīra formā līdz brīdim, kad informācija ir elektroniski ievadīta reģistra datu bāzē, bet ne ilgāk par vienu gadu. Savukārt noteikumu projekta 6.punkts paredzēja, ka reģistrā iekļaujamo informāciju ārstniecības iestādes ievada un aktualizē tiešsaistes režīmā. Ņemot vērā minēto, Datu valsts inspekcija norādīja, ka ir nepieciešams svītrot no noteikumu

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

projekta 13.punkta vārdus: „papīra formā līdz brīdim, kad informācija ir elektroniski ievadīta reģistra datu bāzē, bet ne ilgāk par vienu gadu”, lai nodrošinātu personas datu apstrādes atbilstību Fizisko personu datu aizsardzība likuma 10.panta pirmās daļas 2.punktam.

Noteikumu projekta 14.punkts paredzēja, ka reģistrā iekļauto informāciju aģentūra ne retāk kā reizi ceturksnī salīdzina ar aģentūras nāves cēloņu datubāzi, Veselības obligātās apdrošināšanas valsts aģentūras Veselības obligātās apdrošināšanas dalībnieku reģistru un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes ledzīvotāju reģistru. Tā kā noteikumu projektā nebija norādīt personas datu apstrādes mērķis un tā pamatojums atbilstoši Fizisko personu datu aizsardzība likuma 10.panta pirmās daļas 2.punktam, Datu valsts inspekcija norādīja, ka ir nepieciešams noteikumu projektu papildināt ar minētās personas datu apstrādes mērķi un veidu kā minētā salīdzināšana tiks veikta.

Noteikumi „Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistra izveides, papildināšanas un uzturēšanas kārtība” pieņemti 2008.gada 15.septembrī, daļēji ņemot vērā Datu valsts inspekcijas iebildumus.

Ministru kabineta noteikumu projekts „Grozījumi Ministru kabineta 1999.gada 31.augusta noteikumos Nr.312 „Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības organizēšanas kārtība””

Noteikumu projektu izstrādāja Ekonomikas ministrija. Noteikumu projekts tika izstrādāts ar mērķi noteikt nodarbinātā apliecības ieviešana tirdzniecības nozarē.

Noteikumu projekts paredzēja, ka tirgotājs katram tirdzniecības vietā nodarbinātajam darbiniekam izsniedz nodarbinātā apliecību, kurā norāda nodarbinātā vārdu un uzvārdu, personas kodu vai darba atļaujas numuru Latvijā nodarbinātajiem ārzemniekiem, darba līguma vai uzņēmuma līguma noslēgšanas datumu un numuru, nodarbinātā fotogrāfiju un tirgotāja nosaukumu un zīmogu.

Datu valsts inspekcija norādīja, ka Fizisko personu datu aizsardzības likuma 2.panta 3.punkts nosaka, ka personas dati ir jebkāda informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisko personu. Saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmās daļas 2.punktu personas datu apstrādi var veikt tikai atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā. Savukārt personas identifikācijas kodus drīkst apstrādāt tikai Fizisko personu datu aizsardzības likuma 13.¹ pantā minētajos gadījumos. Ar noteikumu

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

projektu bija paredzēts tirgotājiem, kas ir arī pārzīņi FPDAL izpratnē, uzlikt par pienākumu veikt noteikumu projekta 2.punktā minēto personas datu apstrādi. Tādējādi no likumdevēja puses ir nepieciešams definēt šādas personas datu apstrādes nepieciešamību un mērķi, kādam nolūkam ir nepieciešams veikt tieši šādu personas datu apstrādi. Tā kā saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 6.pantu ikvienai fiziskajai personai ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību, ir arī jāizvērtē personas datu apstrādes mērķa samērīgums ar fizisko personu tiesībām uz savu personas datu aizsardzību. Savukārt noteikumu projektā un arī noteikumu projekta paskaidrojuma rakstā nav norādīts minētais personas datu apstrādes mērķis saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmās daļas 2.punktu. Datu valsts inspekcija norādīja, lai sākotnēji varētu izvērtēt noteikumu projektā paredzētās personas datu apstrādes tiesiskumu un atbilstību Fizisko personu datu aizsardzības likuma, ir nepieciešams noteikumu projektā un tā anotācijā norādīt personas datu apstrādes mērķi, pretējā gadījumā personas datu apstrāde bez sākotnēji noteikta un definēta mērķa ir prettiesiska. Papildus Datu valsts inspekcija norādīja, ka no noteikumu projekta nav skaidri saprotami personas datu saņēmēji, t.i. kādā veidā tiks apstrādāti personas dati un kas ar tiem būs tiesīgi iepazīties.

Notiekumu projekts 2008.gada 22.maijā izludināts Valsts sekretāru sanāksmē.

3. Personas datu apstrādes un

personas datu aizsardzības speciālistu reģistrācija

Kopš 2007.gada 1.septembra DVI veic fizisko personu datu apstrādes reģistrāciju, t.i. visas valsts un pašvaldību institūcijas, fiziskās un juridiskās personas, kas veic vai vēlas uzsākt personas datu apstrādi, reģistrē to FPDAL noteiktajā kārtībā. 2008.gadā DVI reģistrētas 898 personas datu apstrādes un 41 izmaiņas personu datu apstrādē. Saskaņā ar FPDAL Pārejas noteikumu 6.punktu DVI izdeva rīkojumu par personas datu apstrādes sistēmu izslēgšanu, kuru reģistrāciju FPDAL vairs neparedz.

Ņemot vērā DVI veiktās aktivitātes un izmaiņas ekonomiskajā situācijā, aktīva komersantu rīcība apstrādes reģistrēšanā bija vērojama tādās sfērās, kā darbā iekārtošanas pakalpojumi, tūrisma pakalpojumi, viesnīcu pakalpojumi. Pateicoties Nodarbinātības valsts aģentūras un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes aktīvai sadarbībai, neizsniedzot atļaujas vai piekļuves tiesības komersantiem un pašvaldībām bez personas datu apstrādes reģistrācijas apliecības uzrādīšanas, pašvaldības iestādes un darbā iekārtošanas biroji regulāri iesniedza DVI apstrādes reģistrācijas iesniegumus.

Pirms personas datu apstrādes reģistrācijas, saskaņā ar DVI ikgadēji noteiktajām riska jomām personas datu apstrādei, regulāri tika veiktas reģistrējamo personas datu apstrāžu pirmsreģistrācijas pārbaudes. 2008.gadā par riska jomām tika noteiktas personas datu apstrāde attiecībā uz datu subjekta kredītinformāciju, personas veselību vai seksuālo dzīvi, krimināliem vai pretlikumīgiem nodarījumiem, kā arī tādu personas datu apstrādi, kuras ietvaros notiek personas datu nodošana ārpus Eiropas Savienības uz trešajām valstīm. Kopumā 2008.gadā veiktas 435 pirmreģistrācijas pārbaudes iepriekš minētajās riska jomās. Kā galvenās problēmas pārbaudāmajās personas datu apstrādēs tika konstatēts pārmērīgs plānotais personas datu apjoms un datu nodošana trešajām personām bez tiesiska pamata. Pirmsreģistrācijas pārbaūžu rezultātā problēmas tika novērstas. Ņemot vērā iepriekš minēto DVI arī turpmāk katru gadu regulāri turpinās noteikt riska jomas personas datu apstrādē un veikt pirmsreģistrācijas pārbaudes.

Personas datu apstrādes pārziņiem tika sniegtas vairāk par 600 konsultācijām gan klātienē, gan telefoniski par izmaiņām reģistrācijā un pārreģistrācijas procesu, ņemot vērā, ka tiem pārziņiem, kuri bija reģistrējuši personas datu apstrādes sistēmas līdz 2007.gada

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

1.septembrim bija iespēja līdz 2008.gada 1.martam bez maksas iesniegt Datu valsts inspekcijai papildus informāciju, lai nodrošinātu informācijas par personas datu apstrādi atbilstību jaunajai kārtībai. Pārejas periodā pārreģistrāciju veica 114 pārzīņi.

Lai atvieglotu minēto konsultāciju sniegšanu un padarītu vienkāršāku reģistrācijas procesu, DVI interneta mājas lapā tika izveidota jauna sadaļa „Izmaiņas reģistrācijā”, kur apkopota visa informācija, kas attiecas uz izmaiņām personas datu apstrādes reģistrācijā*, t.i. kam būtu nepieciešams reģistrēties DVI un kāda informāciju nepieciešams iesniegt. Apkopojot jautājumus, kas tika uzdoti konsultāciju sniegšanas laikā, tika izstrādātas vadlīnijas par personas datu apstrādes reģistrācijas iesniegumu aizpildīšanu ar raksturīgākajiem piemēriem un paskaidrojumiem.

Sabiedrības informēšanai par grozījumiem FPDAL un ar tiek saistītajām izmaiņām reģistrācijas procesā, DVI regulāri informēja masu saziņas līdzekļus un mērķa grupas par jauno reģistrācijas kārtību, kā arī par datu aizsardzības speciālista apmācību un reģistrāciju.

2007.gada 1.marta likuma „Grozījumi Fizisko personu datu aizsardzības likumā” paredz personas datu aizsardzības speciālista institūta izveidi, kas ir kā alternatīva personas datu apstrādes reģistrācijai – pārzīņi, kas nodrošina personas datu aizsardzības speciālista apmācību un piesaka to DVI, var neregistrēt datu apstrādi. Personas datu aizsardzības speciālists ir persona, kas organizē, kontrolē un uzrauga pārzīņa veiktās personas datu apstrādes atbilstību likuma prasībām. Fiziskā persona var būt personas datu aizsardzības speciālists, ja tā ir rīcībspējīga, personai ir augstākā izglītība tiesību zinātņu, informācijas tehnoloģiju vai līdzīgā jomā un persona ir apmācīta Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Personas datu aizsardzības speciālista apmācība un pārbaudījuma kārtošana DVI ir Inspekcijas maksas pakalpojums. Lai ieviestu minēto kārtību Ministru kabinets 2008.gada 2.februārī apstiprināja noteikumus Nr. 80 „Personas datu aizsardzības speciālista apmācību kārtība”. 2008.gada ietvaros personas datu aizsardzības apmācību publiskās un privātās partnerības ietvaros veica viens komersants.

DVI 2008.gada 14.augustā organizēja pirmo personas datu aizsardzības speciālistu pārbaudījumu, kā arī tika izsniegtas pirmās personu datu aizsardzības speciālistu apliecības.

2008.gadā 4 pārzīņi pieteica DVI personas datu apstrādes speciālistus, kas iepriekš bija nokārtojuši personas datu aizsardzības speciālista pārbaudījumu.

* Informācija par izmaiņām reģistrācijā DVI mājas lapā: <http://www.dvi.gov.lv/izmainas/>

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

Arī citas Eiropas Savienības valstis (piemēram, Lielbritānija un Vācija) ir ieviesušas likumdošanā personas datu aizsardzības speciālista institūtu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 95/46/EC par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti.

4. Personas datu aizsardzības uzraudzības pasākumi

DVI, izpildot FPDAL noteiktos pienākumus, veic personas datu aizsardzības uzraudzību FPDAL, Administratīvā procesa likumā un Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā noteiktā kārtībā, tai skaitā DVI veic personas datu apstrādes pārbaudes, pieņem administratīvos aktus un piemēro administratīvos sodus personas datu apstrādes jomā.

Personas datu apstrādes pārbaudes tiek veiktas, izmantojot FPDAL un Administratīvā procesa likumā noteiktās pilnvaras – pieprasot informāciju, paskaidrojumus, dokumentu uzrādīšanu, apmeklējot nedzīvojamās telpas, kurās notiek personas datu apstrāde, pieprasot personas datu apstrādes, jebkuras tās iekārtas vai informācijas nesēja pārbaudi un nosakot ekspertīzi pārbaudāmo jautājumu izpētei, kā arī pieaicinot savu pienākumu izpildes nodrošināšanai tiesībaizsardzības iestāžu darbiniekus vai citus speciālistus. Konstatējot FPDAL pārkāpumu, DVI ir tiesīga pieņemt lēmumu par personas datu bloķēšanu, izdzēšanu, pastāvīgu vai pagaidu personas datu apstrādes aizliegumu, pārziņa izslēgšanu no personas datu apstrādes reģistra, kā arī par personas datu apstrādes reģistrācijas apliecības anulēšanu. Konstatējot nelikumīgu personas datu apstrādi, personas datu apstrādes vai tās grozījumu neregistrēšanu DVI, kā arī konstatējot pārziņa rīcību, nesniedzot likumā noteikto informāciju DVI vai datu subjektam, DVI ir tiesīga piemērot administratīvos sodus Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā noteiktā kārtībā. Tādējādi DVI vērš savu darbību uz personas datu apstrādes tiesiskuma nodrošināšanu, tai skaitā veicinot sabiedrības informētību par personas datu aizsardzību.

DVI personas datu apstrādes pārbaudes veic gan pēc savas iniciatīvas, gan saņemot sūdzības par iespējamiem personas datu aizsardzības pārkāpumiem. Ievērojot to, ka ir pieaugusi sabiedrības informētība par personas tiesībām uz savu personas datu aizsardzību, DVI personas datu apstrādes pārbaudes vairumā gadījumu veic pamatojoties uz sūdzībām par iespējamiem personas datu aizsardzības pārkāpumiem.

DVI 2008.gadā ir saņēmusi aptuveni 140 rakstiskas sūdzības par iespējamiem personas datu aizsardzības pārkāpumiem. Salīdzinot ar 2007.gadu, sūdzību skaits ir pieaudzis aptuveni par 15%. 2008.gadā saņemtās sūdzības attiecas uz personas datu apstrādi un ar to saistītiem iespējamiem pārkāpumiem gan publiskā, gan privātā jomā, tomēr pastāv vairākas personas datu apstrādes jomas, attiecībā uz kurām sūdzības par iespējams nelikumīgu

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

personas datu apstrādi tiek iesniegtas DVI salīdzinoši vairāk nekā sūdzības attiecībā uz citām jomām. 2008.gadā šīs jomas bija personas datu publicēšana internetā, video novērošana, pasu kopēšana, namu apsaimniekotāju veiktā personas datu apstrāde, kredītu/parādu piedziņas un kredītsaistību/parādsaistību izpildes faktiskās un vēsturiskās informācijas nodošana trešajām personām. Šajās lietās lielākoties tika konstatēta personas datu apstrāde bez tiesiska pamata un personas datu apstrāde apjomā, kas pārsniedz paredzētajam mērķim nepieciešamo apjomu. Arī 2007.gadā iesniegtajās sūdzībās par iespējamiem pārkāpumiem aktuālas bija visas šīs personas datu apstrādes jomas, izņemot personas datu publicēšana internetā, attiecībā uz kuru sūdzību skaits 2008.gadā, salīdzinot ar 2007.gadu, ir ievērojami pieaudzis. 2008.gadā, salīdzinot ar 2007.gadu, īpaši ir pieaudzis arī to gadījumu skaits, kad DVI, pamatojoties uz policijas pārsūtītajiem materiāliem, personas rīcībā konstatēja personas datu apstrādi bez tiesiska pamata, kas izpaudās - persona, lai izvairītos no atbildības par iespējams izdarītu pārkāpumu, pēc policijas darbinieka pieprasījuma kā savu vārdu, uzvārdu un personas kodu vai dzimšanas datumu, norāda citas personas vārdu, uzvārdu un personas kodu vai dzimšanas datumu.

DVI 2008.gadā veikto pārbaūžu par iespējamiem FPDAL pārkāpumiem rezultātā administratīvie sodi tika piemēroti 28 gadījumos - 22 naudas sodi un 6 brīdinājumi. No šiem sodiem 6 gadījumos naudas sods apmērā no Ls 50 līdz Ls 1000 tika piemērots par informācijas nesniegšanu DVI (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 204.¹⁰pants), 2 gadījumos naudas sods Ls 50 un Ls 250 apmērā tika piemērots par informācijas nesniegšanu datu subjektam (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 204.⁸pants). Pārējos 20 gadījumos tika piemērots sods, izsakot brīdinājumu vai piemērojot naudas sodu apmērā no Ls 50 līdz Ls 600, par nelikumīgu personas datu apstrādi – par personas datu apstrādi bez tiesiska pamata un pārsniedzot paredzētajam mērķim nepieciešamo personas datu apstrādes apjomu (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 204.⁷pants); par personas datu apstrādes vai tās grozījumu neregistrēšanu DVI (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 204.⁹pants).

Salīdzinot ar 2007.gadu, DVI 2008.gadā piemēroto administratīvo sodu skaits ir pieaudzis aptuveni par 40%. Tomēr salīdzinot ar 2007.gadu, 2008.gadā ir pieaudzis arī to gadījumu skaits, kad DVI, konstatējot administratīvo pārkāpumu, piemēro brīdinājumu, nevis

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

naudas sodu - 2007.gadā brīdinājumi tika piemēroti 10% gadījumu, savukārt 2008.gadā - aptuveni 18% gadījumu.

Nozīmīgs notikums personas datu aizsardzības uzraudzības jomā 2008.gadā bija izmaiņas administratīvo sodu apmērā. 2008.gada 3.jūlijā Latvijas Republikas Saeima pieņēma grozījumus Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 204.⁷, 204.⁸, 204.⁹, 204.¹⁰ un 204.¹¹ pantā, nosakot lielākus naudas sodus par nelikumīgām darbībām, kas saistītas ar fiziskās personas datiem. Grozījumi stājās spēkā 2008.gada 7.augustā. No šī datuma par iepriekš minētajiem administratīvajiem pārkāpumiem, ja tie izdarīti pēc 2008.gada 6.augusta, maksimālais sods fiziskajām personām un amatpersonām ir līdz 500 latiem, bet juridiskajām personām – līdz 10 000 latiem. Salīdzinot ar iepriekš spēkā esošajiem sodu apmēriem, šis ir būtisks palielinājums, jo līdz šiem grozījumiem maksimālais sods fiziskajām personām un amatpersonām bija līdz 250 latiem, bet juridiskajām personām – līdz 1 000 latiem.

Papildus personas datu aizsardzības uzraudzībai DVI būtisku uzmanību velta, saskaņā ar Informācijas sabiedrības pakalpojumu likumu, uzraugot komerciālu paziņojumu sūtīšanas aizlieguma ievērošanu, tai skaitā izskatot sūdzības un piemērojot administratīvo atbildību par aizliegtu komerciālu paziņojumu sūtīšanu. Plašāka informācija par šo DVI uzraudzības jomu ir atrodama pārskata turpinājumā.

5. Atzini un skaidrojumi

Par vēstules nosūtīšanu uz nepareizu adresi

DVI, pamatojoties uz I.S. iesniegumu, veica pārbaudi un konstatēja, ka elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzējs SIA „T”, atbildot uz I.S. iesniegumu, viņam pa pastu nosūtīja atbildes vēstuli (turpmāk – Vēstuli). Kļūdas dēļ Vēstule tika nosūtīta uz nepareizu adresi. SIA „T” savā paskaidrojumā Datu valsts inspekcijai norādīja, ka Vēstuli I.S. nosūtīja vienkāršas vēstules veidā un ka nav saņēmusi to atpakaļ.

Vēstule ietvēra šādus I.S. personas datus FPDAL 2.panta 3.punkta izpratnē - vārdu, uzvārdu, informāciju, kurā laikā un kādā apjomā viņš ir lietojis SIA „T” elektronisko sakaru pakalpojumus un ka viņš ir vērsies SIA „T” ar iesniegumu. Ņemot vērā iepriekš minēto, DVI konstatēja, ka SIA „T” rīcība, nosūtot I.S. Vēstuli uz nepareizu adresi, bija personas datu apstrāde FPDAL 2.panta 3. un 4.punkta izpratnē, un tai bija jābūt tiesiski pamatotai ar kādu FPDAL 7.panta punktu un atbilstoši citiem šī likuma noteikumiem.

Saskaņā ar FPDAL 10.panta pirmās daļas 2.punktu pārzinis nodrošina personas datu apstrādi tikai atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā. SIA „T” sākotnējais personas datu apstrādes mērķis bija sniegt atbildi uz I.S. iesniegumu. Ņemot vērā to, ka SIA „T” nosūtīja I.S. Vēstuli uz nepareizu adresi, tā veica I.S. personas datu apstrādi, nepastāvot personas datu apstrādes mērķim, un līdz ar to arī neatbilstoši paredzētajam mērķim.

Saskaņā ar FPDAL 7.pantu personas datu apstrāde ir atļauta tikai tad, ja likumā nav noteikts citādi un ja ir vismaz viens no šādiem nosacījumiem: 1) ir datu subjekta piekrišana; 2) datu apstrāde izriet no datu subjekta līgumsaistībām vai, ievērojot datu subjekta lūgumu, datu apstrāde nepieciešama, lai noslēgtu attiecīgu līgumu; 3) datu apstrāde nepieciešama pārzinim likumā noteikto pienākumu veikšanai; 4) datu apstrāde nepieciešama, lai aizsargātu datu subjekta vitāli svarīgas intereses, tajā skaitā dzīvību un veselību; 5) datu apstrāde nepieciešama, lai nodrošinātu sabiedrības interešu ievērošanu vai realizētu publiskās varas uzdevumus, kuru veikšanai personas dati ir nodoti pārzinim vai pārraidīti trešajai personai; 6) datu apstrāde ir nepieciešama, lai, ievērojot datu subjekta pamattiesības un brīvības, realizētu pārziņa vai tās trešās personas likumiskās intereses, kurai personas dati atklāti.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

DVI konstatēja, ka SIA „T” veica I.S. personas datu apstrādi, nepastāvot nevienam no FPDAL 7.pantā noteiktajiem tiesiskajiem pamatiem.

Tādējādi SIA „T” pārkāpa FPDAL 7.panta un 10.panta pirmās daļas 2.punkta noteikumus.

Par kredīta piedziņas tiesību nodošanu trešajām personām

DVI 2008.gadā līdzīgi kā 2007.gadā ir saņēmusi vairākas iedzīvotāju sūdzības par juridisku personu, piemēram, namu apsaimniekotāju, kredītiestāžu, elektronisko sakaru komersantu, rīcību, nododot citām personām kredītu/parādu piedziņas tiesības vai publicējot kredītsaistību/parādsaistību izpildes faktisko un vēsturisko informāciju.

Veicot iepriekš minētās darbības ir jāievēro FPDAL, jo šo darbību ietvaros tiek nodoti, iegūti, glabāti un izmantoti personas dati.

Lietās par kredītu/parādu piedziņas tiesību nodošanu/uzdošanu citām personām DVI nav konstatējusi FPDAL pārkāpumus. Lielākoties šajās lietās ir iespējami divi rīcības varianti, kuru ietvaros veiktā personas datu apstrāde izriet no datu subjekta līgumsaistībām.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Civillikuma 2289.pantu persona ir tiesīga ar pilnvarojuma līgumu zināma uzdevuma izpildi, piemēram, parāda piedziņu, uzdot citai personai. Tādējādi saskaņā ar FPDAL 2.panta 6.punktu un 14.pantu pārzinis uztic personas datu apstrādi personas datu operatoram, pats saglabājot atbildību par personas datu atbilstību FPDAL, un šāda personas datu apstrāde izriet no datu subjekta līgumsaistībām (FPDAL 7.panta 2.unkts). Personas datu nodošana personas datu operatoram ir faktiskā, bet ne juridiskā personas datu nodošana FPDAL izpratnē.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Civillikuma 1801.pantu kreditoram ir tiesības nodot līguma izpildes prasības tiesības trešajām personām. Tādējādi personas dati juridiski tiek nodoti citam pārzinim. Saskaņā ar Latvijas Republikas Civillikuma 1801.pantu parādnieka, pret kuru prasījums ir vērsts, piekrišana nav vajadzīga, un cesija ir spēkā, pat ja parādnieks par to nezina, un līdz ar to šādai personas datu nodošanai datu subjekta piekrišana nav nepieciešama un tā ir tiesiski pamatota ar FPDAL 7.panta 2.punktu – izriet no datu subjekta līgumsaistībām.

Savukārt kredītsaistību/parādsaistību izpildes faktiskās vai vēsturiskās informācijas publiskošana vai nodošana citām personām (kas nav tiešā veidā vērsta uz kredīta/parāda

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

00 10 11 001 0 00111 01 111 110 0001 0 1 00 1101 00 11
11 0 111 01 01 01 00 01 01 0 1 0 10 001 110 0110 1 0 1
00 1 1 1 1100 0 0 011 00 0 1 100 110 00 01 0
0101 00 1 0 1 1011 000 1 1 00 11 0 0
00 1 101 0 111 0 111 11 0
01 11 01 1110
001 11 01
011 11 0
1 01
001
1 1
0
1

piedziņu, bet kuras mērķis ir nodrošināt iespēju nākamajiem kreditoriem izvairīties no saistībām ar personām, kurām jau ir neizpildītas saistības) ir atbilstoša FPDAL tikai tad, ja pastāv viens no šiem nosacījumiem: ja šādai personas datu apstrādei datu subjekts saskaņā ar FPDAL 7.panta 1.punktu ir devis piekrišanu; ja tā saskaņā ar FPDAL 7.panta 2.punktu izriet no datu subjekta līgumsaistībām (ja datu subjekta līgumā tieši un nepārprotami ir ietverts noteikums, ka saistību neizpildes gadījumā noteikta informācija noteikta mērķa sasniegšanai var tikt publiskota vai nodota noteiktām personām); ja šādas personas datu apstrādes veikšanu saskaņā ar FPDAL 7.panta 3.punktu tieši paredz ārējā normatīvā aktā noteikts pienākums.

Par personas datu publicēšanu internetā

DVI, pamatojoties uz fiziskas personas sūdzību, uzsāka pārbaudi par personas datu apstrādes interneta mājas lapā atbilstību FPDAL.

Uzsāktās pārbaudes ietvaros DVI konstatēja, ka interneta mājas lapā bija publicēts raksts un tam pievienots fiziskas personas prasības pieteikums tiesai, kā arī fotogrāfijas no tiesas sēdes. Šis raksts un pieteikums ietvēra vairāku personu vārdus, uzvārdus, personas kodus, deklarētās dzīves vietas adreses, fotogrāfijas un sniedza informāciju par viņu dalību arodbiedrībā. Papildus iepriekš minētajam vēlāk rakstam tika pievienots atbildētāja paskaidrojums civillietā. Paskaidrojums ietvēra vairāku personu vārdus, uzvārdus, personas kodus un dzīves vietas adreses. Tādējādi raksts un tam pievienotie civillietas materiāli ietvēra vairāku personu personas datus, tai skaitā sensitīvos personas datus, tas ir sniedza informāciju par viņu dalību arodbiedrībā. Ņemot vērā to, ka raksta un tam pievienoto civillietas materiālu ietvaros tika publicēti personas dati, šāda rīcība, publicējot rakstu un tam pievienotos civillietas materiālus interneta mājas lapā, ir atzīstama par personas datu, tai skaitā sensitīvo personas datu, apstrādi FPDAL 2.panta 3., 4. un 8.punkta izpratnē, kurai bija jābūt tiesiski pamatotai FPDAL 7., 11. un 12.pantā noteiktajā kārtībā.

FPDAL 5.pants nosaka, ka FPDAL 7., 8., 9. un 11.pants netiek piemērots, ja personas dati ir apstrādāti žurnālistiskām vajadzībām saskaņā ar likumu „Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” (turpmāk – Likums par presi). Likuma par presi 1. un 4.pants nosaka, ka informāciju izplata masu informācijas līdzekļi. Tādējādi izplatīt informāciju, kura ietver

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

personas datus, neievērojot FPDAL 7., 8., 9. un 11.pantu, ir tiesības masu informācijas līdzekļiem.

Lai piemērotu FPDAL 5.panta izņēmumu, interneta mājas lapas pārzinim (atbildīgajai personai) ir jāatbilst Likuma par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem 2.panta definīcijai un ir jābūt reģistrētam Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā šā likuma 9.panta noteiktajā kārtībā. Līdz ar to, ja informāciju, kura ietver personas datus, izplata (publicē vai pārpublicē) interneta mājas lapā, kura neatbilst Likuma par presi 2.pantā noteiktajai definīcijai un kura nav šā likuma 9.panta kārtībā reģistrēta Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā kā masu informācijas līdzeklis, ir jāievēro visi FPDAL noteikumi.

DVI konstatēja, ka mājas lapā nav reģistrēta Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā kā masu informācijas līdzeklis, kā arī, ka nepastāv FPDAL 7., 11. un 12.pantam atbilstošs tiesiskais pamats personas datu apstrādei, publicējot rakstu un tam pievienotos civillietas materiālus interneta mājas lapā, tādējādi minētā personas datu, tai skaitā sensitīvo personas datu, apstrāde tika veikta bez tiesiska pamata.

Vienlaicīgi, ņemot vērā šajā lietā analizēto informāciju, Datu valsts inspekcija turpmākajam darbam izvirza problēmjautājumu par personas datu aizsardzību internetā, interneta mājas lapu atzišanu par masu informācijas līdzekļiem un attiecīgi par FPDAL prasību piemērošanu (t.sk. iespējamību piemērot minētās prasības) interneta mājas lapām.

Personas tālruņa numura iegūšana, lai nosūtītu komerciālu paziņojumu

DVI vērsās vairākas fiziskas personas ar lūgumu pārbaudīt dažādu juridisko personu rīcības atbilstību FPDAL, iegūstot šo fizisko personu tālruņa numurus. Fiziskās personas savos iesniegumos norādīja, ka uz viņu mobilo tālruņa numuriem zvana vai viņi savos mobilajos tālruņos saņem īsziņas no dažādām firmām, kuru mērķis ir informēt vai reklamēt šīs firmas preces vai pakalpojumus. Ņemot vērā iepriekš minēto, fiziskās personas lūdza DVI pārbaudīt, vai iegūstot viņu tālruņa numurus, nav pārkāpts FPDAL.

Datu valsts inspekcija šajās lietās paskaidroja, ka fiziskas personas tālruņa numurs ir personas dati FPDAL izpratnē, ja ar šīs informācijas palīdzību personu var identificēt vai, ja šī informācija attiecas uz jau identificētu fizisku personu, līdz ar to mobilā tālruņa numurs bez citas informācijas, kas identificē personu (piemēram, personas vārds, uzvārds) nav personas dati FPDAL izpratnē. Tādējādi DVI norādīja, ka tikai mobilā tālruņa numura iegūšana un

izmantošana nav atzīstama par personas datu apstrādi FPDAL izpratnē, un tā nav jāveic saskaņā ar FPDAL noteikumiem.

Par personas datu nodošanu trešajām personām, nosūtot pa pastu vēstuli ar atklātu

personas kodu

G.J. vērsās DVI ar lūgumu pārbaudīt SIA „E” rīcības atbilstību FPDAL, nosūtot viņai adresētu vēstuli. Iesniedzot iesniegumu, G.J. DVI amatpersonām uzrādīja aploksni ar logu, kas adresēta G.J. DVI amatpersonas, apskatot minēto aploksni, konstatēja, ka caur aploksnes logu ir redzams adresāta vārds, uzvārds, adrese un personas kods. Atverot aploksni, DVI amatpersonas konstatēja, ka aploksnē atrodas G.J. adresēta SIA „E” vēstule.

DVI konstatēja, ka SIA „E”, nosūtot vēstuli G.J., veica G.J. personas datu (vārds, uzvārds, dzīvesvietas adrese, personas kods) apstrādi (personas datu izpaušanu trešajai personai – valsts akciju sabiedrībai „Latvijas Pasts”) FPDAL 2.panta 3. un 4.punkta izpratnē. Šādai personas datu apstrādei bija jābūt tiesiski pamatotai saskaņā ar FPDAL 7. un 13.¹pantu, kā arī saskaņā ar FPDAL 10.panta pirmās daļas 2.punktu tai bija jābūt atbilstošai un nepieciešamai paredzētā mērķa sasniegšanai.

Ministru kabineta 2005.gada 21.jūnija noteikumu Nr.445 „Pasta noteikumi” 14.punkts nosaka informāciju, kuru nepieciešams norādīt uz pasta sūtījumiem saņēmēja adreses ietvaros. Šie noteikumi neparedz iespēju un/vai nepieciešamību norādīt saņēmēja personas kodu.

Nemot vērā iepriekš minēto, DVI konstatēja, ka SIA „E”, nosūtot iepriekš minēto vēstuli G.J., veica G. J. personas koda apstrādi, kas nav nepieciešama mērķa sasniegšanai un kas nav tiesiski pamatota un tādējādi pārkāpa FPDAL 10.panta pirmās daļas 2.punktu un 13.¹pantu.

Par pasu kopiju pieprasīšanu

2008.gadā DVI saņēma vairākus iesniegumus par iespējamiem FPDAL pārkāpumiem darba tiesisko attiecību kontekstā. Darba tiesiskajās attiecībās FPDAL tiek pārkāpts gadījumos, kad darba devējs pieprasa darbiniekam iesniegt pases kopiju. Šādās situācijās DVI ir norādījusi, ka darba devējam nav tiesības pieprasīt pases kopiju turpmāk minēto apsvērumu dēļ. Saskaņā ar FPDAL 7.pantu un 10.panta pirmās daļas 2.punktu darba devējam

ir tiesības iegūt pases kopiju tikai tad, ja darbinieks brīvi un nepārprotami ir izteicis piekrišanu pases kopijas nodošanai darba devējam un ja visi pases kopijā ietvertie darbinieka personas dati ir nepieciešami darba devējam tiesiska mērķa sasniegšanai vai ja šādas tiesības darba devējam tieši ir noteiktas ārējos normatīvos aktos. Darba likuma 35.panta pirmās daļas 1.punkts nosaka darba devēja tiesības pieprasīt darbiniekam pases uzrādīšanu, nevis pases kopijas iesniegšanu. Arī citi ārējie normatīvie akti, kas nosaka darba tiesiskās attiecības, neparedz ne darba devēja tiesības pieprasīt, ne darbinieka pienākumu iesniegt pases kopiju. Tādējādi darba devējs, pieprasot un iegūstot pases kopiju bez darbinieka brīvas un nepārprotamas piekrišanas, pārkāpj FPDAL 7.pantu un 10.panta pirmās daļas 2.punktu un veic personas datu (tai skaitā sensitīvo personas datu, ja pases kopijā ir informācija par personas tautību) apstrādi bez tiesiska pamata un apjomā, kas pārsniedz mērķa sasniegšanai nepieciešamo personas datu apjomu.

Informācijas par darbinieku iegūšana no tā iepriekšējā darba devēja

DVI ir konstatējusi arī cita veida FPDAL pārkāpumus darba tiesisko attiecību ietvaros. Pamatojoties uz iesniegumu, DVI veica pārbaudi par darba devēja rīcību, iegūstot informāciju par jauno darbinieku no tā iepriekšējā darba devēja. Darba devējs sazinājās ar darbinieka iepriekšējo darba devēju, lai noskaidrotu, kādas bija darbinieka attiecības ar tā kolēģiem iepriekšējā darba vietā. Darba devējs šādu informāciju ieguva, kā arī sarunas ietvaros sniedza informāciju iepriekšējam darba devējam par darbinieka attiecībām ar kolēģiem tā esošajā darba vietā. DVI šādu informācijas iegūšanu un nodošanu atzina par personas datus apstrādi FPDAL 2.panta 3. un 4.punkta izpratnē, jo tādējādi tika veikta darbība ar informāciju, kas attiecas uz identificētu fizisku personu.

Šai personas datu apstrādei bija jābūt tiesiski pamatotai ar kādu no FPDAL 7.panta punktu. Darbinieks nebija devis piekrišanu šādai personas datu apstrādei. Ne esošajam, ne bijušajam darba devējam šādas informācijas iegūšanas un nodošanas tiesības nebija noteiktas normatīvajos aktos, kā arī neviens no darba devējiem savu rīcību nespēja pamatot ar kādu citu FPDAL 7.panta punktu. Tādējādi DVI konstatēja, ka personas datu apstrādi, iegūstot un nododot informāciju par darbinieka attiecībām ar tā kolēģiem, gan esošais, gan iepriekšējais darba devējs veica bez tiesiska pamata un pārkāpa FPDAL 7.pantu.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

DVI paskaidro, ka gadījumā, ja kandidāts nav devis piekrišanu darba devējam atsauksmju no iepriekšējās darba vietas iegūšanai, darba devējam, lai noskaidrotu, vai darbinieks atbilst viņam uzticētā darba veikšanai, nākas paļauties uz iespēju, kuru paredz Darba likuma 13.nodaļa – darba devējam, pieņemot darbinieku darbā ir tiesības noteikt pārbaudi, kuras laikā darba devējam un darbiniekam ir tiesības rakstveidā uzteikt darba līgumu trīs dienas iepriekš; darba devējam, uzteicot darba līgumu pārbaudes laikā, nav pienākums norādīt šāda uzteikuma iemeslu.

2008.gadā DVI sniedza atzinumus par koncepciju projektiem, informatīvajiem ziņojumiem un Fizisko personu datu aizsardzības likuma interpretāciju šādos jautājumos:

- Elektronisko identifikācijas karšu koncepcijas projekts;
- Par personas datu apstrādi intelektuālā īpašuma tiesību jomā;
- Informatīvā ziņojuma projekts par koncepciju „Par droša elektroniskā paraksta nesēja izvēli droša elektroniskā paraksta ieviešanu Latvijas Republikā” īstenošanas gaitu;
- Informatīvais ziņojums par ledzīvotāju reģistrā iekļaujamās informācijas drošību un datu kvalitātes audita rezultātiem;
- Par datu bāzi, kurā tiktu uzkrātas ziņas par veikalos aizturētiem zagļiem un dotu iespēju veikalu drošības dienestiem apmainīties ar šo informāciju, kā arī datu bāzi par darbiniekiem, kas rīkojušies negodprātīgi pret darba devējiem;
- Par DNS paraugu izņemšanu un uzglabāšanu;
- Par publicējamajiem personas datiem laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”;
- Par personas datu apstrādi Uzņēmuma reģistra reģistros;
- Par Ministru kabineta rīkojumu „Par uzņemšanu Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā” publiskošanu;
- Par personas kodu lietojumu.

Par DNS paraugu izņemšanu un uzglabāšanu

Sakarā ar to, ka Tiesībsarga birojā tiek saņemtas sūdzības un jautājumi, kas attiecas uz DNS paraugu izņemšanu un uzglabāšanu, Latvijas Republikas Tiesībsargs lūdza izvērtēt DNS nacionālās datu bāzes izveidošanas un izmantošanas likuma pantus, kas nosaka to, no kurām personām jāizņem DNS profili un šo profilu uzglabāšanas ilgumi.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

Datu valsts inspekcija norādīja, ka Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmās daļas 2.punkts nosaka, ka personas datu apstrādi var veikt tikai atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā. Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra direktīvu 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti 6.panta 1.punkta „b” apakšpunkts nosaka, ka personas datiem jābūt vāktiem konkrētiem, precīzi formulētiem un likumīgiem nolūkiem un tos nedrīkst tālāk apstrādāt ar šiem nolūkiem nesavienojamā veidā. Līdz ar to personas dati ir jādzēš no personas datu apstrādes sistēmām un tos nedrīkst apstrādāt, kad konkrētais personas datu apstrādes mērķis ir sasniegts vai ievāktie personas dati vairs nav nepieciešami tam mērķim, kuram tie bija sākotnēji ievākti.

DNS paraugu izņemšanas un uzglabāšanas mērķis ir noteikts DNS nacionālās datu bāzes izveidošanas un izmantošanas likuma (turpmāk – DNS likums) 2.pantā – izveidot DNS nacionālo datu bāzi, kas izmantojama noziedzīgu nodarījumu atklāšanā. DNS likuma 9.pantā, 10.pantā un 11.pantā cita starpā par DNS nacionālajā datu bāzē iekļaujamiem DNS profiliem un informāciju ir noteikts, ka DNS nacionālajā datu bāzē iekļauj informāciju par notikumu uzskaites reģistrācijas numuru vai krimināllietas numuru un datums, kad izdarīts noziedzīgs nodarījums. Tādējādi Datu valsts inspekcija secināja, ka DNS informācija tiek ievākta saistībā ar konkrētu krimināllietu un konkrēta noziedzīga nodarījuma atklāšanu, kas arī ir personas datu apstrādes mērķis. Līdz ar to aizdomās turēto personu un apsūdzēto personu, ja tās zaudē attiecīgo statusu vai krimināllietā ir izbeigta un persona nav atzīta par vainīgu un notiesāta, un personu, kuras ir attaisnotas, personas datu apstrādei nav tiesiska pamata saskaņā ar mērķi kādu tie sākotnēji tika ievākti. Savukārt, ja ir atklāts noziedzīgs nodarījums un ir stājies spēkā notiesājošs spriedums, DNS likuma 2.pantā minētais mērķis ir sasniegts. Tādējādi ir arī izvērtējama nepieciešamība glabāt un apstrādāt personas datus par notiesātajām personām, jo tālākai šo personu datu apstrādei tiesisks pamats nav saskatāms. Turklāt ir jāņem vērā, ka par nesodītām ir atzīstamas personas saskaņā ar Krimināllikuma 63.panta trešajā daļā norādītajiem nosacījumiem, kur termiņi ir daudz mazāki nekā DNS likuma 18.pantā norādītais termiņš. Savukārt personas dati par DNS likuma 4.punktā minētajām Latvijas Republikā pazudušām personām ir dzēšami, kad pazudušā persona ir atrasta, kas var būt īsāks termiņš nekā minēts DNS likuma 18.pantā.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

Nemot vērā minēto, Datu valsts inspekcija norādīja, ka ir nepieciešams izvērtēt DNS likuma 18.pantā minēto termiņu un to noteikt atbilstoši DNS likuma mērķim un Fizisko personu datu aizsardzības likuma prasībām.

No DNS likuma izriet, ka DNS nacionālajā datu bāzē tiek apstrādāti personas dati par visiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas no personas datu aizsardzības viedokļa ir vērtējams, jo ne visu noziedzīgu nodarījumu atklāšanai ir nepieciešami DNS dati. Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmais daļas 2.punkts nosaka, personas datus ir atļauts apstrādāt tikai atbilstoši mērķim un tam nepieciešamajā apjomā. Tādējādi, lai veiktu personas datu apstrādi ir nepieciešams konkrēts mērķis kam ir nepieciešama personas datu apstrāde un pamatojums, ka noteiktais mērķis tiks sasniegts un nevar būt sasniegts citādā veidā apstrādājot ievērojami mazāk personas datus vai tos vispār neapstrādājot, vai tos apstrādājot citādākā veidā. Līdz ar to uzskatām, ka nepieciešams izvērtēt DNS likuma 4.pantu, nosakot par kādiem noziegumu veidiem DNS nacionālajā datu bāzē tiek iekļautas noteiktas datu subjektu kategorijas.

Par Ministru kabineta rīkojumu „Par uzņemšanu Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā” publicēšanu

Naturalizācijas Pārvalde lūdza inspekciju sniegt viedokli, vai Ministru kabineta rīkojumu „Par uzņemšanu Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā” ieviešana Naturalizācijas pārvaldes mājaslapā nav pretrunā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma normām.

Datu valsts inspekcija norādīja, ka Fizisko personu datu aizsardzības likuma 2.panta 4.punkts nosaka, ka personas datu apstrāde ir jebkuras ar personas datiem veiktas darbības, ieskaitot datu vākšanu, reģistrēšanu, ievadīšanu, glabāšanu, sakārtošanu, pārveidošanu, izmantošanu, nodošanu, pārraidīšanu un izpaušanu, bloķēšanu vai dzēšanu. Personas datu apstrāde ir atļauta tikai tad, ja pastāv vismaz viens no Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.pantā minētajiem nosacījumiem. Savukārt saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmās daļas 2.punktu personas datu apstrādi var veikt tikai atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā. Tādējādi, lai veiktu personas datu apstrādi ir nepieciešams konkrēts mērķis kam ir nepieciešama personas datu apstrāde un pamatojums, ka noteiktais mērķis tiks sasniegts un nevar būt sasniegts citādā veidā

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

apstrādājot ievērojami mazāk personas datus vai tos vispār neapstrādājot, vai tos apstrādājot citādākā veidā. Līdz ar to, lai izvērtētu vai Ministru kabineta rīkojumu „Par uzņemšanu Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā” ieviešana Naturalizācijas pārvaldes mājas lapā būtu pieļaujama, ir jāizvērtē ne tikai tiesiskais pamats, bet arī mērķis, kādēļ ir nepieciešama minētā personas datu apstrāde un kāds mērķis tiks sasniegts ar minēto personas datu apstrādes veikšanu, ievieojot Ministru kabineta rīkojumus „Par uzņemšanu Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā” Naturalizācijas pārvaldes mājas lapā.

Pilsonības likuma 17.panta otrā daļa nosaka, ka lēmumu par uzņemšanu pilsonībā pieņem Ministru kabinets. No Ministru kabineta rīkojuma „Par uzņemšanu Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā” satura izriet, ka tas ir adresēts un attiecas tikai uz personu, kura ir uzņemta Latvijas pilsonībā, uz Naturalizācijas pārvaldi tās funkciju īstenošanai attiecībā uz personu naturalizēšanās kārtību un uz Iekšlietu ministriju, lai izdarītu attiecīgus grozījumus Iedzīvotāju reģistrā. Ministru kabineta 1999.gada 2.februāra noteikumu Nr.34 „Naturalizācijas iesniegumu pieņemšanas un izskatīšanas kārtība” 34.punkts nosaka, ka Ministru kabineta rīkojuma izraksts par uzņemšanu Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā personai tiek izsniegts nodaļā. Līdz ar to personai, uz kuru attiecas konkrētais rīkojums, tas tiek arī personīgi paziņots. Savukārt Iekšlietu ministrijai, kas ir valsts pārvaldes iestāde, minētais rīkojums ir paziņojams Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktajā kārtībā un tās pildot attiecīgās valsts pārvaldes funkcijas darbojas saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu un citiem speciālajiem tiesību aktiem. Nevienai citai trešajai personai ar minēto rīkojumu neiestājas nekādi pienākumi vai tiesības, kas izrietētu no likuma „Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību” un citiem tiesību aktiem, kas nosaka naturalizēšanās un uzņemšanas Latvijas pilsonībā kārtību. Tādējādi minētā rīkojuma mērķis ir informēt rīkojumā norādītās personas par to tiesībām un pienākumiem, nevis trešo personu tiesībām vai pienākumiem.

Ņemot vērā minēto Datu valsts inspekcija norādīja, ka personas (kura uzņemta Latvijas pilsonībā) datu publiskošana Naturalizācijas pārvaldes mājas lapā un laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” nav samērīga ar personas datu apstrādes, izdodot Ministru kabineta rīkojumu „Par uzņemšanu Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā”, mērķi un ir neatbilstoša

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

Fizisko personu datu aizsardzības likuma prasībām un ir jānodrošina datu subjekta piekrišana publicēt minēto informāciju.

Par personas kodu lietojumu

Latvijas Republikas Tiesībsargs lūdza viedokli par medicīnas darbinieku un pašnodarbināto pienākumu norādīt savu personas kodu, slēdzot darījumus ar to klientiem, kā arī par personas koda lietošanas samērīgumu ņemot vērā, ka tajā ir ietverta personas dzimšanas datuma informācija.

Datu valsts inspekcija norādīja, ka Eiropas Parlamenta un Padomes 1995.gada 24.oktobra Direktīvas 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (turpmāk – Direktīva) 2.panta „a” apakšpunkts nosaka, ka personas dati ir jebkura informācija attiecībā uz identificētu vai identificējamu fizisku personu (“datu subjektu”); identificējama persona ir tā, kuru var identificēt tieši vai netieši, norādot reģistrācijas numuru vai vienu vai vairākus šai personai raksturīgus fiziskās, fizioloģiskās, garīgās, ekonomiskās, kultūras vai sociālās identitātes faktorus. Tādējādi personas kods ir uzskatāms par personas datiem, jo ar tā palīdzību ir iespējams identificēt konkrētu personu.

Ziņas par personas vecumu arī ir uzskatāmas par personas datiem, ja ar šo datu palīdzību ir iespējams identificēt konkrētu personu. Ziņas par personas vecumu ir netieši identificējoša informācija. Tādējādi ziņas par personas vecumu kombinācijā, piemēram ar vārdu un uzvārdu, ir uzskatāmas par personas datiem.

Tā kā ziņas par personas dzimšanas datiem norāda arī uz personas vecumu, kas ir personas privātās dzīves sastāvdaļa, apstrādājot minētos personas datus, tiek skartas personas tiesības uz privāto dzīvi. Neatkarīgi no tā vai personas kods satur vai nesatur ziņas par personas dzimšanas datiem, personas kods ir personas dati Direktīvas un Fizisko personu datu aizsardzības likuma izpratnē.

Personas kodu kā personas datus ir atļauts apstrādāt tikai saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.pantā un 13.¹ pantā norādītajiem tiesiskajiem pamatiem. Fizisko personu datu aizsardzības likuma 1.pants nosaka, ka šā likuma mērķis ir aizsargāt fizisko personu pamattiesības un brīvības, it īpaši privātās dzīves neaizskaramību, attiecībā uz fiziskās personas datu apstrādi. Latvijas Republikas Satversmes 116.pants nosaka, ka personas tiesības, kas noteiktas Satversmes deviņdesmit sestajā, deviņdesmit septītajā,

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

deviņdesmit astotajā, simtajā, simt otrajā, simt trešajā, simt sestajā un simt astotajā pantā, var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Tādējādi likumdevējs ir tiesīgs ierobežot minētās indivīdu tiesības pie konkrētiem nosacījumiem. Šajā aspektā vienlaicīgi ir jāvērtē personas privātās intereses un sabiedrības intereses.

Viens no svarīgiem personas datu apstrādes principiem ir Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmās daļas 2.punktā noteiktais, ka personas datu apstrādi var veikt tikai atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā. Tādējādi, lai veiktu personas datu apstrādi, ir nepieciešams personas datu apstrādes pamatojums konkrētam mērķim, kā arī ievērojot nosacījumu, ka noteiktais mērķis nevar būt sasniegts citādā veidā, apstrādājot ievērojami mazāk personas datus vai tos vispār neapstrādājot, vai tos apstrādājot citādākā veidā.

Datu valsts inspekcija norādīja, ka Latvijas Republikā ne visos gadījumos ir attaisnojama personas kodu publicēšana, taču ir jāņem vērā, ka daudzos gadījumos personas kods ir praktiski vienīgā personu identificējošā informācija, jo ir daudz fizisku personu ar vienādiem vārdiem un uzvārdiem.

Leģitīmais mērķis prasībai norādīt personas kodu, veicot tiesiskus darījumus pašnodarbinātām personām un ārstniecības personām, veicot savus profesionālos pienākumus, ir noteikts speciālajos normatīvajos aktos kas regulē attiecīgo jomu. Tādējādi speciālajos normatīvajos aktos noteiktās personas datu apstrādes tiesiskais pamats ir Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.panta 3.punkts. Savukārt, lai izvērtētu vai izraudzītie līdzekļi (prasība norādīt personas kodu, veicot tiesiskus darījumus pašnodarbinātām personām un ārstniecības personām, veicot savus profesionālos pienākumus) ir samērīgi, ir nepieciešams izvērtēt minētās prasības pamatojumu. Tādējādi Datu valsts inspekcija norādīja, ka ir nepieciešams papildus citu iestāžu vai likumdevēja viedoklis par minēto personas datu apstrādes nepieciešamību konkrētā jomā. Šajā sakarā no fizisko personu datu aizsardzības viedokļa ir jautājums, kādu mērķu sasniegšanai ir nepieciešams norādīt personas kodus – vai tā mērķis ir personu identifikācijas vai kāds cits.

Fizisko personu datu aizsardzības likuma 1.pants nosaka, ka šā likuma mērķis ir aizsargāt fizisko personu pamattiesības un brīvības, it īpaši privātās dzīves neaizskaramību, attiecībā uz fiziskās personas datu apstrādi. Fizisko personu datu aizsardzības likuma 6.pants

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

nosaka, ka ikvienai fiziskajai personai ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību. Tādējādi primārais jebkuras personas datu apstrādes tiesiskais pamats ir datu subjekta piekrišana apstrādāt viņa personas datus (Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.panta 1.punkts). Taču Latvijas Republikas Satversmes 116.pantā ir paredzēti izņēmumi, kad var ierobežot indivīdu privātās tiesības. Tādējādi, skatot jautājumu vai personas koda pirmā daļa ir maināma, ir vērtējams vai visos gadījumos ko likumdevējs ir noteicis, personas koda publiskošana ir samērīga ar sasniedzamo mērķi un pamatojums, ka noteiktais mērķis tiks sasniegts un nevar būt sasniegts citādā veidā apstrādājot ievērojami mazāk personas datus vai tos vispār neapstrādājot, vai tos apstrādājot citādākā veidā.

Tā kā personas koda pirmā daļa sniedz informāciju, kas attiecas uz personas privāto dzīvi un pēc kuras ir iespējama personas diskriminācija, ir jāizvērtē vai visos gadījumos tiešām ir nepieciešams personas identificēšanai lietot dzimšanas datus. Ja personas koda mērķis ir fizisko personu identifikācija, nevis personas vecuma noteikšana vai cits, tad būtu vērtējamas iespējas identificēt fiziskās personas ar citiem paņēmieniem konkrētas nozares ietvaros (pašnodarbinātām, ārstniecības personām utt.), piemēram, lietojot kādus citus reģistrācijas vai identifikācijas numurus, kā tas ir, piemēram, ar juridiskajām personām.

Viens no galvenajiem personas datu apstrādes tiesiskajiem pamatiem ir datu subjekta piekrišana apstrādāt viņa personas datus (Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.panta 1.punkts). Tādējādi, lai ievērotu datu subjektu tiesības, ir arī vērtējama iespēja, kad pašas personas var atļaut vai aizliegt viņas personas koda pirmajā daļā lietot dzimšanas datus, aizlieguma gadījumā tos aizstājot ar citu ciparu virknējumu. Šajā sakarā ir jāņem vērā, ka personas dzimšanas datums ir personu identificējoši dati, kuri vienalga pastāv arī atsevišķi no personu identificējošiem kodiem.

Ņemot vērā minēto, Datu valsts inspekcija norādīja, ka ir nepieciešama plašāka un izvērstāka situācijas analīze un diskusija par personas koda lietojumu, ar tā izmantošanu saistītajiem mērķiem u.c. jautājumiem.

6. Personu datu aizsardzības uzraudzība saistībā ar Šengenas informācijas sistēmu

Šengenas informācijas sistēmas (turpmāk SIS) mērķis ir uzturēt sabiedrisko kārtību un drošību, ieskaitot valsts drošību, kā arī piemērot Šengenas konvencijas noteikumus par personu brīvu pārvietošanos Šengenas dalībvalstu teritorijā.

2007.gada 21.decembrī Latvija pievienojās Šengenas līguma telpai, līdz ar to pilnībā kļūstot piederīga Eiropas Savienības tieslietu, brīvības un drošības telpai bez iekšējām robežām, nodrošinot personu brīvu pārvietošanos Šengenas līguma telpā. Sākotnēji (2007.gada 21.decembrī) tika atceta robežkontrole uz sauszemes robežām ar Lietuvu un Igauniju un sākot ar 2008.gada 30.martu robežkontrole tika atcelta arī lidostā Šengenas terminālī.

Šengenas līguma telpa ir teritorija, kur atceltas iekšējās robežu pārbaudes starp Šengenas līguma valstīm. Robežu pārbaudes tiek veiktas tikai ieceļojot Šengenas teritorijā. Par pamatu Šengenas līguma telpas izveidei kalpo 1985.gada 14.jūnija Šengenas līgums un 1990.gada 19.jūnija Konvencija, ar kuru īsteno Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdību, Vācijas Federatīvās Republikas valdības un Francijas Republikas valdības 1985.gada 14.jūnija Šengenas Līgumu par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopīgām robežām. SIS ir viens no galvenajiem kompensācijas pasākumiem, lai samazinātu negatīvo ietekmi uz sabiedrības drošību, kas rodas atsakoties no iekšējās robežkontroles starp Šengenas valstīm. SIS nodrošina tiesībsargājošām institūcijām piekļuvi vienotajai Šengenas dalībvalstu datu bāzei par meklējamām un pazudušām personām, zagtiem transportlīdzekļiem, nozaudētiem un nederīgiem dokumentiem un ieročiem.

Lai nodrošinātu SIS izmantošanu sabiedriskās kārtības un drošības stiprināšanai, 2007.gada 14.jūnijā ir pieņemts Šengenas informācijas sistēmas darbības likums, kas regulē Latvijas tiesībsargājošo iestāžu piekļuvi SIS. Iekļaut SIS ziņojumus un piekļūt iekļautajiem ziņojumiem ir tiesīgas tikai Šengenas informācijas sistēmas darbības likumā noteiktās institūcijas un iestādes - policija, vēstniecības un konsulāti, robežsardze, muita, u.c. ar ierobežotu piekļuvi informācijai, kas nepieciešama to funkciju izpildei. Ziņu izsniegšanu par Latvijas iekļautajiem datiem citu valstu tiesībsargājošām iestādēm veic nacionālais SIRENE birojs.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

SIS funkcionē atbilstoši personas datu aizsardzības principiem un neatkarīgi no valstiskās piederības fiziskām personām ir tiesības saņemt informāciju par sevi, ja vien šo informāciju izpaust nav aizliegts ar likumu nacionālās drošības, aizsardzības un krimināltiesību jomā, kā arī ja datu izsniegšanas ierobežojumus nav noteikusi cita dalībvalsts; kā arī pieprasīt, lai viņa personas datus papildina vai izlabo, kā arī pārtrauc to apstrādi vai iznīcina tos, ja personas dati ir nepilnīgi, novecojuši, nepatiesi, pretlikumīgi iegūti vai arī tie vairs nav nepieciešami vākšanas mērķim. Turklāt datu subjekts var vērsties DVI ar sūdzību vai informācijas pieprasījumu.

Šengenas konvencijas 114.pants un Fizisko personu datu aizsardzības likuma 30¹.pants nosaka Datu valsts inspekcijai pienākumu ievērojot valsts likumus veikt neatkarīgu datu bāzes kontroli SIS valsts nodaļā un pārbaudīt, vai SIS iekļauto personas datu apstrādē netiek pārkāptas datu subjekta tiesības. Katrai personai ir tiesības lūgt Datu valsts inspekcijai veikt pārbaudi ar viņu saistīto datu apstrādei SIS. Papildus saskaņā ar Šengenas konvencijas 109.pantu un Fizisko personu datu aizsardzības likuma 29.panta ceturtās daļas 7.punktu Datu valsts inspekcija lemj par to, vai informācija, ko pieprasa par sevi datu subjekts, ir jāsniedz, un saskaņā ar kādiem nosacījumiem tas jādara.

Datu aizsardzības uzraudzība SIS ietvaros saskaņā ar Datu valsts inspekcijas darbības stratēģiju 2008.-2010.gadam bija DVI prioritāte 2008.gada ietvaros, kā galveno uzdevumu izvirzot sadarbību ar iestādēm, kurām ir piekļuve SIS un nodrošinot pārbaudes šajās iestādēs attiecībā uz datu aizsardzības prasību ievērošanu. DVI īstenoja 2007.gada 28.decembrī apstiprināto plānu „Datu valsts inspekcijas pārbaudīto plāns 2008.gadam attiecībā uz iestādēm un institūcijām, kurām paredzēta pieeja Šengenas informācijas sistēmai”.

Tika nodrošināta Datu valsts inspekcijas pārstāvju dalība Vienotās Šengenas informācijas sistēmas uzraudzības institūcijas sanāksmēs. Kā arī, lai norošinātu pilnīgu iestādes neatkarību, DVI turpināja darbu, izstrādājot Datu valsts inspekcijas likumprojektu, kas tika izvirzīta kā viena no Šengenas novērtēšanas ekspertu rekomendācijām Latvijai personas datu aizsardzības jomā, pirms Latvijas pievienošanās Šengenas zonai.

2008.gadā SIS uzraudzības ietvaros DVI piedalījās Šengenas vienotās uzraudzības institūcijas sanāksmēs, skatot aktuālos jautājumus un veicot pārbaudes nacionālā līmenī par ziņojumu ievadīšanu SIS saskaņā ar Šengenas Konvencijas 96., 97. un 98.pantu. Minētie Šengenas konvencijas panti nosaka informācijas iekļaušanu SIS par ārvalstniekiem, par

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

kuriem ziņots nolūkā atteikt ieceļošanu, par pazudušām personām vai personām, kas aizsardzības vai draudu novēršanas nolūkā ir uz laiku jāapsargā, un par lieciniekiem, personām, kurām sakarā ar krimināllietu ir jāgriežas tiesu varas iestādēs, lai atbildētu par nodarījumu, kura dēļ lieta ierosināta, vai personām, kurām jāpaziņo spriedums krimināllietā vai kurām nosūtīta pavēste ierasties, lai izciestu brīvības atņemšanas sodu. Pārbaudēs tika akcentēti jautājumi par datu precizitāti attiecībā uz ievadītajiem brīdinājumiem, nacionālo uzraudzības iestāžu rīcība gadījumos, kad trešo valstu iedzīvotāji iegūst pilsonību kādā no Šengenas zonas valstīm, kā tiek aktualizēta informācija.

7. Komerčiālu paziņojumu sūtīšanas uzraudzība

Saskaņā ar Informācijas sabiedrības pakalpojumu likumu DVI uzrauga komerčiālu paziņojumu sūtīšanas aizlieguma ievērošanu, izskatot sūdzības un piemērojot administratīvos sodus par aizliegtu komerčiālu paziņojumu nosūtīšanu. Aizliegts komerčiāls paziņojums šī likuma izpratnē ir paziņojums, kas paredzēts preču, pakalpojumu vai personas, organizācijas tēla reklamēšanai, kas tiek sūtīts elektroniskā veidā (piemēram, izmantojot elektronisko pastu, faksu, telefonsakarus) un kurš tiek sūtīts, neievērojot Informācijas sabiedrības pakalpojumu likuma 9.panta noteikumus.

DVI 2008.gadā būtisku uzmanību veltīja komerčiālu paziņojumu sūtīšanas uzraudzībai, jo saskaņā ar Informācijas sabiedrības pakalpojumu likuma 13.pantu DVI uzrauga nevēlamu komerčiālu paziņojumu sūtīšanu. No 2007.gada 1.jūlija spēkā stājās Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – APK) grozījumi, kas palielināja DVI iespējas komerčiālu paziņojumu sūtīšanas apkarošanas jomā, saskaņā ar APK 204.16 pantu DVI izsaka brīdinājumu vai uzliek naudas sodu fiziskajām personām no simt līdz trīssimt piecdesmit latiem, bet juridiskajām personām – no piecsimt līdz piectūkstoš latiem par likumā noteiktā komerčiāla paziņojuma sūtīšanas aizlieguma pārkāpšanu. Lai sniegtu sabiedrībai Informācijas sabiedrības pakalpojumu likumā ietvertā termina „komerčiāls paziņojums” skaidrojumu un analizētu komerčiāla paziņojuma tiesiskas sūtīšanas priekšnoteikumus, DVI 2008.gadā izstrādāja un publicēja rekomendāciju „Komerčiālu paziņojumu sūtīšana”. Rekomendācija ir informatīvs materiāls un tai ir ieteikuma raksturs. Tās mērķauditorija ir komerčiālu paziņojumu sūtītāji – komersanti, organizācijas vai citas personas, kas veic komercdarbību, saimniecisko darbību vai reglamentēto profesionālo darbību un kas sūta komerčiālus paziņojumus, lai reklamētu savas piedāvātās preces un pakalpojumus, kā arī personas, kuras sniedz reklāmas pakalpojumus un kuras komerčiālus paziņojumus sūta citu personu vārdā, reklamējot to piedāvātās preces un pakalpojumus.

Šajā gadā ir pieaugusi sabiedrības informētība par Informācijas sabiedrības pakalpojumu likumā noteikto komerčiālu paziņojumu sūtīšanas regulējumu un par DVI funkcijām šī likuma ietvaros. To apliecina DVI saņemtie iesniegumi/sūdzības, kuru skaits salīdzinājumā ar 2007.gadu ir palielinājies aptuveni 4 reizes. Tomēr vairāk par Informācijas sabiedrības pakalpojumu likumā noteikto komerčiālu paziņojumu sūtīšanu kārtību informēti

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

ir komerciālu paziņojumu saņēmēji, nevis sūtītāji. 2008.gadā samērā nebūtiska ir komerciālo paziņojumu sūtītāju izrādītā interese par Informācijas sabiedrības pakalpojumu likuma piemērošanu un lielākoties DVI konstatētā aizliegtu komerciālu paziņojumu nosūtīšana ir veikta, jo sūtītājs nav bijis informēts, ka komerciālu paziņojumu sūtīšana ir jāveic saskaņā ar Informācijas sabiedrības pakalpojumu likumu. Neskatoties uz to, ka komerciāli paziņojumi Informācijas sabiedrības pakalpojumu likuma izpratnē var tikt sūtīti, izmantojot jebkurus elektronisko sakaru pakalpojumus (piemēram, sūtīt faksus, zvanot, sūtīt īsziņas), lielākoties DVI sūdzības saņēma par komerciāliem paziņojumiem, kas tika sūtīti, izmantojot elektronisko pastu.

2008.gadā DVI piemēroja 11 administratīvos sodus par aizliegtu komerciālu paziņojumu nosūtīšanu – 6 brīdinājumus un 5 naudas sodus. Visi šie administratīvie sodi tika piemēroti par komerciālu paziņojumu nosūtīšanu, izmantojot elektronisko pastu un nenodrošinot nosūtīšanai Informācijas sabiedrības pakalpojumu likuma 9.panta pirmajai, otrajai vai trešajai daļai atbilstošu tiesisko pamatu.

8. Uzticama sertifikācijas pakalpojumu sniedzēja darbības uzraudzība

DVI veic uzticama sertifikācijas pakalpojuma sniedzēja (USPS) akreditāciju un tā darbības uzraudzību, izpildot normatīvajos aktos noteiktās funkcijas. Viena no DVI funkcijām ir USPS sniegto pakalpojumu atbilstības Elektronisko dokumentu likumam un citu saistītiem normatīvajiem aktiem uzraudzība.

2008.gadā DVI nav saņēmusi jaunu akreditācijas pieteikumu uz USPS statusa iegūšanu. Tādējādi šobrīd vienīgais Latvijā USPS funkcijas turpina pildīt VAS „Latvijas Pasts”, kura piedāvātais produkts „e-me” (elektroniskais paraksts) nodrošina personas identitātes apliecinājumu elektroniskajā vidē. Elektroniskais paraksts sniedz iespēju elektroniski parakstīt dokumentus, kuri iegūst līdzvērtīgu juridisko spēku ar dokumentiem, kas sastādīti papīra formā.

VAS „Latvijas Pasts” saskaņā ar Ministru kabineta 2003.gada 1.jūlija noteikumu Nr.358 „Sertifikācijas pakalpojumu sniegšanas informācija sistēmu, iekārtu un procedūru drošības pārbaudes kārtība un termiņi” 2.2.punktu veic savu informācija sistēmu, iekārtu un procedūru drošības pārbaudes reizi 12 mēnešos. Pārbaudes var veikt Elektronisko dokumentu likuma 13.panta otrajā daļā noteiktajām prasībām atbilstošs un Datu valsts inspekcijā apstiprinātajā sarakstā iekļauts eksperts. DVI ir saņēmusi eksperta pārbaudes atzinumu.

2008.gada laikā uzmanība tika pievērsta e-paraksta popularizēšanai – Latvijas pasts organizēja konferences un apmācības, kā arī publicēja informāciju masu informācijas līdzekļos, lai veicinātu e-paraksta izmantošanu Latvijā.

2008.gada ietvaros tika uzsāktas diskusijas par uzticama sertifikācijas pakalpojumu sniedzēja pienākumu nodošanu no VAS „Latvijas Pasts” Latvijas Valsts Radio un Televīzijas centram (turpmāk – LVRTC). Ministru kabineta 2008. gada 28. maija lēmums par sertifikācijas pakalpojumu nodošanu citai institūcijai paredz, ka no 2009. gada 31. maija Latvijas Pasts pārtrauc sertifikācijas pakalpojumu sniegšanu un šo pienākumu uzņemas LVRTC. LVRTC klientus arī turpmāk apkalpos Latvijas Pasts, līdz ar to klienti varēs turpināt pieteikties kādā no 30 pasta nodaļām, kur tiks sniegti sertifikācijas pakalpojumi. Informācija par elektroniskā paraksta izmantošanu atrodama www.e-me.lv.

Sūdzības par USPS darbību 2008.gadā DVI nav saņemtas.

9. Datu aizsardzības uzraudzība elektronisko sakaru nozarē

Saskaņā ar Elektronisko sakaru likuma 4.panta ceturto daļu datu aizsardzību elektronisko sakaru nozarē uzrauga DVI. Lai nodrošinātu minēto uzraudzību, DVI ir FPDAL noteiktās tiesības.

DVI 2008.gadā ir saņēmtas vairākas iedzīvotāju sūdzības par elektronisko sakaru komersantu veikto personas datu apstrādi. Lielākoties sūdzības bija par elektronisko sakaru komersantu rīcību, nododot klienta parādsaistību piedziņas tiesības trešajām personām. Veicot pārbaudi, DVI šajās situācijās nekonstatēja pārkāpumus, savukārt FPDAL pārkāpums tika konstatēts elektronisko sakaru komersanta rīcībā nosūtot klientam adresētu vēstuli uz citu adresi, tādējādi veicot personas datu apstrādi bez tiesiska pamata un neatbilstoši paredzētajam mērķim.

Papildus FPDAL noteiktajam, DVI Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un apjomā reizi gadā apkopo statistisko informāciju par pirmstiesas izmeklēšanas iestāžu, operatīvās darbības subjektu, valsts drošības iestāžu, prokuratūras un tiesas pieprasījumiem saņemt no elektronisko sakaru komersantiem saglabājamus datus un par šo datu izsniegšanu.

Šāda statistika tiek apkopota visās ES Salībvalstīs, lai būtu iespējams veik Direktīvas 2006/24/EK piemērošanas izvērtējumu - ņemot vērā to, ka šādu noslodzes datu uzglabāšana, kas nav nepieciešama telekomunikācijas pakalpojumu nodrošināšanai, ir uzskatāma par būtisku iejaukšanos personas privātajā dzīvē, taču patreiz ir atzīta par nepieciešamu smagu noziegumu izmeklēšanā. Tādēļ šī informācijas tiek sniegta Eiropas Komisijai, jo Komisijai saskaņā ar Direktīvas 2006/24/EK 14.pantā noteikto Eiropas Komisija ne vēlāk kā 2010. gada 15. septembrī ir jāiesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei šīs direktīvas piemērošanas izvērtējums.

Latvija ir viena no tām Eiropas Savienības valstīm, kas ir ieviesusi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/24/EK, grozot Elektronisko sakaru likumu un izstrādājot Ministru kabineta 2007.gada 4.decembra noteikumus Nr.820 "Kārtība, kādā pirmstiesas izmeklēšanas iestādes, operatīvās darbības subjekti, valsts drošības iestādes, prokuratūra un tiesa pieprasa un elektronisko sakaru komersants nodod saglabājamus datus, kā arī kārtība, kādā apkopo statistisko informāciju par saglabājamo datu pieprasījumiem un to izsniegšanu". Noteikumu 12.punkts nosaka elektronisko sakaru komersanta pienākumu līdz kārtējā gada 1.februārim

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

iesniegt DVI statistisko informāciju par saglabājamo datu pieprasījumiem, kurus iepriekšējā gadā atbilstoši Elektronisko sakaru likuma 71.1 panta pirmajai daļai iesniegušas institūcijas, prokuratūra vai tiesa. Minētie MK noteikumi stājās spēkā tikai 2007.gada beigās, tādēļ elektronisko sakaru komersanti Datu valsts inspekcijā vispār neiesniedza minēto informāciju vai arī iesniedza to daļēji.

10. Dalība tiesvedības procesos

Tiesa 2008.gadā 2 gadījumos no 4, kas attiecas uz DVI rīcību, izskatīja lietas, kas saistītas ar DVI lēmumiem par personas datu apstrādes sistēmu neregistrēšanu. Piemēram, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2008.gada 23.oktobra spriedumā lietā Nr.A42292006 SKA-445/2008, tiesa par pamatotu atzina DVI lēmumu, ar kuru tika atteikts reģistrēt SIA „F” personas datu apstrādes sistēmu, jo tās darbībai nepastāvēja neviens no FPDAL 7.panta nosacījumiem. Šajā lietā tiesa kā SIA „F” argumentu un pamatojumu personas datu apstrādes sistēmas darbībai vērtēja SIA „F” atsaušanos uz Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2003.gada 30.jūlija spriedumu lietā Nr.SK-309, kurā interpretēts FPDAL un no kura izriet, ka tiesas ieskatā līgumisko attiecību ietvaros fizisko personu datu aizsardzības regulējums nav piemērojams un ka, vienam līdzējam īstenojot savas no līguma izrietošās tiesības, nevar tikt aizskartas otra līdzēja tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2008.gada 23.oktobra spriedumā lietā Nr.A42292006 SKA-445/2008 norādīja, ka Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2003.gada 30.jūlija spriedumā lietā Nr.SK-309 ietvertie secinājumi ir uzskatāmi par kļūdainiem, jo tie nepamatoti ierobežo fizisko personu datu aizsardzības regulējuma tvērumu. Pamattiesībām ir ietekme arī uz privāttiesiskām attiecībām, tāpēc Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2003.gada 30.jūlija spriedumā lietā Nr.SK-309 ietvertā FPDAL interpretācija neveido judikatūru un līdz ar to šī interpretācija nevar pamatot SIA „F” personas datu apstrādes sistēmas darbību.

Arī Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 4.jūlija spriedumā lietā Nr.A42329606 tiesa atzina par pamatotu DVI atteikumu neregistrēt SIA „D” parādnieku datu apstrādes un apmaiņas sistēmu, jo SIA „D” nespētu nodrošināt FPDAL 10.panta pirmās daļas 1.punkta un 25.panta prasību izpildi.

Tiesas ieskatā datu apstrāde izriet no datu subjekta līgumsaistībām, ja līgumā tieši atrunāta šāda datu apstrādes iespēja, proti, ja līgumslēdzējas puses par to savstarpēji vienojušās. Minētais nozīmē, ka līgumos, kas ir saistības pamatā, ir jābūt ietvertai atrunai, ka līguma puses piekrīt personas datu iekļaušanai kādā no datu apstrādes sistēmām, to publiskošanai un apstrādei. Taču tā kā SIA „D” parādnieku datu apstrādes un apmaiņas sistēmā informācija par saistības esamību apliecinošu dokumentu esamību ir kreditoru

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

kompetencē un SIA „D” neveic šādu dokumentu pārbaudi un kontroli, tas arī nevar garantēt, ka SIA „D” parādnieku datu apstrādes un apmaiņas sistēmā personas dati tiks ievadīti, balstoties uz abu līguma pušu piekrišanu. Līdz ar to parādnieku personas datu ievade ar šo tiek padarīta atkarīga no kreditoru godprātības. Savukārt kreditoru godprātība nav atkarīga no SIA „D”, kas ietekmē FPDAL 10.panta pirmās daļas 1.punkta piemērošanu SIA „D” parādnieku datu apstrādes un apmaiņas sistēmā.

Tādējādi tiesa secināja, ka šajā gadījumā personas datu apstrāde neizriet no datu subjekta līgumsaistībām, un kreditoru interese saņemt līguma izpildi vai iegūt informāciju par iespējamo darījuma partneri var tikt realizēta citādā veidā, kas neierobežo parādnieku ar Latvijas Republikas Satversmes 96.pantu un FPDAL aizsargātās tiesības. Ņemot vērā iepriekš minēto un to, ka saskaņā ar FPDAL 10.panta pirmās daļas 1.punktu datu subjekta interešu aizsardzību veic arī pārzinis, kurš nodrošina godprātīgu un likumīgu personas datu apstrādi, tiesa konstatēja, ka SIA „D” savā parādnieku datu apstrādes un apmaiņas sistēmā nevar nodrošināt likumīgu un godprātīgu ikviena tajā iekļauta datu subjekta personas datu apstrādi.

Savukārt ar Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 18.februāra spriedumu lietā Nr.A42474406 tiesa secināja, ka DVI, izskatot J.T. iesniegumus un sniedzot atbildi, ir rīkojusies tiesiski, un attiecīgi J.T. prasījums minēto DVI rīcību atzīt par prettiesisku ir noraidāms.

Tiesa konstatēja, ka J.T. ir vērsusies DVI ar iesniegumu par tiesneses I.Š. rīcību, kā arī ar lūgumu sodīt personas, kas J.T. ieskatā ir pārkāpušas tiesību normu prasības, kuras reglamentē fizisko personu datu apstrādes jomu, ar kuru J.T. subjektīvās tiesības izmainītas netiek.

Minētajā lietā tiesa norādīja, ka indivīdam saskaņā ar likumu ir tiesības vērsties iestādē un saņemt atbildi pēc būtības, taču tam nav subjektīvo tiesību prasīt uzlikt iestādei par pienākumu mainīt tās viedokli atbilstoši indivīda priekšstatam par to, kāds viedoklis attiecīgajā jautājumā būtu atzīstams par pareizu. Tāpat tiesa norādīja, ka tas vien, ka sniegtā atbilde nesakrīt ar pieteicēja izpratni par attiecīgajiem jautājumiem, nerada pamatu atzīt, ka atbilde nav sniegta pēc būtības un attiecīgi vērtējama kā prettiesiska. Treškārt tiesa konstatēja, ka J.T. uzdotie jautājumi un sūdzības ir vērsti uz iestādes viedokļa noskaidrošanu un sūdzībā minēto apstākļu pārbaudi, gan arī konkrētu darbību veikšanu. Tādēļ iepriekš

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

izklāstītie secinājumi attiecas gan uz J.T. pieprasījumu sniegt viedokli, gan uz pieprasījumu veikt pārbaudi un citas darbības. Tiesa secināja, ka DVI savas kompetences ietvaros veica iesniegumā minēto faktu analīzi un izteica savu viedokli gan par faktiskajiem apstākļiem, gan savu viedokli pamatojusi ar tiesību normām un norādīja argumentāciju, kādu iemeslu dēļ (ne)tiks veiktas iesniegumā minētās darbības (pieteikuma (ne)iesniegšana tiesā, vainīgo (ne)sodīšana).

11. Personas datu apstrādes audits un auditori

Saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 29.panta trešās daļas 6.punktu, viens no DVI pienākumiem personas datu aizsardzības jomā ir akreditēt personas, kas vēlas veikt personu datu apstrādes auditu valsts un pašvaldību institūcijās.

2007.gada 4.decembrī Ministru kabinets pieņēma noteikumus Nr.822 "Noteikumi par kārtību, kādā akreditē fiziskās personas, kuras vēlas veikt personas datu apstrādes auditu valsts un pašvaldību institūcijās, un par minēto fizisko personu atbilstības kritērijiem", kuri noteica kārtību, kādā DVI akreditē personas, kas vēlas veikt personas datu apstrādes auditu valsts un pašvaldību institūciju personas datu apstrādes sistēmās.

Saskaņā ar šiem Ministru kabineta noteikumiem 2008.gadā DVI ir akreditējusi 31 iekšējais auditorus un 20 ārējos auditorus. Pavisam uz 2008.gada beigām Latvijā darbojās 34 iekšējie un 23 ārējie DVI akreditētie personas datu apstrādes auditori, kuru akreditācija ir spēkā. Saskaņā ar minētajiem noteikumiem ir mainījusies akreditācijas pretendentu pieteikšanas kārtība - reizi trijos mēnešos DVI publicē sludinājumu par pieteikšanos auditoru akreditācijai laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" un Datu valsts inspekcijas mājaslapā internetā. Par personas datu apstrādes ārējo vai iekšējo auditoru akreditē fizisko personu, kas atbilst Noteikumos minētajiem kritērijiem un ir pieteikusies sludinājumā norādītajā termiņā.

Fizisko personu datu aizsardzības likuma 26.panta otrā daļa nosaka, ka valsts un pašvaldību institūcijas reizi divos gados iesniedz DVI audita atzinumu par personas datu apstrādi, ietverot tajā riska analīzi, un pārskatu par informācijas drošības jomā veiktajiem pasākumiem. Līdz 2007.gada 1.martā likuma „Grozījumi Fizisko personu datu aizsardzības likumā” spēkā stāšanās laikam (2007.gada 1.septembrim) audita atzinums bija jāiesniedz DVI katru gadu.

2008.gadā personas datu apstrādes audita atzinumus par 2008.gadā veiktajiem auditiem ir iesniegušas 309 valsts un pašvaldību institūcijas.

00 10 11 001 0 00111 01 111 110 0001 0 1 00 1101 00 11
11 0 111 01 01 01 00 01 01 0 1 0 10 001 110 0110 1 0 1
11 0 0 11 11 00111 001001 0 0 11 0011 0110 0 0 1
00 1 1 1 1100 0 0 011 00 0 1 100 110 00 01 0
0 10 111 0 01 0 1 0 011 01 000 1 01 001
00 1 0 1 1011 000 1 1 00 11 0 0
0 00 11 10 1 10 11 00 0011 10
00 1 101 0 111 0 111 11 0
1 0110 111 00 1 0

12. Sabiedrības informēšana

Sabiedrības informēšanas jomā DVI tiecas uz mērķi - labāk informēta sabiedrība, kas apzinās un realizē savas tiesības personas datu aizsardzības, informācijas atklātības un citās DVI kompetences jomās. Viens no DVI darbības principiem ir savlaicīga sabiedrības informēšana par DVI kompetencē esošiem jautājumiem.

2008.gada ietvaros tika akcentētas divas mērķauditorijas: indivīds kā datu subjekts, kura tiesības uz datu aizsardzību palīdz aizsargāt DVI un pārzinis kā datu apstrādātājs, kura atbildība ir veikt datu apstrādi tikai saskaņā ar leģitīmu mērķi un tikai nepieciešamajā apjomā. Attiecībā uz otro mērķauditorijas daļu – pārziniem 2008.gada aktuālākie jautājumi bija saistīti ar datu apstrādes reģistrāciju un datu aizsardzības speciālistu reģistrāciju. Par izmaiņām reģistrācijā tika rīkoti informatīvi semināri, kā arī nodrošināta informācija masu informācijas līdzekļos.

DVI ir veikusi dažādus sabiedrības informēšanas pasākumus saistībā ar datu aizsardzību, informācijas atklātību un komerciālu paziņojumu sūtīšanas uzraudzību. Aktuālākie arī 2008.gadā ir bijuši jautājumi par personas datu aizsardzību. Dažādos masu informācijas līdzekļos tika publicēti un pārraidīti tiešraidē sabiedrībai aktuālākie jautājumi šajā kontekstā, turklāt DVI novērsa vairākus pārkāpumus, pateicoties iedzīvotāju aktīvai līdzdalībai. DVI regulāri sniedza konsultācijas, intervijas un padomus par dažādiem personas datu aizsardzības aspektiem, aktuālām problēmām, iespējamiem pārkāpumiem un to izskatīšanas gaitu.

Eiropas Datu aizsardzības institūcijas jau trešo gadu pēc kārtas 2008.gada 28.janvārī atzīmēja Eiropas Datu aizsardzības dienu, kuras ietvaros visas Eiropas Padomes dalībvalstis tika aicinātas informēt sabiedrību par personas datu aizsardzības aktuāliem jautājumiem, ieviešot šīs dienas atzīmēšanu par ikgadēju praksi. Eiropas Datu dienas ietvaros Datu valsts inspekcija. 2008.gadā īpaša uzmanība tika pievērsta bērnu datu aizsardzībai, veicot pārbaužu pasākumus Latvijas skolās. Ar mērķi izvērtēt datu aizsardzības prasību ievērošanu, skolās tika veikta aptauja un vērtēta skolēnu datu apstrāde šādās jomās: datu apstrādes mērķi un datu uzglabāšanas veids, skolēnu lietas, skolēnu sekmes un piekļuves ierobežojumi tām, sensitīvo

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

personas datu apstrāde skolā – tautība, veselības stāvoklis, invaliditāte, videonovērošana, iekļūšanas kontrole skolā, datu publicēšana internetā un skolas statistika. DVI plāno iesaistīties datu aizsardzības dienas pasākumu organizēšanā arī 2009.gadā.

Ar mērķi palielināt sabiedrības informētību par DVI kompetencē esošajiem jautājumiem un veicināt indivīdu izpratni par savām tiesībām, DVI jau 2007.gadā uzsāka rekomendāciju izstrādi. Rekomendācijas ir informatīvi materiāli un tām ir ieteikuma raksturs.

2008.gadā DVI ir izstrādājusi divas rekomendācijas:

- „Komerciālu paziņojumu sūtīšana”, kas sniedz Informācijas sabiedrības pakalpojumu likumā ietvertā termina „komerciāls paziņojums” skaidrojumu un analizē komerciāla paziņojuma tiesiskas sūtīšanas priekšnoteikumus;
- „Datu apstrāde videonovērošanas jomā”, kas sniedz skaidrojumu par personas datu apstrādi saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likumu, veicot videonovērošanu.

DVI uzskata, ka svarīgi veicināt tādu komunikāciju, kas veicinātu sabiedrības izpratni par datu aizsardzību un informācijas atklātības jautājumiem, tādēļ 2008.gada ietvaros tika organizēti sabiedrības informēšanas pasākumi konkrētām mērķauditorijām, lai būtu iespējams diskutēt par datu aizsardzības un informācijas atklātības jautājumiem (piemēram, IT speciālistiem, iekšējiem auditoriem, izglītības iestāžu vadītājiem un skolotājiem).

Informatīvi raksti, kā arī komentāri par problēmsituācijām tika publicēti gan nacionālos, gan reģionālos laikrakstos un žurnālos, kā arī DVI direktore sniedza intervijas Latvijas radio un lielākajām nacionālajām televīzijām. Novērojot atgriezenisko saiti pēc informācijas izskanēšanas masu informācijas līdzekļos, DVI telefonisko konsultāciju un konsultāciju skaits būtiski palielinājās, īpaši jomās, kas ir aktuālas ikvienam iedzīvotājam – kā piemēram, pasu kopēšana.

Presē tika aktualizēti jautājumi par nevēlamu komerciālu paziņojumu sūtīšanu un DVI darbību to uzraudzībā. 2008.gada 1.oktobrī DVI direktore Signe Plūmiņa piedalījās CERT-LV darba grupas sanāsmē, kur galvenā tēma bija LV zonas SPAMeru melnā saraksta veidošanas iespējas, kurā sniedza prezentāciju par SPAM juridiskajiem aspektiem.

DVI mājas lapas, kurā regulāri tiek atjaunota informācija par aktualitātēm datu aizsardzības jomā ne tikai Latvijā, bet arī Eiropas Savienībā, apmeklējumu skaits 2008.gadā mēnesī vidēji pārsniedz 5000.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

2008.gadā DVI nodrošināja ar mācībām saistīto prakses īstenošanu 3 studentiem, kuri studē jurispudenci Latvijas Universitātē. Pēdējo gadu laikā arvien vairāk studentu par kursa vai diplomdarba tēmām izvēlas personas datu aizsardzības tematiku. Studenti tika iesaistīti Reģistrācijas un Attīstības un analīzes daļu darbā, veicot dokumentu projektu sagatavošanu, piedaloties informatīvu materiālu izstrādē un sniedzot savu izvērtējumu par kādu no problēmjaudājumiem.

13. Informācijas atklātības likuma uzraudzība

No 2004.gada DVI veic Informācijas atklātības likuma ievērošanas uzraudzību, saskaņā ar Informācijas atklātības likuma 19.pantu. Informācijas atklātības mērķis ir nodrošināt, lai sabiedrībai būtu pieejama informācija, kura ir iestādes, kas īsteno pārvaldes funkcijas un uzdevumus, rīcībā vai kuru iestādei atbilstoši tās kompetencei ir pienākums radīt. Ar informācijas atklātības likumu tiek noteikta vienota kārtība, kādā privātpersonas ir tiesīgas iegūt informāciju iestādē un to izmantot. Atbilstoši Informācijas atklātības likuma 10.panta otrajai daļai, ievērojot labas pārvaldības principu, iestādes pēc savas iniciatīvas nodrošina piekļuvi noteikta veida vispārpieejamai informācijai. Kārtību, kādā iestādes ievieto informāciju internetā, nosaka Ministru kabinets.

2008.gadā DVI piedalījās Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāta organizētajā pētījumā par informācijas atkalizmantošanu „Pretī Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2003/98/EK par valsts sektora informācijas atkalizmantošanu pārskatīšanai 2008.gadā”. Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2003/98/EK (2003.gada 17.novembris) par valsts sektora informācijas atkalizmantošanu ir ieviesta ar Informācijas atklātības likuma III nodaļu un, pamatojoties uz Informācijas atklātības likuma 18.pantu, izstrādātajiem un pieņemtajiem 2007.gada 22.maija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 338 „Kārtība, kādā tiek piešķirtas ekskluzīvas tiesības informācijas atkalizmantošanai un publiskota informācija par šādu tiesību piešķiršanu”. Atkalizmantošana – valsts sektora iestāžu rīcībā esošo dokumentu izmantošana, ko veic fiziskas vai juridiskas personas komerciāliem vai nekomerciāliem mērķiem, kas nav sākotnējs mērķis, kuram dokuments tika izgatavots, pildot publisko uzdevumu.

DVI piedalījās biedrības „Sabiedriskās politikas centrs Providus” organizētajā pētījumā par publisko iestāžu rīcībā esošās informācijas atklātību un korupcijas riskiem pašvaldībās, izdodot publikāciju „Korupcijas °C. Pārskats par korupciju un pretkorupcijas politiku Latvijā”. Tika analizēta informācijas pieejamības prakse valsts struktūrās, t.sk. tiesībaizsardzības institūcijās.

Kaut arī informācijas atklātības uzraudzības funkcija arī 2008.gada budžeta ietvaros DVI netika finansēta, DVI sadarbojās ar citu Eiropas Savienības dalībvalstu datu aizsardzības institūcijām, risinot dažādus ar informācijas atklātību saistītus jautājumus. DVI darbības

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

stratēģijā ir plānota Konceptijas par informācijas atklātības politikas īstenošanu izstrāde 2009. – 2010.gada ietvaros, ko nosaka 2009.gada 11.marta Ministru kabineta rīkojuma Nr.179 „Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 3.jūnija rīkojumā Nr.305 „Par Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādņem 2008. – 2013.gadam” 6.2.apakšpunkts par koncepcijas projektu par informācijas atklātības politikas īstenošanu.

2008.gada novembrī DVI atbalstīja Slovēnijas datu aizsardzības iestādes iniciēto vēstuli Eiropas ministru komitejas padomes prezidentam Karlam Bildta kungam par atbalstu Eiropas Konvencijai par piekļuvi publiskiem dokumentiem.

13. Starptautiskās aktivitātes

Ārvalstu un starptautisko attiecību jomā 2008.gadā DVI eksperti regulāri pārstāvēja Latviju piedaloties Direktīvas 95/46/EK 29.panta darba grupā, vienotajā Eiropola informācijas sistēmas uzraudzības institūciju, vienotajā Šengenas informācijas sistēmas uzraudzības institūciju, Vienotās muitas

informācijas sistēmas datu uzraudzības institūciju, Eurodac sistēmas uzraudzības sanāksmēs, Eiropola Apvienotās uzraudzības iestādes Apelācijas komitejā, kā arī dažādos ar personu datu aizsardzību un Informācijas sabiedrības pakalpojumu likumu saistītos semināros un konferencēs, lai nodrošinātu datu aizsardzības principu pilnvērtīgāku ieviešanu Latvijā un indivīdu tiesību aizsardzību komerciālu paziņojumu sūtīšanas jomā.

2008.gada aktualitāte ir saistīta ar datu nodošanu uz trešajām valstīm, kurās personu datu aizsardzības līmenis neatbilst Eiropas Savienības līmenim, tādēļ aktuāli bija jautājumi par starptautiskiem līgumiem datu nodošanai gan komerciālām, gan tiesībaizsardzības iestāžu vajadzībām.

Direktīvas 95/46/EK 29.panta Darba grupa

Direktīvas 95/46/EK 29.panta Darba grupa ir izveidota pamatojoties uz šīs direktīvas 29.pantu[†] personu aizsardzībai attiecībā uz personas datu apstrādi. Darba grupai ir padomdevējas statuss un tās darbība ir neatkarīga. Direktīvas 95/46/EK 29.panta Darba grupa ir konsultatīva institūcija, kuru pārstāv Eiropas Savienības dalībvalstu personas datu uzraudzības institūciju vadītāji (vai to pilnvarotas personas) kopā ar pārstāvjiem no Eiropas Komisijas.

Katru darba grupas locekli norīko viņa pārstāvētā institūcija, iestāde vai iestādes. Ja dalībvalsts ir izraudzījies vairāk kā vienu uzraudzības iestādi, tās izvirza kopīgu pārstāvi. Tas

[†] Direktīva 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti pieejama šeit: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:LV:HTML>

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

00 10 11 001 0 00111 01 111 110 0001 0 1 00 1101 00 11
11 0 111 01 01 01 00 01 01 0 1 0 10 001 110 0110 1 0 1
00 1 1 1 1100 0 0 011 00 0 1 100 110 00 01 0
0101 00 1 0 1 1011 000 1 1 00 11 0 0
0 00 11 10 1 10 11 00 0011 10
00 1 101 0 111 0 111 11 0
01 11 01 1110
00 1 1 01
1 01
001
1 1
0
1

pats attiecas uz Kopienas institūcijām un organizācijām izveidotām iestādēm. Latviju šajā darba grupā pārstāv DVI direktore un direktores vietniece stratēģijas un vispārējos jautājumos.

Šajā darba grupā valstis regulāri sniedz pārskatus par notiekošo katrā valstī individuāli, kas skar gan administratīvo darbību, gan praktisko lietu izskatīšanu, par nozīmīgākajām izskatāmajām lietām tiesās, par sadarbību ar privātajām kompānijām, sadarbību ar citām institūcijām gan nacionālajā, gan starptautiskajā līmenī.

Darba grupa pieņem lēmumus ar uzraudzības iestāžu pārstāvju vienkāršu balsu vairākumu. No 2008.gada ir ieviesta arī balsošanas rakstiskā procedūra, kas paātrina viedokļu apstiprināšanas un lēmumu pieņemšanas laiku. 29.panta Darba grupa apspriež jautājumus, kurus tās dienas kārtībai nosaka priekšsēdētājs pēc savas iniciatīvas, vai pēc uzraudzības iestāžu pārstāvja vai pēc Komisijas pieprasījuma.

Direktīvas 95/46/EK 29.panta Darba grupas uzdevumi:

- izskatīt jebkuru jautājumu, kas attiecas uz attiecīgās valsts pasākumu piemērošanu, kuri pieņemti saskaņā ar šo direktīvu, lai veicinātu šādu pasākumu vienveidīgu piemērošanu;
- sniegt atzinumu Komisijai par aizsardzības līmeni Kopienā un trešās valstīs;
- sniegt Komisijai padomu par jebkuru ierosinātu šīs direktīvas grozījumu, jebkuriem papildus vai speciāliem pasākumiem, lai aizsargātu fizisku personu tiesības un brīvības attiecībā uz personas datu apstrādi, un jebkuriem citiem Kopienas ierosinātiem pasākumiem, kas ietekmē šādas tiesības un brīvības;
- sniegt atzinumu par Kopienas līmenī izstrādātiem profesionālās ētikas kodeksiem.

Ja darba grupa konstatē, ka starp dalībvalstu likumiem vai praksi rodas atšķirības, kuras var iespējami iespaidot personu aizsardzības attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienā, līdzvērtību, tā attiecīgi informē Eiropas Komisiju. Darba grupa pēc savas iniciatīvas var sniegt ieteikumus par visiem jautājumiem sakarā ar personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienā. 29.panta Darba grupas atzinumus un ieteikumus nosūta Eiropas Komisijai un direktīvas 95/46/EK 31.pantā norādītajai komitejai. Eiropas Komisija informē darba grupu par tās uzsākto darbību, atbildot uz šīs grupas atzinumiem un ieteikumiem. Eiropas Komisija

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

to dara ar ziņojumu, kuru nosūta arī Eiropas Parlamentam un Padomei. Ziņojums jādara zināms atklātībai.

Darba grupa izstrādā gada ziņojumu[‡] par situāciju attiecībā uz fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienā un trešās valstīs, kuru tā nosūta Eiropas Komisijai, Eiropas Parlamentam un Padomei. Ziņojums jādara zināms atklātībai. 2008.gadā Latvija, kā pilntiesīga Eiropas Savienības dalībvalsts, sagatavoja informatīvo ziņojumu.

Sākot ar 2004.gada 1.maiju, Latvija šajā darba grupā darbojas kā pilntiesīga locekle, piedaloties rekomendāciju un lēmumu izstrādāšanas, kā arī lēmumu pieņemšanas procesā. Dalība 29.panta darba grupā DVI ir viena no būtiskākajām starptautiskajām aktivitātēm, jo tādejādi tiek nodrošināta gan likumdošanas harmonizācija, gan pieredzes apmaiņa ar citām dalībvalstīm, kā arī tiek ņemts vērā Latvijas viedoklis nozīmīgu jautājumu risināšanā personas datu aizsardzības jomā. DVI veic izpēti par darba grupas aktuālajiem jautājumiem Latvijā un sniedz informāciju sekretariātam. DVI ir sniegusi viedokli par darba grupas izstrādātajiem dokumentiem.

29.darba grupas izstrādātie viedokļi un vadlīnijas ir praksē izmantojamas ne tikai ES dalībvalstu personas datu aizsardzības uzraudzības institūcijām, bet arī datu pārziņiem, kuri savu darbību veic ES ietvaros. Šādas vadlīnijas palīdz sasniegt harmonizētāku Direktīvas 95/46/EK ieviešanu Eiropas Savienības ietvaros.

1.tabula - 29. panta darba grupas 2008.gadā pieņemtie dokumenti[§]

Dokuments	Pieņemšanas datums	Nr.
29. panta Darba grupas Darba programma 2008.–2009. gadam	18.02.2008	WP146
Darba dokuments 1/2008 par bērnu datu aizsardzību	18.02.2008	WP147
Atzinums 1/2008 par datu aizsardzības jautājumiem saistībā ar meklētājprogrammām	04.04.2008	WP148
Mr. Barrot vēstule par 29.panta darba grupas un Policijas darba grupas vienotajiem komentāriem par Komisijas sniegto informāciju Eiropas Parlamentam un Padomei, Eiropas Ekonomikas un Sociālajai Komitejai un Reģionālajai Komitejai par: „turpmāko rīcību robežvadības jomā Eiropas Savienībā” COM (2008) 69 final „Eiropas robežvadības sistēmas izveides izvērtējums” COM (2008) 68 final, un “Pārskats par nākotnes attīstības plāniem Frontex aģentūras darbībā” COM (2008) 67 final	29.04.2008	WP149

[‡] ziņojums pieejams elektroniski Eiropas Komisijas tiesiskuma, brīvības un drošības ģenerāldirektorāta mājas lapā: http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/annual_reports_en.htm

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

1.tabulas turpinājums

Dokuments	Pieņemšanas datums	Nr.
Atzinums 2/2008 par Direktīvas 2002/58/EK par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (e-Privātuma direktīva) pārskatīšanu	15.05.2008	WP150
Aktualizēts Atzinums 2/2007 par informāciju pasažieriem attiecībā uz PNR datu nosūtīšanu Amerikas Savienoto Valstu varas iestādēm, kas pieņemts 2007.gada 15.februārī	24.06.2008	WP151
Mandāts izpētes apakšgrupai otrās vienotās pārbaudes uzsākšanai	17.07.2008	WP152
Darba dokuments par Saistošo korporatīvo noteikumu elementu un principu tabulas izveidi	24.06.2008	WP153
Darba dokuments par Saistošo korporatīvo noteikumu struktūras ietvara izveidi	24.06.2008	WP154
Darba dokuments par biežāk uzdotajiem jautājumiem saistībā ar Saistošajiem Korporatīvajiem noteikumiem.	24.06.2008	WP155 rev.04
Atzinums 3/2008 par Pasaules Antidopinga kodeksa starptautiskā standarta projektu attiecībā uz privātuma aizsardzību	01.08.2008	WP156

Pēc darba grupas izstrādāto dokumentu apstiprināšanas DVI informē darbiniekus, iepazīstinot ar darba grupas skatījumu konkrētajā jautājumā – un darbinieki līdzīgu jautājumu risināšanā nacionālā mērogā izmanto darba grupas pieņemtos dokumentus kā palīgīdzekli normatīvo aktu interpretācijā. Nozīmīgākie dokumenti tiek publicēti DVI mājas lapā.

Nozīmīgākie 29.panta Darba grupas skatītie jautājumi 2008.gadā:

- Privātuma aizsardzība Pasaules Antidopinga kodeksa ietvaros;
- informācijas apmaiņa ar ASV bezvīzu režīma nodrošināšanai (Visa Waiver programma);
- Personas datu apstrāde sociālajos tīklos;
- EURODAC sistēmas pārbaudes pasākumi dalībvalstīs;
- Datu aizsardzības institūciju savstarpējā palīdzība OECD;
- bērni un privātums;

§ Direktīvas 95/46/EK 29. darba grupas 2008.gadā izstrādāto un pieņemto dokumentu teksti ir publicēti ES Komisijas mājas lapā (http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/wpdocs/2008_en.htm).

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

- personas datu apstrāde meklētājsistēmās un Google piedāvātie pakalpojumi;
- pirmstiesas izmeklēšanas process un personas datu aizsardzība;
- Šengenas informācijas sistēmas modeļa SIS II ieviešanas aktualitātes;
- personas datu apstrāde kredītinformācijas institūciju darbības ietvaros;
- datu nodošana uz trešajām valstīm, tai skaitā ASV valsts iestādēm;
- pasažieru dati un elektroniskā ceļošanas autorizācijas sistēma;
- IP adreses un personas datu jēdziens e-privātuma direktīvas ietvaros;
- prioritātes kopējām pārbaudēm – pārbaužu plāna sagatavošana;
- darba grupas sagatavoto dokumentu izvērtējums - kritēriju saraksts, kas būtu jāņem vērā izstrādājot turpmāk darba grupas dokumentus;
- Datu aizsardzības jautājumi „Droša patvēruma” (Safe Harbour) ietvaros;
- Eiropas tiešā mārketinga federācija (FEDMA) un Uzvedības kodekss;
- Eiropas Savienības robežvadības sistēma, ķermeņa skaneri, sejas atpazīšanas metodes u.c.;
- informācijas apmaiņas sistēma starp valsts institūcijām, kas atbildīgas par patērētāju tiesību aizsardzības likumdošanas ieviešanu;
- pasažieru datu reģistra (PDR) izmantošana tiesībaizsardzības mērķiem, ietekme uz pamattiesībām un brīvībām, jo īpaši pasažieru tiesības uz privātumu;
- Vienotā Eiro maksājumu telpa SEPA (Single Euro Payment Area).

Eiropas Savienības darba grupās skatīto jautājumu ietvaros DVI veic nacionālo normatīvo aktu izvērtēšanu un pieredzes apmaiņa palīdz saskatīt problēmjautājumus un savlaicīgi veikt darbības nacionālajā līmenī. Arī uzraudzības un sūdzību izskatīšanas ietvaros DVI darbinieki izmanto starptautisko pieredzi nacionālo normatīvo aktu interpretācijā un praktiskā piemērošanā. 2008.gadā starptautiskie jautājumi būtiski skāra iekšlietu sektoru, kā rezultātā, lai izstrādātu Latvijas pozīcijas un instrukcijas notika sanāksmes ar Iekšlietu ministriju, galvenokārt skatot jautājumus divpusējiem un daudzpusējiem līgumiem par datu nodošanu uz ASV bezvīzu režīma nodrošināšanas ietvaros. Jautājums par datu aizsardzības principu attiecināšanu uz policijas sektoru ir aktuāls terorisma apkarošanas kontekstā.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

29.panta Darba grupa aktuālāko jautājumu risināšanai ir izveidojusi apakšdarba grupas, kurās iesaistās eksperti no vairākām dalībvalstīm un iesaistās daokumentu sagatavošanā attiecīgajās jomās. 2008.gadā darbojās 9 apakšdarba grupas:

- Bērni un Privātums;
- 29.panta Darba grupas darba programma 2008.gadam;
- Saistošie Korporatīvie Noteikumi un Safe Harbore;
- Pasažieru datu reģistrs (PNR);
- Tehnoloģiju apakšgrupa (ITF);
- Pirmstiesas izmeklēšana;
- Medicīniskie dati;
- FEDMA;
- Izpētes apakšgrupa (ETF).

Latvija finansiālu atbalstu dēļ varēja piedalīties tikai apakšdarba grupas par Saistošajiem korporatīvajiem noteikumiem sanāsmē, taču informatīvi sekoja līdzī un sniedza atzinumus un komentārus arī par citu apakšdarba grupu izstrādātajiem dokumentiem.

29.panta Darba grupa sagatavo gada pārskatus, kuros tiek apkopota informācija par aktuālākajiem jautājumiem un galvenajiem darbības virzieniem gan Darba grupas ietvaros, gan ES dalībvalstu datu aizsardzības iestāžu sniegtā informācija; gada pārskati pieejami: http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/annual_reports_en.htm.

Direktīvas 95/46/EK 29.panta darba grupas apakšgrupas sanāsmē par saistošajiem korporatīvajiem noteikumiem

Apakšgrupas sanāsmē par saistošajiem korporatīvajiem noteikumiem notika Parīzē, Francijā, no 2008.gada 9. līdz 10.jūnijam.

Saistošo korporatīvo noteikumu mērķis ir nodrošināt to personas datu aizsardzību, kas tiek nosūtīti no Eiropas Savienības uz valstīm, kas nenodrošina adekvātu personas datu aizsardzības pakāpi. SKN nosaka korporācijas privātuma politiku saistībā ar personas datu nodošanu, kas tiek apstrādāti Eiropas Savienības ietvaros.

Sanāsmē tika skatīti šādi jautājumi:

- saistošo korporatīvo noteikumu teorētiskie aspekti;

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

- Direktīvas 95/46/EK 29.panta darba grupas dokumenti attiecībā uz saistošajiem korporatīvajiem noteikumiem;
- saistošo korporatīvo noteikumu koordinācijas procedūra;
- saistošie korporatīvie noteikumi nākotnes attīstības kontekstā.

Notika arī tikšanās ar kompāniju pārstāvjiem par saistošo korporatīvo noteikumu piemērošanu. Saistošie korporatīvie noteikumi tika izstrādāti un ieviesti, jo datu aizsardzības institūcijas saņēma pieprasījumus personas datu nodošanai uz trešajām valstīm, kuras nenodrošina adekvātu personas datu aizsardzības pakāpi. Lai norošinātu personas datu aizsardzības nosacījumu ievērošanu parasti tika slēgti savstarpēji līgumi, kurus izvērtēja datu aizsardzības institūcijas. Multinacionālās kompānijas, ņemot vērā to sarežģīto strukturālo uzbūvi, kā arī to darbību dažādās valstīs, izteica vēlmi pieņemt uzvedības (rīcības) kodeksus starptautiskai personas datu nodošanai, kas būtu saistoši konkrētām kompānijām. Šādus uzvedības kodeksus apstiprinātu personas datu aizsardzības institūcijas, saskaņā ar Direktīvas 95/46/EK 26.2.punktu. Tādēļ tika izstrādāti vienoti nosacījumi, kas sniedz skaidrojumu kompānijām, kā rīkoties attiecībā uz personas datu nodošanu uz trešajām valstīm, izmantojot Saistošos korporatīvos noteikumus.

Tika skatīts arī jautājums par Saistošo korporatīvo noteikumu apstiprināšanas procedūras optimizēšanu, jo vidēji šī procedūra ilgst no 2-3 gadiem. Lai izskatītu problemātiku saistībā ar apstiprināšanas procedūru sanāksmē piedalījās starptautisko kompāniju pārstāvji, lai sniegtu informāciju par praktiskajām problēmām apstiprināšanas procesā.

DVI ar dalību sanāksmē ieguva nozīmīgu informāciju, kas bija noderīga gan izstrādājot Ministru kabineta noteikumus līguma nosacījumiem par personas datu nodošanu uz trešajām valstīm, gan skatot multinacionālo kompāniju pieteikumus par saistošo korporatīvo noteikumu atzīšanu.

Eiropas datu aizsardzības komisāru Pavasara konference

Pavasara konference ir uzskatāma par svarīgāko Eiropas Datu aizsardzības komisāru ikgadējo pasākumu, kurā piedalās ne tikai pārstāvji no Eiropas Savienības valstīm. Kopš

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

1993.gada Parīzē pieņemtā datu aizsardzības institūciju lēmuma, šāda konference tiek rīkota katru gadu pavasarī kādā no Eiropas valstīm.

2008.gadā no 17. līdz 19.aprīlim Eiropas Datu aizsardzības institūciju Pavasara konference notika Romā, Itālijā un tās nosaukums bija: „*Kādas ir perspektīvas attiecībā uz privātumu un drošību?*”

Konferences ietvaros īpaša uzmanība tika pievērsta šādiem jautājumiem:

- Eiropas Savienības drošības politikas nākotnes aspekti;
- Komerciālās informācijas izmantošana tiesībsargājošo institūciju darbā;
- Privātums un jaunākās tehnoloģijas;
- Sabiedrības skatījums uz privātumu un jaunākajām tehnoloģijām;
- Pieņemtās deklarācijas.

Terorisms mūsdienās ir drauds gan ES politiskajam pamatam, gan katra indivīda ikdienas dzīvei. ES plāni attiecībā uz drošības pasākumiem arī turpmāk ir - nodrošināt terorisma novēršanu un atklāšanu, tādēļ nozīmīga ir informācijas apmaiņas nodrošināšana tiesībsargājošo institūciju starpā, būtisku lomu piešķirot ES PNR režīma izveidei. Šo mērķu īstenošanai paredzēts, ka ES tiesībsargājošās institūcijas varēs piekļūt VISA informāciju sistēmai, kā arī Eurodac informācijas sistēmai. Šī jautājuma kontekstā tiks ieviesta jauna ES robežu pārvaldības sistēma. ES galvenais uzdevums ir nodrošināt adekvātu līdzsvaru starp indivīdu drošību ES un fundamentālo cilvēktiesību ievērošanu, tai skaitā privātumu un datu aizsardzību. Datu aizsardzības institūciju skatījumā informācijas apmaiņa tiesībsargājošo institūciju vajadzībām ir pārmērīga un ir jāizvērtē datu apmaiņas lietderīgums, ņemot vērā indivīda tiesības uz datu aizsardzību.

Attiecībā uz jaunajām tehnoloģijām, internets ieņem aizvien būtiskāku lomu indivīdu ikdienā, tas nodrošina darbību mobilitāti ne tikai attiecībā uz darbā veicamajiem pienākumiem, bet arī ārpus darba pasākumiem. Interneta atvērtības dēļ ir notikuši vairāki pārkāpumi, kas atstāj būtiskas sekas – nevēlamie komerciālie sūtījumi jeb SPAM, vīrusu (piemēram, Trojas zirgi) izplatīšana, kas kontrolē citus datorus, utml. Sabiedrība neapzinās datu aizsardzības riskus saistībā ar jaunākajām tehnoloģijām.

Konferencē tika pieņemtas divas deklarācijas:

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

- Deklarācija, ar kuru apstiprina Horvātijas datu aizsardzības institūcijas oficiālo dalību Eiropas datu aizsardzības institūciju Pavasara konferencēs;
- Deklarācija par turpmāku datu aizsardzības institūciju aktīvu iesaistīšanos sarunās ar Eiropas Komisiju par ar datu aizsardzību saistītiem aktuāliem jautājumiem.

Saistībā ar konferencē skatītajiem jautājumiem, DVI ieguva noderīgu pieredzes un viedokļu apmaiņu attiecībā uz drošības un tiešsargājošo iestāžu tiesībām piekļūt datiem, kas sākotnēji tiek ievākti un uzglabāti citiem mērķiem. DVI ikdienas darbā saskaras ar jautājumiem par jauno tehnoloģiju izvērtēšanu personas datu aizsardzības aspektā, tādēļ noderīgs ir citu valstu ekspertu skatījums šajā jomā. Būtiskas ir personas datu aizsardzības pārkāpumu, kas veikti interneta vidē, izskatīšanas iespējas un pielietojamās metodes, kā arī juridiski atbildīgo personu noskaidrošana – pārziņu identificēšana.

Centrāleiropas un Austrumeiropas valstu personas datu aizsardzības institūciju vadītāju sanāksme (Polija)

2008.gadā Centrāleiropas un Austrumeiropas valstu personas datu aizsardzības institūciju vadītāju (turpmāk – CAE) 10.sanāksme notika Kazimirā Doņnijā, Polijā no 2. līdz 3.jūnijam. CAE sanāksmes ik gadu tiek rīkotas kopš 2001.gada. Sanāksmes mērķis ir apmainīties ar aktuālāko informāciju personas datu aizsardzības jomā starp Austrumeiropas un Centrāleiropas datu aizsardzības institūcijām, kā arī savstarpēji rast praktiskus risinājumus dažādām personas datu aizsardzības problēmām. Šo sanāksmju svarīgākais aspekts ir risināt problēmas, kas raksturīgas Eiropas Savienības jaunajām dalībvalstīm un kandidātvalstīm, lai nodrošinātu adekvātu personas datu aizsardzības līmeni.

Kopš 2004.gada 1.maija Eiropas Savienības paplašināšanās, Datu aizsardzības institūciju vadītāji nolēma sadarbību turpināt un organizēt ikgadēju sanāksmi, ar mērķi rast praktiskus risinājumus Direktīvas 95/46/EK ieviešanā, palīdzot Centrālās un Austrumeiropas valstu datu aizsardzības institūcijām praktisku jautājumu risināšanā. Sanāksmes ietvaros tika izskatīti šādi jautājumi:

- Centrālās un Austrumeiropas datu aizsardzības komisāru sadarbības izvērtējums;
- Aktualitātes fizisko personu datu aizsardzības jomā;
- Bērnu datu aizsardzība internetā;

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

- Šengenas zonas paplašināšanās ietekme uz Centrālās un Austrumeiropas valstīm;
- Datu aizsardzības speciālistu kvalifikācija, uzdevumi un kompetence;
- Deklarācijas par sadarbības turpināšanu un par dalību Eiropas Savienības institūcijās.

DVI eksperti sanāsmē uzstājās ar prezentāciju par datu aizsardzības speciālistu ieviešanu Latvijā. Centrālās un Austrumeiropas valstu pārstāvji augstu novērtēja sniegto informāciju un dalīšanos pieredzē, jo līdz šim datu aizsardzības speciālistu institūts vairāk ir iedzīvināts ES „vecajās” dalībvalstīs. Pēc sanāksmes dalībnieku lūguma, DVI sagatavoja informatīvu materiālu par datu aizsardzības speciālistu institūta izveidi un ieviešanu Latvijā, kas tika izsūtīts sanāksmes dalībniekiem. Kā būtisks ieguvums DVI ekspertiem ir uzskatāma pieredzes apmaiņa Šengenas informācijas sistēmas uzraudzības pasākumu organizēšanas ietvaros, jo vairākas Centrālās un Austrumeiropas valstis vienlaicīgi pievienojās Šengenas zonai un ieviesa Šengenas informācijas sistēmu, kuras ietvaros bija jāveic uzraudzības pasākumi, kā arī svarīgi ir sniegt atbalstu tām Centrālās un Austrumeiropas valstīm, kas tikai vēl plāno pievienoties Šengenas zonai.

Eiropola apvienotās uzraudzības institūcijas konferencē

2008.gada 9.oktobrī Beļģijā, Briselē notika Eiropola apvienotās uzraudzības institūcijas (turpmāk – EAUI) konference „Kas būs nākotnē? Sastopoties ar izaicinājumu nodrošināt efektīvu datu aizsardzības uzraudzību Eiropolā” par godu minētās institūcijas desmitajai gadadienai. Konferencē piedalījās Eiropola, Eiropas Komisijas, Eiropas Parlamenta un Eiropola apvienotās uzraudzības institūcijas pārstāvji.

Konferencē tika skatīti šādi jautājumi:

- EAUI – sasniegumi, misija, izaicinājumi. Ir pagājuši 10 gadi pēc Eiropola Konvencijas parakstīšanas un līdz šim ir norisinājusies veiksmīga sadarbība starp EAUI un Eiropolu, kā rezultātā ir bijis iespējams nodrošināt indivīdu tiesības fizisko personu datu aizsardzības jomā. EAUI misija ir neatkarīgi izvērtēt Eiropola aktivitātes saskaņā ar Eiropola konvenciju, lai nodrošinātu indivīdu tiesības uz datu aizsardzību. EAUI nodrošina arī uzraudzību, kas attiecas uz datu nodošanu, kas ir Eiropola rīcībā. Kā arī ir izveidota Eiropola apvienotās uzraudzības iestādes Apelāciju komiteja, kuras

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

00 10 11 001 0 00111 01 111 110 0001 0 1 00 1101 00 11
11 0 111 01 01 01 00 01 01 0 1 0 10 001 110 0110 1 0 1
00 1 1 1 1100 0 0 011 00 0 1 100 110 00 01 0
0 10 111 0 01 0 1 0 011 01 000 1 01 001
0101 00 1 0 1 1011 000 1 1 00 11 0 0
0 50 11 10 1 10 11 01 00 01 10
00 1 101 0 111 0 111 11 0
01 11 01 1110
011 11 0
001
1
0
1

pienākums ir izskatīt Eiropola lēmumu pārsūdzības, izmantojot visus piemērotos līdzekļus.

- Kā atrast piemērotāko līdzsvaru starp cīņu pret noziedzību un cilvēktiesībām? Attiecībā uz noziedzības apkarošanu, datu aizsardzības institūcijām arvien vairāk darba ir jāiegulda tehnisku jautājumu izpētē un jāvērtē, kāda izskatīsies Eiropola darbības nākotnē un kā tas ietekmēs personas datu aizsardzību. Patreiz būtiskākās diskusijas ir par datu apjomu, kas nepieciešams konkrētās lietas izskatīšanā un datu glabāšanas ilgumu.
- Eiropola uzdevumi – tagad un nākotnē. Eiropols ir pilnvarots apkarot visa veida starptautisko noziedzību, kā minēts Eiropola Konvencijas pielikumā. Eiropols atbalsta dalībvalstu tiesībaizsardzības pasākumus galvenokārt attiecībā uz narkotiku kontrabandu, nelegālu imigrāciju, terorismu, naudas un citu maksāšanas līdzekļu viltošanu, cilvēku tirdzniecību, tostarp bērnu pornogrāfiju, transporta līdzekļu nelegālu tirdzniecību, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu.
- Informācijas apmaiņa nākotnē starp tiesībsargājošām institūcijām ES ietvaros. Aktuālas ir diskusijas par jautājumiem, kas skar I un III Pīlāru, kā arī diskusijas notiek par to, kas nākotnē veiks personas datu aizsardzības uzraudzību, izvērtējot iespēju izveidot vienotu uzraudzības institūciju gan Eiropola, gan Muitas, gan Šengenas informācijas sistēmas uzraudzībai no personas datu aizsardzības viedokļa.

DVI 2008.gada ietvaros īpašu uzmanību ir pievērsusi datu apstrādei terorisma un noziedzības apkarošanas mērķiem – konferences ietvaros tika diskutēts par indivīdu tiesību uz datu aizsardzību un nacionālās drošības nodrošināšanas sabalansēšanu.

Vienotā Eiropola informācijas sistēmas uzraudzības institūcija

Eiropola (Europol) izveidošana tika apstiprināta 1992.gada 7.februāra Māstrihtas līgumā par Eiropas Savienību. Eiropols, ar mītni Hāgā, Nīderlandē, uzsāka ierobežotas operācijas cīņā ar narkotikām 1994.gada 3.janvārī kā Eiropola Narkotiku apkarošanas vienība (EDU). Pakāpeniski tika pievienotas citas svarīgas noziedzības jomas. Kopš 2002.gada

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

1.janvāra Eiropola uzdevumi tika paplašināti, lai cīnītos ar starptautiskās noziedzības smagiem veidiem, kuri minēti Eiropola konvencijas pielikumā (nelikumīgu narkotiku tirdzniecība, nelikumīgi imigrācijas tīkli, terorisms, nelikumīgu transporta līdzekļu tirdzniecība, cilvēku tirdzniecība, ieskaitot bērnu pornogrāfiju, naudas (Euro) un citu maksāšanas līdzekļu viltošana, naudas atmazgāšana).

Sadarbība šādu jautājumu risināšanā ietver arī informācijas apmaiņu ar fizisko personu datiem un fizisko personu sensitīvajiem datiem, tādēļ Eiropola konvencijā ietvertas normas par fizisko personu datu aizsardzību. Lai uzraudzītu fizisko personu datu aizsardzības principu ievērošanu Eiropola darbībā, saskaņā ar Eiropola konvenciju tika izveidota Apvienotā Eiropola informācijas sistēmas datu uzraudzības institūcija (neatkarīga institūcija). Apvienotā Eiropola informācijas sistēmas datu uzraudzības institūcija kontrolē visu Eiropolā pārvaldīto personu datu saturu un izmantošanu, tai ir tiesības veikt pārbaudes Eiropolā. Latviju šajā institūcijā kā pilntiesīgu dalībvalsti kopš 2004.gada septembra pārstāv DVI direktore. Minētās institūcijas sanāksmes notiek ne retāk kā četras reizes gadā. Reizi divos gados Vienotā Eiropola informācijas sistēmas uzraudzības institūcija sagatavo darbības pārskatu, tas pieejams: <http://europoljsb.consilium.europa.eu/documents/EB56EBA2-3E69-4303-AB9B-25203FBC0B83.pdf>.

2008.gadā sanāksmes notika Briselē, Beļģijā. Sanāksmēs tika izvirzīts aktuāls jautājums par Eiropola institucionālo statusu Eiropas Savienībā, par Eiropola tiesisko pamatu, kas turpinās darboties pamatojoties uz Eiropola konvenciju. Sanāksmē tika izskatīti OASIS un Check the Web projekti. OASIS projekts ir saistīts ar Eiropola Analītisko sistēmu. OASIS projekts paredz efektīvāku analītisko failu intelektuālo analīzi, uzlabotu datu kontroli un daudz efektīvāku neatbilstošu datu identificēšanu un dzēšanu. 2008.gada martā tika uzsākta pārbaude par to, kā Eiropols ir ieviesis EAUl izstrādātās rekomendācijas. Tika pārbaudīti arī analītiskie darba faili, kā arī noskaidrots, kā praksē tiek realizēta iespēja indivīdam piekļūt saviem datiem. Projekta SIENA ietvaros ir paredzēta būtisa sistēmas funkcija - cross-checking (salīdzinošās pārbaudes).

Būtisks ir arī jautājums par Eiropola vienošanos ar Interpolu un ASV, kā arī citiem līgumiem, kuru ietvaros informāciju no analītiskajiem failiem tiek nodota trešajām personām. Kā arī sagatavoti ziņojumi par datu aizsardzības jautājumiem Krievijā un Izraēlā,

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

ar kurām Eiropalam ir stratēģiska vienošanās par datu apmaiņu Eiropola informācijas sistēmas ietvaros.

Papildus tam tika caurskatīts EAUI darba kārtības noteikumu projekts un risināts jautājums par EAUI 10.gadu jubilejas konferenci, kas notika 2008.gada 9.oktobrī.

DVI 2008.gadā veica pārbaudi nacionālajā Eiropola vienībā Valsts Policijā par datu dzēšanu no Eiropola informācijas sistēmas un par tiesisko pamatu konkrētu ierakstu izdarīšanai sistēmā. Dalība EAUI nodrošina DVI ar nepieciešamo informāciju Eiropola sistēmas uzbūvē, juridiskajos aspektos, it īpaši datu nodošanā uz citu valstu kompetentajām iestādēm.

Vienotā muitas informācijas sistēmas uzraudzības institūcija

Eiropas Savienības Vienotā muitas informācijas sistēmas datu uzraudzības iestāde ir neatkarīga institūcija, kas uzrauga Eiropas Savienības Vienoto muitas informācijas sistēmu.

Vienotās muitas informācijas sistēmas mērķis ir veicināt un paātrināt informācijas apmaiņu starp sadarbības institūcijām. Sistēmā ir centrālā datu bāze, kurai var piekļūt tikai Eiropas Savienības dalībvalstis un Eiropas Komisija. Datu bāzē ir tikai tādi dati (ieskaitot personas datus), kas nepieciešami, lai ieviestu ar muitu saistītos noteikumus. Ir skaidri noteikts, kādus personas datus sistēma šajā nolūkā uzkrāj. Šo datu uzkrāšanai un apstrādei personas datu aizsardzības principi ir saistoši.

Eiropas Savienības dalībvalstu nacionālās datu aizsardzības institūcijas veic uzraudzību par Muitas informācijas sistēmu (MIS), nodrošinot, ka to personas datu izmantošana un apstrāde, kas ievadīti MIS, notiek nepārkāpjot datu subjekta tiesības uz datu aizsardzību. Šī uzdevuma veikšanai ES nacionālās MIS uzraudzības iestādes sadarbojas.

Vienotā muitas informācijas sistēmas datu uzraudzības institūciju sanāksmes notiek 4 reizes gadā. 2008.gada sanāksmēs tika skatīti jautājumi par muitas failu identifikācijas datubāzi (FIDE), ar kuru tiek nodrošināta savstarpējā nacionālo iestāžu sadarbība, par pašnovērtējuma pilotprojektu par MIS drošību nacionālajā līmenī, ziņojumi par drošības jautājumiem MIS un par pārbaudēm Eiropas Krāpšanas apkarošanas birojā.

Vienotā Šengenas informācijas sistēmas uzraudzības institūcija

Vienotā Šengenas informācijas sistēmas uzraudzības institūcija (VŠISUI) ir neatkarīga institūcija, ar mītņi Briselē, Beļģijā, kurā darbojas nacionālo datu aizsardzības institūciju pārstāvji, kā noteikts 1990.gada Konvencijā par Šengenas 1985.gada Līguma ieviešanu (turpmāk tekstā – Šengenas Konvencija).

Institūcijas pastāvēšanas laikā VŠISUI ir izskatījusi daudzus svarīgus jautājumus un dažos gadījumos tika pieņemts lēmums, kā to nosaka Šengenas Konvencija – lai uzsvētu nepieciešamās izmaiņas Šengenas informatīvās sistēmas (SIS) vadībā un/vai izceļot nepilnības darbībā.

VŠISUI ir veikusi vairākus kontroles pasākumus SIS centrālajā tehniskā atbalsta vienībā Strasbūrā, norādot, ka sistēma visumā darbojas atbilstoši, vienlaikus norādot uz pastāvošajām problēmām.

No 2003.gada DVI piedalījās šīs uzraudzības institūcijas sanāsmēs novērotāja statusā līdz Šengenas līguma valstu saimei pievienojas Latvija, Igaunija, Lietuva, Čehija, Polija, Ungārija, Slovēnija un Slovākija. Kopš tā laika DVI ir pilntiesīga VŠISUI sanāksmju locekle.

Šengenas informatīvā sistēma ir pastāvējusi kā mehānisms, kas sniedza informāciju Šengenas Konvencijas valstīm. Šī informācija ir saistīta ar personu un preču kustību, kā arī ar informāciju, kas nepieciešama policijas sadarbības nodrošināšanai, kalpojot Šengenas Konvencijā noteiktajiem nolūkiem pēc iekšējo valstu robežu atcelšanas. Eiropas Savienībai paplašinoties tiek izskatīts jautājums par jaunas Šengenas informatīvās sistēmas izveidi – SIS II. Par VŠISUI darbību tiek apkopoti gada pārskati. Informācija par VŠISUI darbību un darbības pārskati pieejami: <http://www.schengen-isa.dataprotection.org>.

Vienotajās Šengenas informācijas sistēmas uzraudzības institūciju sanāksmes notiek 4 reizes gadā. 2008.gada sanāksmēs izskatīja šādus jautājumus: pārbaudes Šengenas konvencijas 96.panta, 97.panta un 98.panta kontekstā nacionālajās SIS vienībās, viedokļa projekts par Šengenas konvencijas 99.pantu, Vienotās Šengenas informācijas sistēmas uzraudzības institūcijas darbības pārskats, priekšlikumi Padomes lēmuma projektam un noteikumiem par datu pārnesi no SIS uz SIS II, Šengenas konvencijas 102.panta piemērošana. DVI veica pārbaudes par Šengenas konvencijas 96.panta, 97.panta un 98.panta piemērošanu Latvijā un sagatavoja ziņojumu VŠISUI.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

EURODAC sistēmas uzraudzības institūcija

Eiropas Savienības patvēruma meklētāju pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēma (turpmāk EURODAC) ir Eiropas pirkstu nospiedumu datu bāze, kas īpaši izstrādāta patvērumu meklētāju identifikācijai. Automatizētā pirkstu nospiedumu identifikācijas sistēma ir pirmā šāda sistēma Eiropas Savienībā un tā darbojas kopš 2003.gada 01.janvāra. EURODAC mērķis ir paātrināt patvēruma pieprasījumu izskatīšanas procedūru, nosūtot patiesos patvēruma meklētājus tieši uz to valsti, kurā tiem būtu jāatrodas, kā arī izslēdz negodīgu pieteikumu iesniegšanas iespēju citās dalībvalstīs pēc tam, kad kāda no tām tos atraidījusi.

Lai efektīvi piemērotu Eiropas Savienības Padomes 2003.gada 18.februāra regulu (EK) Nr.343/2003, kas paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par kādā no dalībvalstīm iesniegtā trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, 2004.gadā Latvijā uzsāka izmantot EURODAC sistēmu. EURODAC centrālā datu bāze atrodas Luksemburgā. Latvijā ir izveidoti 8 pieslēguma punkti (Pilsonības un migrāciju lietu pārvaldes un Valsts robežsardzes struktūrvienībās), no kuriem iespējams datus ievadīt sistēmā EURODAC, kas nodrošina patvēruma meklētāju identificēšanu.

Lai nodrošinātu un koordinētu pieeju personas datu aizsardzības uzraudzībā, Eiropas datu aizsardzības uzraugs un nacionālās personas datu aizsardzības institūcijas regulāri tiekas, lai diskutētu par kopējām problēmām, kas saistītas ar EURODAC sistēmas lietošanu.

EURODAC sistēmas uzraudzības sanāksmes notiek vairākas reizes gadā. 2008.gada EURODAC sistēmas uzraudzības sanāksmēs, kurās piedalījās arī DVI pārstāvji izskatīja šādus jautājumus: par tiesībsargājošo iestāžu piekļuvi EURODAC sistēmai, par aktualitātēm saistībā ar nacionālajām pārbaudēm EURODAC sistēmā, par patvēruma meklētāju informēšanu par personas datu apstrādi, par nepilngadīgajiem patvēruma meklētājiem un viņu aizbildņiem. Attiecībā uz tiesībsargājošo institūciju piekļuvi EURODAC datu bāzei – nepieciešams mainīt EURODAC sistēmas mērķi un atrunāt konkrētus gadījumus, kad tiesībsargājošām institūcijām ir tiesības piekļūt EURODAC datu bāzei. Nepieciešams arī pievērst uzmanību datu dzēšanai no EURODAC sistēmas un informācijas pieejamībai par personas datu apstrādi. Informācija par aktivitātēm Eurodac uzraudzībā un darbības pārskati pieejami Eiropas datu uzrauga oficiālajā mājas lapā: <http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/edps/lang/en/pid/79>.

DVI veica pārbaudi Valsts Robežsardzē Eurodac informācijas sistēmas nacionālajā vienībā par datu subjektu informēšanu par datu apstrādes mērķiem un viņu tiesībām un nepilngadīgo patvēruma meklētāju datu apstrādi. Atbildes tika nosūtītas Eiropas datu aizsardzības uzraugam, kura sekretariāts koordinē datu aizsardzības uzraudzību EURODAC informācijas sistēmā un pamatojoties uz dalībvalstu sniegto informāciju sagatavos ieteikumus datu aizsardzības principu ievērošanai.

Eiropas Padomes Konvencijas par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi Konsultatīvā komiteja

2008.gada 15.-16.martā Strasbūrā, Francijā notika Eiropas Padomes Konvencijas par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi Konsultatīvās komitejas (T-PD) 23.plenārsēde.

Saskaņā ar 2001.gada 5.aprīļa likumu "Par Eiropas Padomes Konvenciju par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi", Latvija ir ratificējusi Eiropas Padomes 1981.gada 28.janvāra konvenciju Nr.108. Konvencijas 18.pantā noteikts, ka pēc konvencijas stāšanās spēkā tiek izveidota Konsultatīvā komiteja (angliski saīsinājumā – T-PD), kurā pārstāvētas visas valstis, kas minētas kā Konvencijas dalībvalstis. Konvencija stājās spēkā 1985.gada 1.oktobrī un no šī datuma regulāri notikušas Konsultatīvās komitejas plenārsēdes. To starplaikos notikušas šīs komitejas darba grupas, kuru uzdevums izvērtēt T-PD izvirzītos prioritāros jautājumus.

Pamatojoties uz 2003.gada lēmumu par nepieciešamību konsolidēt tās aktivitātes datu aizsardzības jomā, kas norisinās Eiropas Padomē, nodrošinot lielāku efektivitāti, tika pārstrukturizētas datu aizsardzības komitejas, panākot vienošanos ar Eiropas Padomes Konvencijas par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi Konsultatīvo komitejas darba grupu izveidot T-PD kā vienotu datu aizsardzības komiteju. Tādēļ 2004.gada T-PD sēde bija pirmā, kuras izskatītie un apstiprinātie dokumenti vairs netiks apspriesti Eiropas Padomes Datu aizsardzības projektu grupas sēdēs, kurās tika aicināti eksperti no visām Eiropas Padomes dalībvalstīm, arī tām, kuras nav parakstījušas vai ratificējušas konvenciju. Vienlaicīgi Eiropas Padomes ietvaros ir izveidota jauna T-PD darba

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

grupa – T-PD-BUR (vai T-PD- birojs), kas sagatavo dokumentu projektus apspriešanai ikgadējās T-PD plenārsēdēs.

T-PD 2008.gada plenārsēdē skatītie jautājumi:

- priekšlikums Konsultatīvās komitejas iekšējo noteikumu grozījumiem;
- datu aizsardzība kā viena no pamattiesībām;
- 108.Konvencijas pielietošana profilēšanas mehānismos - profilēšanas elementi;
- kritēriju saraksta projekts, kuriem jāatbilst datu aizsardzības uzraudzības institūcijas definīcijai;
- „Jauno dalībvalstu pašizvērtējuma modelis”;
- Kipras Pavasara konferences aptaujas rezultātu kopsavilkums;
- datu aizsardzības uzraudzības institūciju galvenās iezīmes un to izveides procedūra;
- priekšlikums par Pasaules antidopinga aģentūras Datu aizsardzības standartu;
- 2008.gada Datu aizsardzības diena.

Latvija T-PD sanāsmē informēja par Eiropas datu aizsardzības dienas ietvaros īstenoto pilotprojektu skolās par datu apstrādi.

Sūdzību izskatīšanas darba grupa

1999.gadā Helsinkos, Somijā, notika ikgadējā Eiropas Datu aizsardzību institūciju pavasara konference, kuras ietvaros tika pieņemts lēmums organizēt semināru, lai salīdzinātu Eiropas datu aizsardzības institūciju praksi sūdzību izskatīšanā. Šāds Eiropas personas datu aizsardzības uzraudzības institūciju ciešākas sadarbības princips izriet no Direktīvas 95/46/EK 28(6) panta, kur noteikta minēto institūciju sadarbība to funkciju pilnvērtīgākai izpildei. Savukārt 2000.gadā Stokholmā, Zviedrijā notika pirmais „Starptautiskais sūdzību izskatīšanas seminārs”, kas tiek rīkots divas reizes gadā un kurā piedalās datu aizsardzības institūciju darbinieki, kuri savā ikdienas darbā izskata sūdzības un, saistībā ar tām, sagatavo lēmumu projektus. Semināra ietvaros darbinieki apmainās ar informāciju par sūdzību izskatīšanu kādā konkrētā jomā. Semināram ir informatīvs raksturs,

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

par semināra darbu tiek ziņots ikgadējā Eiropas Datu aizsardzību institūciju pavasara konferencē.

Sūdzību izskatīšanas darba grupas (*Case handling workshop*) sanāksmes notiek divas reizes gadā – 2008.gadā sanāksmes organizēja Slovēnijas un Slovākijas datu aizsardzības institūcijas. Slovēnijas sanāksmē piedalījās arī DVI pārstāvji. Sanāksmes galvenās tēmas bija personas datu aizsardzība internetā, vēršot uzmanību gan uz sociālajiem tīkliem, gan nepilngadīgo publikācijām internetā, un biometrijas datu apstrādei, apskatot valstu pieredzi biometrijas datu izmantošanā dažādās sadzīves sfērās. Sanāksmē tika prezentēti arī datu aizsardzības institūciju ieviestie sabiedrības informēšanas projekti.

DVI būtiskākais ieguvums šajās sanāksmēs ir pieredzes apmaiņa sūdzību izskatīšanā, normatīvo aktu piemērošanā un interpretācijā. Viena no darba grupas risinātajām tēmām par videonovērošanu rosināja DVI ekspertu aktīvu darbību Latvijā, pēc darba grupas sanāksmes tika organizēta DVI juristu sanāksme, kurā tika analizēta videonovērošanas un normatīvo aktu interpretācijas attiecībā uz videonovērošanu tēma. DVI izstrādāja rekomendāciju „Datu apstrāde videonovērošanas jomā”, kas sniedz skaidrojumu par personas datu apstrādi saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likumu, veicot videonovērošanu.

DVI eksperti, kas piedalījušies sūdzību izskatīšanas darba grupā, pēc sanāksmes iepazīstināja kolēģus ar citu valstu pieredzi konkrētu lietu izskatīšanā, kas ir noderējusi skatot lietas par pārkāpumiem attiecībā uz kredītvēsturi un videonovērošanu un datu aizsardzības pārkāpumiem internetā. DVI eksperti kā būtisku ieguvumu uzskata koncentrētas informācijas iegūšanu un pieredzes apmaiņu praktisku lietu izskatīšanā, kā arī iespēju uzdot jautājumus par savām problēmsituācijām un iegūt tūlītēju atgriezenisko saiti.

Vācijas pret-SPAM samits un konference

DVI pārstāvji 2008.gada nogalē piedalījās 6. AntiSpam konferencē, kas notika Vīzbādenē, Vācijā un bija nozīmīgs informācijas avots DVI ekspertiem nevēlamu komerciālu paziņojumu sūtīšanas apkarošanas jomā. Kopš 2007.gada 1.jūlija, kad DVI izskata sūdzības par nevēlamu komerciālu paziņojumu sūtīšanu, ir palielinājies sūdzību skaits šajā jomā,

turklāt gan Latvijā, gan citās valstīs viens no iemesliem, kādēļ šo sūtījumu novēršanas problēma ir aktuāla, ir saistīta ar problēmu vainīgo personu identificēšanā.

Konferences ietvaros vairāku pasaules valstu eksperti prezentēja aktuālus jautājumus nevēlamo komerciālu sūtījumu jeb SPAM apkarošanas jomā datu aizsardzības kontekstā un diskutēja par jaunākajām tiesiskajām un tehniskajām attīstības tendencēm SPAM sūtīšanas (nevēlama, aizliegta komunikācija, rīcība, kas tiek veikta, izmantojot gan Internetu un telefonsakarus, gan cita veida elektroniskos sakarus, tai skaitā aizliegtas komerciāla rakstura informācijas sūtīšana elektroniskā veidā – aizliegta komerciāla paziņojuma sūtīšana Latvijas Informācijas sabiedrības pakalpojumu likuma 9.panta izpratnē) un tā apkarošanas jomā.

Konferences ietvaros iegūtā informācija apliecināja DVI atziņu, ka vislielākā problēma šādu pārkāpumu konstatēšanā un vainīgo personu sodīšanā ir vainīgo personu identificēšana, kas ne vienmēr ir iespējama interneta vidē. Ņemot vērā iepriekš minēto, DVI pārliecinājās, ka tās Informācijas sabiedrības pakalpojumu likuma 12.panta pirmajā daļā un Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 236.¹⁰ un 204.¹⁶ pantā noteikto pienākumu izpildei, tas ir aizliegta komerciāla paziņojuma sūtītāja identificēšanai, būtiska ir Elektronisko sakaru likumā noteikto saglabājamo datu iegūšana no elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzējiem.

Konferencē vairākkārt tika uzsvērta starptautiskās sadarbības nozīmība, ņemot vērā to, ka elektronisko sakaru nozarē nepastāv robežas. Savukārt, ievērojot to, ka tehnoloģijas nemitīgi attīstās, būtiska ir elektronisko sakaru nozares uzraudzībā iesaistīto personu nepārtraukta izglītošanās, zināšanu papildināšana.

Pārejas programmas Twinning projekts „Imigrācijas reģistra dokumentu aprites, apstrādes un drošas uzglabāšanas uzlabošana”

DVI pārstāvji piedalījās Grieķijas – Latvijas Twinning projektā „Imigrācijas reģistra dokumentu aprites, apstrādes un drošas uzglabāšanas uzlabošana”, kura mērķis bija novērtēt datu aizsardzību imigrācijas reģistra dokumentu apstrādes un uzglabāšanas procesā Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē. Projekts tika uzsākts 2007.gada nogalē un gadu ilgā laika posmā norisinājās vairāki pasākumi, kas attiecas uz datu aizsardzības juridiskajiem un

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

tehniskajiem pasākumiem Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes darbā, Imigrācijas reģistra dokumentu aptītes kontekstā.

Grieķijas Datu aizsardzības institūcijas eksperti veica datu aizsardzības novērtējumu imigrācijas reģistra ietvaros, vērtējot gan lietotāju administrācijas politiku, gan parolu izveides un nomaiņas nosacījumus, gan rezerves kopiju izveidi un uzglabāšanu, gan fiziskās drošības pasākumus serveru aizsardzībai. Tika organizēta arī Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes darbinieku apmācība, kur par personas datu aizsardzības tiesisko regulējumu Latvijā semināru vadīja DVI eksperts, iepazīstinot arī Grieķijas kolēģus un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvjus par aktualitātēm datu aizsardzības jomā un par datu aizsardzības speciālista institūtu.

Lai iepazītos ar Dānijas iedzīvotāju reģistra sistēmu un personu iespējām piekļūt informācijai iedzīvotāju reģistrā, kā arī nosacījumiem un datu aizsardzības principiem, DVI pārstāvis piedalījās pieredzes apmaiņas vizītē Kopenhāgenā, Dānijā, kur notika tikšanās gan ar Dānijas Imigrācijas departamentu, gan ar Dānijas datu aizsardzības institūcijas pārstāvjiem. Vizītes laikā gan DVI pārstāvis, gan arī Pilsonības un migrācijas pārvaldes darbinieki ieguva noderīgu informāciju par sistēmu procedūrām, kā tiek organizēta dažādu iestāžu, komersantu un indivīdu piekļuve Dānijas iedzīvotāju reģistra datiem un fiziskajiem un loģiskajiem aizsardzības pasākumiem, kas tiek nodrošināti datu bāzes uzturēšanā. Būtiska bija Dānijas kolēģu sniegtā informācija par patvēruma meklētāju datu bāzes uzturēšanu un ar to saistītajiem specifiskajiem jautājumiem. Attiecībā uz pieredzes apmaiņu vizītē Dānijas datu aizsardzības iestādē, DVI pārstāvis ieguva informāciju par atšķirīgu kontroles mehānismu, kas mazina uzraudzības iestādes slogu un aktuālajām ar personas datu aizsardzības pārkāpumiem saistītajām problēmām. Projekta noslēgumā tika sagatavots ziņojums un identificēti pasākumi datu aizsardzības uzlabošanai (informāciju par projektu skatīt - http://www.pmlp.gov.lv/lv/par_pmlp/projekti/drosibas.html).

Nemot vērā projektā apkopoto informāciju, DVI ir uzsākusi pārbaudi Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē par noslēgtajiem līgumiem par piekļuvi iedzīvotāju reģistram un izvērtē institūciju tiesisko pamatu piekļūt konkrētām datu kategorijām, kā arī līgumu juridiskos aspektus.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

14. Budžets un tā izlietojums

Saskaņā ar likumu „Par valsts budžetu 2008.gadam” DVI budžetu 2008.gadā veidoja Tieslietu ministrijas budžeta programma „Datu aizsardzība”. Piešķirtā finansējuma ietvaros, kurš, salīdzinot ar plānoto, tika samazināts par 49 345 LVL, DVI nodrošināja funkcijas, kas noteiktas Fizisko personu datu aizsardzības likumā, Elektronisko dokumentu likumā, Informācijas atklātības likumā, Informācijas sabiedrības pakalpojumu likumā un Elektronisko sakaru likumā.

DVI finansējumu veido divi ieņēmumu avoti:

- Dotācija no vispārējiem ieņēmumiem;
- Maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi.

Kopējais budžeta līdzekļu izlietojums un rādītāju izpilde 2008.gadā un to salīdzinājums ar iepriekšējo gadu apkopots 2. tabulā.

2. tabula – Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums (latos)

Nr.p.k.	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	501470	535947	511457
1.1.	dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem	500695	503552	503552
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	775	32395	7905
2.	Izdevumi (kopā)	500824	535947	511438
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	369586	384973	363326
2.1.2	pārējie uzturēšanas izdevumi	124330	143054	140192
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	6908	7920	7920

15. Personāla izglītošana un kvalifikācijas celšana

DVI funkciju īstenošana lielā mērā ir bijusi atkarīga no darbiniekiem, viņu iniciatīvām un vēlmes veikt darba pienākumus pēc iespējas apzinīgāk. 2008.gadā Uzraudzības daļas vadītājai Sanitai Vetšteinai tika piešķirts TM Goda diploms par darba pienākumu priekšzīmīgu un pašizliedzīgu pildīšanu un nozīmīgu un radošu darbu, bet DVI darbs nav iedomājams arī bez administratīvajiem darbiniekiem, kuri nodrošina ikdienas darbu veikšanu.

DVI regulāri veic darbinieku novērtēšanu, vērtējot katra individuālo sniegumu profesionālā jomā un iespēju robežās nodrošinot apmācības, ar mērķi uzlabot DVI sniegto pakalpojumu kvalitāti. DVI 2008.gadā turpināja veicināt darbinieku zināšanu līmeņa celšanu un kapacitātes paaugstināšanu, apzinoties, ka sevi pilnveidojošs darbinieks pilnveido un uzlabo arī institūcijas darbu kopumā. 2008.gada ietvaros tika organizēti gan DVI iekšējie semināri, gan DVI darbinieki piedalījās dažādu institūciju organizētajos semināros savas kompetences ietvaros.

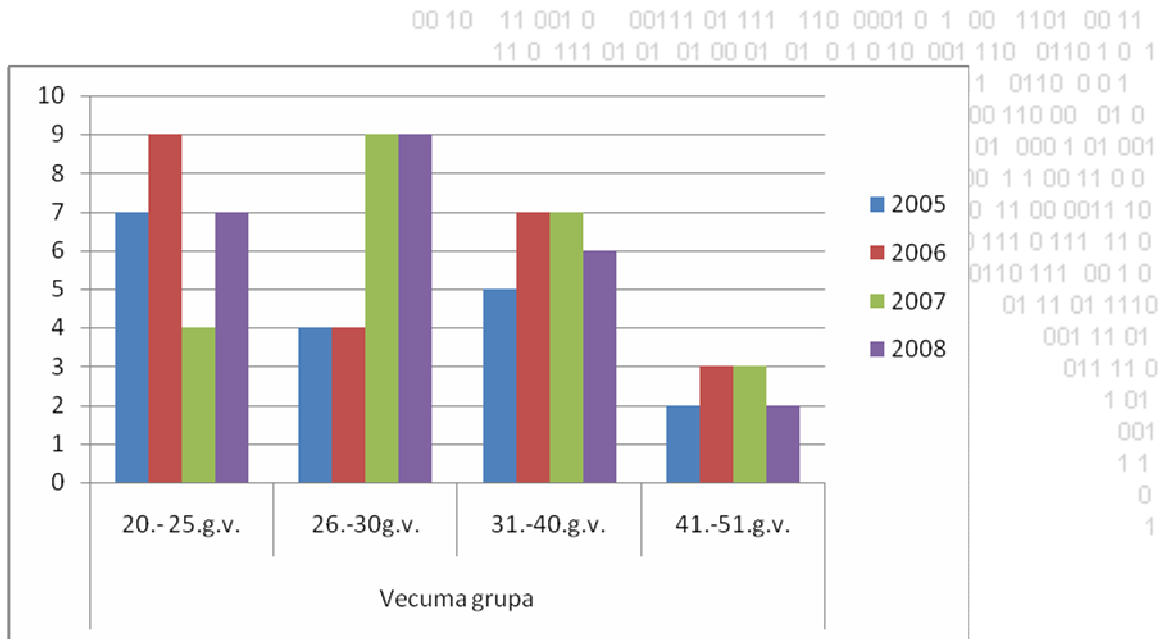
DVI funkciju īstenošanai 2008.gadā bija 25 štata vietas, no tām 14 valsts civildienesta ierēdņi un 11 – darbinieki. Štata vietu aizpildījums – 92%, ilgāk kā trīs gadus DVI strādā 12% no esošajiem darbiniekiem. Savukārt 75% no DVI struktūrvienību vadītājiem savu karjeras izaugsmi ir veidojuši DVI. Vidēji nodarbinātas 17 sievietes un 8 vīrieši.

DVI strādājošo darbinieku iedalījums pēc vecuma:

- 20 - 25g.v. – 7 darbinieki;
- 26 - 30g.v. – 9 darbinieki;
- 31 - 40.g.v. – 6 darbinieki;
- 41 - 60.g.v. – 2 darbinieki.

Salīdzinājumā ar 2007.gadu, darbinieku vidējais vecums ir palicis nemainīgs – vidēji 30 gadi. Ir samazinājies darbinieku skaits vecuma grupā no 31.-40.gadiem (skatīt salīdzinājumam 1. attēlu un ir pieaudzis darbinieku skaits vecuma grupā no 20.-25.gadiem.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

1. attēls - DVI darbinieku sadalījums pa vecuma grupām 2005.-2008.gadā

DVI darbības specifika ir datu aizsardzības uzraudzības komplicētība, jo personas dati sastopami ikvienā sfērā, tādēļ nav iespējams profesionāli attīstīties un sevi pilnveidot tikai vienā konkrētā jautājumā. Arī citi DVI kompetencē esošie sektori – informācijas atklātības, elektronisko sakaru un komerciālu paziņojumu uzraudzības jomas – ir ļoti specifiski un prasa specializēšanos, kas ne vienmēr ir iespējama nelielā darbinieku skaita dēļ.

Augstākā izglītība bija 80% no DVI strādājošo un maģistra grāds 12% DVI darbiniekiem, 16% turpināja studijas. DVI atbalsta darbinieku studijas un savā personālpolitikā orientējas uz attīstību un snieguma vadību.

Kopš 2004.gada DVI piedāvā studentiem mācību prakses iespējas, kas ir pozitīvs aspekts, jo ļauj pilnveidoties ne tikai studentiem, bet arī DVI darbiniekiem saskatīt ar datu aizsardzību un informācijas atklātības saistītos jautājumus no citas perspektīvas. 2008. gadā praksi DVI veica 3 Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes studenti.

DVI darbinieki tiek motivēti papildināt savas iegūtās zināšanas, ņemot vērā darbinieku esošo izglītību, jau apgūtās zināšanas un veicamā amata pienākumu izpildei papildus nepieciešamās zināšanas. DVI tika organizēti arī iekšējie semināri darbiniekiem par datu aizsardzības juridiskajiem aspektiem, par darbu ar klientiem, kā arī seminārs korupcijas apkarošanas jomā. Darbinieki norādīja, ka šāda semināru organizēšana uzskatāma par lietderīgu, tādēļ 2009.gadā šī prakse tiks turpināta.

Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

No DVI strādājošajiem 58% apmeklēja lekciju kursus vai piedalījās izglītojošās programmās, 29% studēja, t.sk. doktorantūrā, 12% lasīja lekcijas par datu aizsardzības un informācijas atklātības jautājumiem. 2008.gada ietvaros DVI darbinieki piedalījās pārejas programmas Twinning projekta „Imigrācijas reģistra dokumentu aprites, apstrādes un drošas uzglabāšanas uzlabošana” īstenošanā. Šis ir Latvijas un Grieķijas sadarbības projekts, kura mērķis ir novērtēt datu aizsardzību imigrācijas reģistra dokumentu apstrādes un uzglabāšanas procesā Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē.

2008.gadā DVI darbinieki apmeklēja šādus Valsts administrācijas skolas un citu mācību iestāžu rīkotos kursus: Administratīvais process iestādē, Iesniegumu likums un informācijas iegūšana, Administratīvā procesa normu piemērošana, Administratīvo pārkāpumu lietvedība, Faktiskā rīcība un pagaidu aizsardzības līdzekļi administratīvajā procesā, Informācijas atklātības likums, Valsts noslēpuma aizsardzība iestādē, Valsts pārvaldes iekārta, Personāla vadības audits, Budžeta plānošanas iekšējie normatīvie akti publiskajā sektorā, Informācijas sistēmu drošības pamati, “Tipiskākās kļūdas lietvedības kārtošanā. Kā tās risināt?”, angļu valodas un franču valodas kursus. Kā arī apmeklēja informatīvo semināru par Leonard da Vinci projektu izstrādi un semināru par Lisabonas līgumu - specifiskiem jautājumiem.

Zināšanu papildināšanai un pieredzes pilnveidei 16% DVI darbinieku piedalījās semināros, konferencēs ārvalstīs. Kopš 2006.gada, lai veicinātu jauno darbinieku iesaistīšanu kolektīvā, DVI tiek izmantots mentorings - pieredzējušākie DVI darbinieki palīdz jaunajiem kolēģiem, dodot padomus un daloties pieredzē. Pieredze liecina, ka šāda pieeja motivē jaunus darbiniekus izpildīt uzticētos darba pienākumus un iejusties darba vidē, kas savukārt sekmē DVI funkciju efektīvāku izpildi.

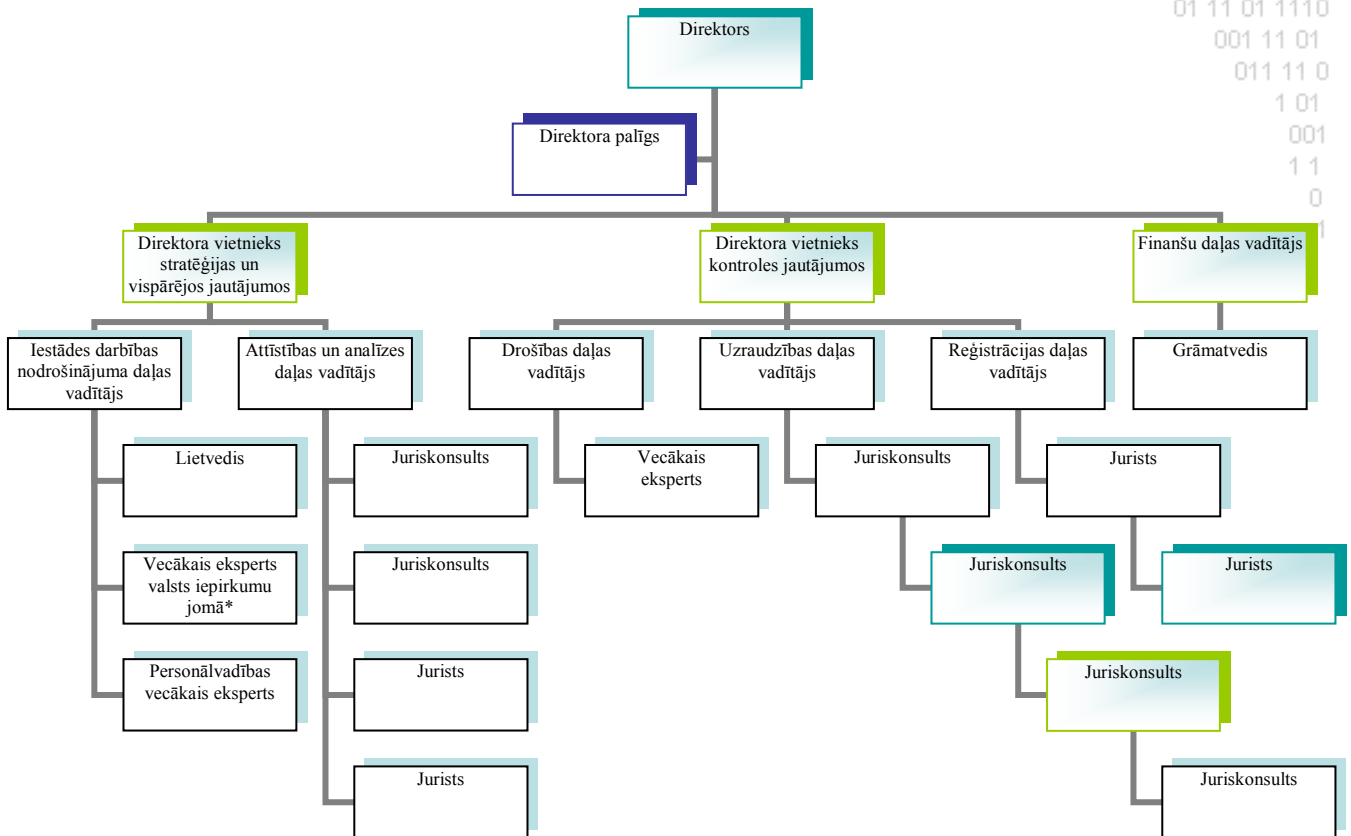
Datu valsts inspekcijas 2008.gada publiskais pārskats

00 10 11 001 0 00111 01 111 110 0001 0 1 00 1101 00 11
 11 0 111 01 01 01 00 01 01 0 1 0 10 001 110 0110 1 0 1
 11 0 0 11 11 00111 001001 0 0 11 0011 0110 0 0 1

DVI struktūras shēma ar štata vietām

0 0 0 0 11 00 0 1 100 110 00 01 0
 0 10 111 0 01 0 1 0 011 01 000 1 01 001
 0101 00 1 0 1 1011 000 1 1 00 11 0 0
 0 00 11 10 1 10 11 00 0011 10
 00 1 101 0 111 0 111 11 0
 1 0110 111 00 1 0
 01 11 01 1110
 001 11 01
 011 11 0
 1 01
 001
 1 1
 0

Datu valsts inspekcija

16. 2009.gadā veicamie nozīmīgākie uzdevumi un plānotie pasākumi

DVI galvenie darbības virzieni tuvākajā nākotnē:

1. Pārveidot DVI par patstāvīgu iestādi.
2. Nodrošināt personas datu aizsardzības uzraudzības efektivitāti.
3. Īstenot informatīvi izglītojošus pasākumus, lai uzlabotu sabiedrības izpratni par personas datu aizsardzības jautājumiem.
4. Izstrādāt rekomendācijas personas datu aizsardzības jomā, saskaņā ar Rekomendāciju izstrādes plānu personas datu aizsardzības jomā 2008.-2010. gadam.

DVI 2009.gadā veicamie nozīmīgākie uzdevumi:

- 1) turpināt pārveidot DVI par pastāvīgu iestādi - turpināt virzīt DVI likumprojektu;
- 2) izstrādāt DVI Rīcības plānu par turpmāko rīcību pēc DVI likumprojekta apstiprināšanas;
- 3) izstrādāt rekomendācijas personas datu apstrādes jomā un saskaņot ar TM:
 - Personas datu nodošana uz trešajām valstīm, kas nenodrošina adekvātu datu aizsardzības līmeni;
- 4) regulāri noteikt riska jomas personas datu apstrādei, kurās jāveic pirmsreģistrācijas pārbaudes;
- 5) ieviest DVI darbības stratēģiju, nodrošinot efektīvāku DVI darbību.